KÂZIM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

Louis-Ferdinand Céline

PROFESÖR Y İLE KONUŞMALAR

Çeviren: Ayberk Erkay

Yapı Kredi Yayınları

Louis Ferdinand Celine

Profesör Y ile Konuşmalar

Çeviren: Ayberk Erkay

Yapı Kredi Yayınları

BAŞLAMADAN, CÜRETE DAİR

Sihirbaz sahneye çıkıp, ortalığı kasıp kavurmuş, kimselerin akıl sır erdiremediği, eşi benzeri görülmemiş numarasını sunduktan sonra numarasının sırrını açıklıyorsa eğer, orada bir an durup düşünmek gerek.

Aristo'dan miras bir çaba, Horatius'la, Boileauyla , Baudelaire'le, Wilde'la kesişen bir yol: *Profesör Y ile Konuşmalar*; nam-ı diğer, Céline'in *ars poeticası* . *Yolculuk ' un* sırrı. Doktorun reçetesi.

Sırrını açıyorsa Céline , ne yüce gönlünden koptuğundan, ne önderlik hevesinden, ne vazgeçtiğinden; *Yolculuk*'un bile dar kafalara kanıtlamaya yetmediği sahiciliğini, kıymetlisinden olma pahasına, görmek istemeyen gözlere soka soka göstermek istediğinden, ateşe körükle gitmeye can attığından, yakmadık yer bırakmasın diye çıkardığı yangın. Coşkusundan, dehasından, yüreğinden şüphesi olmayan lanetlinin zafere soyunduğu bir soruşturma. Kavgaya bahane arayanlara canı gönülden takdim edilmiş bir bahane daha. Céline'den sonra kaleminden Céline sızanlara, bambaşka dillerde bambaşka satırlarda Céline'e rastlayanlara bir kılavuz.

“insanlara güvenmek demek, kendini öldürtmek demek.” Kadavrasını bile başkalarına emanet etmeyen adamın kıytırık numarası: *Profesör Y ile Konuşmalar* bir özotopsi .

Bu *ars poetica* , bu sahicilik, bu eşine nadir rastlanır yazınsal cüret, Céline .

Ayberk Erkay

Hiç kıvırmaya lüzum yok, vaziyet meydanda, kitapçılar sinek avlıyor, durum vahim. Bir de çıkıp utanmadan 100.000 bastık falan diyorlar, sabaha kadar desinler, tek sıfırına inanmayın! 40.000 desinler gene yalan!... taş çatlasa 400!... dingillere masallar! yazık be!... yazık!... anca “pembe dizi” okusun millet... bıkmadılar!... hâlâ satıyor!... hadi “polisiye” de satsın üç beş... hadi “gerilim” falan, tek tük... Neticede hakikat, bir bok satmıyor... durum harbiden vahim!... Sinemaymış, televizyonmuş, küçük ev aletleriymiş, mobiletmiş, döşövoymuş (Türkçede “ döşövo ” olarak bilinen Citroën'in 2CV (deux chevaux) modeli. Céline , “ deux chevaux ” (iki beygir) üzerine meşhur kelime oyunlarından birini yapıyor: “ quatre chevaux ” (dört beygir), “ six chevaux ” (altı beygir).) , katrşövoymuş ,

sişövoymuş , hepsi bir oldu, canına okudular kitabın... eh nolacaktı başka, ne alırsan “taksitle”! “hafta sonları” taksitle!... yan gel yat iki ay... üç ay!... atla gemiye, ta Lololuluya !... buyursun hoş gelmiş dar bütçeler!... haydi katlansın borçlar!... aman bir kuruş kalmasın cepte!... vaziyet böyle, sen bekle millet kitaba para yatırsın!... bir karavan daha? ver bir tane daha!... bir kitap?... canım okuyan versin öbürüne!... kitap lan bu, kafadan yirmi... yirmi beş adam rahat okur... lan ah şu ekmek de kitaba çekecekti ki, hele jambon, kes bir dilim, çek millete ziyafet! bir dilim, yirmi... yirmi beş mide! piyangoya gel!... işin tuhafı, misal ekmeğin durduk yere çoğalması mucizesi insanlara hayalmiş gibi gelirken, ne hikmetse, kitabın durduk yere çoğalması mucizesi ve buna ilaveten yazarın beleşe emek sarf etmekle mükellef olması sanki dünyanın kanunuymuş gibi geliyor yine insan evladına. Lakin işte bu mucize, yeri geldi mi tezgâhlarda “kimin elinde kalırsa”, yeri geldi mi kütüphaneler sağ olsun, efendice, usul usul , amma velakin her daim muntazaman gerçekleşiyor... oymuş buymuş ayrı mevzuu, yazara düşen nedir peki burada, yazara düşen, avucunu yalamaktır. Kilit nokta budur! Ayriyeten, anlaşılan herkes, yazar denen bu insanların muazzam servetlere sahip olduğu, olmadı yüksek makamlarda bir muhteremi düzenli gelir bellediği, o da olmadı, yemek yemeden hayatta kalmanın formülünü keşfettiği (ki atom füzyonu halt etmiş) konusunda tamamen hemfikir. Hali vakti yerinde bir adama sorun bakın (bol imtiyazlı, hayli hisseli) size bütün samimiyetiyle, üçkâğıda falan hiç yeltenmeden, inkârı zaten yersiz bir hakikati muhakkak dile getirecektir: *Yalnızca sefalet, insandaki dehayı özgür kılabilir,... sanatçıya acı çekmek yaraşır!... bir tutamı asla kafi gelmezi... avuç avuç anca keser sanatçıyı!... çünkü sanatçı, ancak acıların bağrında doğurabilir de ondan!... ancak Acıya, Efendisine boyun eğdiği müddetçe!...* (Kaide Beyefendi)(Musset’nin kaide üzerindeki bir heykeli Théâtre - Français Meydanında bulunmaktadır...). üstelik herkesin malumu, hapse düşmenin falan da sanatçıya bir zararı katiyen dokunmaz... ne zararı, bilakis!... harbi sanatçı dediğin, sen kaç, zindan kovalasın, öyle geçirir ömrünü... ha hemen yakalanır, yakalanmaz, orası ayrı dava... ha ama bir de şu giyotin var asıl, tamam kabul, başta bir ürkütüyor adamı, ama sanatçıya öyle bir yakışır ki... giyotin, tabiri caizse, sanatçıyım diyeni, açmış kollarını bekleyen sondur! giyotinden fellik fellik kaçan sanatçının (darağacı da olur bu arada) hele kırkını geçmişse, şarlatan damgası yemesi kuvvetle muhtemeldir... bir kere sanatçı dediğin, sürüden ayrılmayı seçmiştir, milletin gözüne gözüne batmıştır, eh ötekilere ibret olsun diye

cezalandırılmasından daha normal, daha doğal bir şey olamaz... boş pencere bulana aşk olsun işte o vakit, pencereler kiralık, millet acımaz basar parayı, eh izleyecekler tabii nasıl yanıyor bizimki ateşlerde, nasıl buruşturuyor o suratını, ha tabii doğruya doğru, bu sefer harbiden buruşacak o suratı! neresi diyelim, mesela Concorde Meydanı... o ağaçları falan var ya, kökünden sökerler, o

koca Tuileries bahçesini sahneye çevirirler! herifin boynunu keserlerken, siktiriboktan bir çakıyla, yavaş yavaş , kanırta kanırta keserlerken o meymenetsiz suratını seyredecekler ya, bütün dertleri o... palyaçonun sonu, beklenen son, suratına falan tükürmek kesmez bunları, zevki mi çıkar öyle! bağlasınlar sehpaya, iyice bir kanırtsınlar! o da kesmezse çarka gersinler! böğürtsünler orada dört saat... beş saat... sen misin yazar, al sana mükafat! sıçtığımın palyaçosu!... yalan mı, değil!... ha peki yok mu kurtuluşu, var tabii, eh artık eli mahkûm ya sağlam bir dolap çevirecek, ya yalakalıktan, tartüfçülükten medet umacak, ya da olmadı kapağı Akademilerden birine atacak... küçüğü olur, büyüğü olur, hangisine denk gelirse... olmadı bir cemaat... olmadı bir parti... kofti sığınaktan bol ne var!... açın be şu gözünüzü! kaç defa başına yıkıldı o sözde “sığınaklar”, medet umanların!... kaç kere uçtu gitti “vaatler”... yazık be yazık!... bende “kart” bol, her türlü biter bu el diyenler bile gümledi gitti!... oturmuşlar Şeytan’ın kucağına, haberleri yok!

Şimdi neticede, şöyle bir bakın etrafınıza, bir yanda meteliğe kurşun atan yazarların sürüsüne bereket, öte yanda, köprüaltına düşmüş bir tanecik yayıncıya rastlarsanız hayret... özetle durum, evlere şenlik ki ne şenlik!... evvelsi gün bunlardan dert yanıyordum işte Gaston’a , Gaston Gallimard a(yayın evi)... eh Gaston bu, adam işin kurdu, o bilmeyecek de kim bilecek!... reçetemi yazdı koydu önüme! neymiş, ağzıma sıçan şu sessizliğimi ne yapıp edip parçalayacakmışım! yırtıp atacakmışım! cart diye! yitikliğimden sıyrılıp, dehamı, dünya âlemin gözüne sokacakmışım...

“Oldu!”

Dedim kendisine.

“Siz de bir oynamadınız gitti şu oyunu!...” dedi, koydu noktayı... hatan şudur, budur falan demedi... de ben aldım ayarı tabii!... olsun kabul, Gaston bu, yazar çizer tayfasının patronu adam... ha tüccarın önde gideni de bu Gaston , orası ayrı mesele... neyse, kalbini kıracak halim yok adamın... saksıyı çalıştırmaya başladım, daha dakkasında , hiç vakit kaybetmeden,

mademki durum budur, biz de şu “oyunu oynayalım” bakalım, ama nasıl?... eh bizdeki kafa da bilim kafası canım, bir ölçtüm biçtim mi anlamayacağım mı nasıl “oynanırmış bu oyun”!... şıppadanak çaktım mevzuyu ! neymiş, “oyunu oynamak” mı istiyorsun, o halde evvela radyoya çıkacaksın... işini mişini bırakıp, çıkacaksın radyoya!... çıkacaksın oraya, ağzına geleni söyleyeceksin! açacaksın ağzını yumacaksın gözünü, her şey uyar!... mesele, yeter ki ismini yüz kere, bin kere söyle adam gibi, duyulsun!... sonra ha “dev köpüklü sabun” olmuşsun, ha “ Gatouillat bıçaksız tıraş”, ha “dahi yazar Illisy ”!... aynı terane! aynı bokun soyu! kapattın mı mikrofonu, durmak yok, koş at kendini kameranın önüne! bokuna püsürüne kadar çektir kendini! çocukluğunu çektir, ergenliğini çektir, olgunluğunu çektir, neymişsin ne olmuşsun, çektir babam çektir... bitti mi film faslı, doğru telefona! gazeteciler iş başına!... anlat şimdi bunlara ne niyetle çektirdin filme çocukluğunu, ergenliğini, olgunluğunu... çarşaf çarşaf bassınlar, ha ama güzel bassınlar, fotoğraf da çeksinler boy boy !... endam eylesin fotoğrafların gazetelerde!... çeksinler daha!... yetmez üç beş, çeksinler, daha da çeksinler!... oldu canım, tabii, ben değil mi, ben yapacağım değil mi bunları? daha dakkasında gözümün önüne geldi lan halim, ağzım dilime dolanmış, facia!... yok onu şöyle yaptım!... yok bunu böyle yaptım!... neyse isabet, gazeteci yazar arkadaşlar sağ olsun, ben çok havalanmadan aldılar gazımı.

“Senin neye benzediğinden haberin var mı Ferdinand ? kafayı mı yedin sen? bir de televizyona çıksaydın bari? şu surata bir bak! şu sese bir bak! sesini duymadın mı hiç sen?... hiç bir dönüp bakmadın mı aynaya? şu şekline şemailine hiç bakmadın mı sen?”

Aynaya bakmışlığım enderdir, doğruya doğru şimdi, hem baktığımda gördüğüm de, şu son birkaç seferinde son yıllarda, günden güne çirkinleşen bir adam... babam da aynı böyle söylerdi zaten... adam ucube görüyordu beni... sakal bırakmamı tavsiye ettiydi...

“Ama sakal dediğin oğlum, bak baştan söyleyeyim, titizlik ister! senin gibi domuz nasıl bakacaksa artık! kesin kokarsın sen!..

Bu neticeye varmıştı... sesime gelince, onun da bilirim neye benzediğini... “yangın var!” diye böğürmek isteyen varsa buyursun, biçilmiş kaftan!... lâkin benim şakımak falan gibi bir beklentim hiç olmadı kendisinden... velhasıl sonuç: ne ses var, ne görüntü!... ama Gastona sayıp dökmedim bu kadarını... Paulhana (Jean Paulhan : Gallimard yayınevi ile özdeşleşmiş

olan edebiyat dergisi Nouvelle Revue Française'm (kısaca N.R.F.) -bir anlamda Gallimard yayınevinin- baş yazarı edebiyatçı.) sakladım... her boka maydanoz Paulhan a...

“ Paulhan , diyordum ki sizinle şöyle bir interviyuvlaşsak ?... daha doğrusu, siz bir beni interviyuvlasanız ! fena olmaz ha bir interviyuv ?” Gastonun da hoşuna gider diyorum! “oyunu oynayacakmışım” ya hani, öyle diyor ya!... eh işte buyursun interviyuv , “oyunun kralı”! haksız mıyım? koyarsınız interviyuvumuzu sizin “Eski Eski Defterlere(Eski Eski Defterler (Cahiers Antiques Antiques): Celine, işgal sırasında saf değiştiren, birkaç yıllığına kapanan ve ardından “ Nouvelle ” Nouvelle Revue Française (nouvelle : yeni) adıyla yayın hayatına dönen dergiye gönderme yapıyor.), şöyle bir sallarız ortalığı... zarar gelmez canım kimseye!”

Paulhanın aklına yattı gibiydi... makul karşılamıştı... lâkin pek bir meşguldü kendisi... aylar boyunca meşguldü! sonra da doğruca tedaviye gitmesi gerekiyordu... Gastonun orada birini yakalamak, deveye hendek atlatmaktan zordur, oldum olası bu böyledir... bunlar ya tedaviye bir yerlere gidiyorlardır, ya gittikleri yerden dönüyorlardır... döndüler mi, aylardır yanıtsız kalmış bir torba mektup bunları bekliyordur… onu yazdıracaklar, bunu çizdireceklerdir... yazacaklarını yazıp zarfa koyduktan sonra üstüne pulu yapıştırdılar mı işlem tamamdır, başa dönüp, yine yataklara düşmelerinde bir mahsur kalmamıştır... haydi yine tedaviye bir yerlere... hakikaten hiç boş vakitleri yoktur bu Gaston un kurmaylarının... canım siz de bir boktan anlamazsınız ki... saçma sapan sorular sorarsınız anca... ne lüzumsuz, ne işe yaramaz adamsınız! yazar bozuntusu!... yayınevi asalağı!... siz anca hayal görün! hayallerde yaşayın anca!... gerçek uçmuş gitmiş, sizin dünyadan haberiniz yok! Paulhanın gerçeği başka, sizinki başka... o gemisine atlayıp, seyahatine çıkacak... dönecek, yine çıkacak!... dönecek, yine çıkacak!... lafın kısası, bana başka bir baronu lazımdı bu Gastonun ... buralarda kalacak, tedaviye medaviye gitmeyecek bir interviyuvcu !... eh tamam, ben de buluverdim birini!... sonra bir diğerini daha buldum!., üçüncüsünü de buldum!... onuncusunu da!... hepsi de birbirinden yetenekli... hepsi de pek hevesli... amma velakin hepsinin ağzından aynı şart çıkmaz mı bunların: neymiş, itibarlarını sarsmayacakmışım!... adlarını anmayacakmışım! "meçhulü” oynarlarsa kabulmüş!

Tedbirli davranmak isteyeni anlarım... canı gönülden anlarım!... tedbir iyidir... iyidir de bir yere kadar!... sayıları elliyi buldu sonunda bunların! seç

seçebilirsen!... insanları kırabiliyor olsam sorun değil... ama yok, aldık başımıza belayı!... kimisi oturduğu yerden nutuk çekiyor!... kimisi sırf çene!... neyse, nihayetinde birinde karar kıldım, o da sanırsın kırk yıllık düşmanım! olsun, daha iyi... lan ama adam nasıl aksi, nasıl işkilli bir şey... benim eve gelmek istemedi, ona gitmemi de istemedi, herkesin içinde bir yer istiyordu... arada kaynayacağımız bir yer...

"Hayhay!" dedim... "siz seçin, canınız nereyi isterse!

— Arts et Métiers parkı!"

Severim Arts et Métiers parkını... çuvalla hatıra biriktirmişimdir orada... sizlere interviyuvcumu takdim edeyim: Profesör Y. Parkta buluştuk bununla, oturduk bir banka, yan yana, Profesör Y sağımda... gözü bir rahat durmuyor bu Profesör Y'nin , fıldır fıldır kesiyor etrafı... bir tedirginlik var adamda... bir sola bakıyor! bir öbür tarafa!... bir dönüyor arkaya!... on birdeydi randevumuz, sabah on birde... ben on buçukta aldım yerimi!... eh şaşacak bir şey yok!... her işte bir bityeniği arayanların meşhur taktiğidir randevuya erkenden damlamak... etrafı şöyle bir kolaçan etmek lazım... aslında bir gece evvelinden gitmek gerek, güven olmaz namussuz insan evladına... olmaz da neyse! her ne boksa artık! olan olmuş!... gelmiş, oturmuşuz!... soru sorsun diye bekliyorum bunu... öyle konuşmuştuk... ama yok! adam dut yemiş bülbül!... çıt çıkarmadan oturuyor kıçının üstünde, bankta, dibimde!... eh ben bunun böyle çıkacağını bilsem, başka bir meymenetsiz çağırmaz mıydım!... sürüsüne bereketti ya bunların!... başkası az biraz açardı belki ağzını... ama ah şu Y, ölümüne dilsiz düşmanım benim, sıçtığımızın resmidir!

"Canım siz de pek bir sinameki çıktınız Profesör Y Beyefendiciğim!

Dedim kendisine.

"Alt tarafı bir interviyuv yapacağız şurada! gelip kaçıracak halleri yok sizi! bir işkillenmeyin canım! yahu sizin ağzınızdan bir tanecik soru çıkmazsa, ben nasıl öteceğim car car , nasıl "oynayacağım oyunu"? Gastona ne diyeceğiz sonra!"

Dememle sıçraması bir oldu yerinden! adı bile yetti Gaston un! sağı solu kesmeyi zınk diye bıraktı...

" Gaston !... Gaston !..."

Diye sayıklamaya başladı... eh onun da illa ki, öteki yüzlercesi gibi, binlercesi gibi, uzmanı, doçenti gibi, gözlüklüsü, gözlüksüzü gibi, bizim

Profesör Y'nin de, N.R.F 'de(N.R.F.: Jean Paulhan notunda değindiğimiz üzere Gallimard yayınevinin bir anlamda diğer adı. Döneminin edebiyat dünyasında önemli güce sahip bir dergidir, halen ciddi bir güce sahip olan Gallimard yayınevinin temelini oluşturur.) "okunmakta" olan bir dosyası vardı... bütün profesörlerin, alayının, terbiyeye yatırılıp, dinlenmeye bırakılmış müstakbel bir Goncourt ' cuğu (Goncourt Akademisi tarafından verilen edebiyat ödülü.) muhakkak mevcuttu N.R.F 'de... diyeceksiniz ki haklı olarak: eh belli oluyor zaten!... eh öyle, roman falan basmıyorlar ki artık, bunların ev ödevlerini basıyorlar!... sarkastik ödevler, arkeolojik ödevler, Proustik ödevler, başı kıçı meçhul ödevler, her telden! Nobellik ödevler... ırkçıkarşıtıkarşıtı ödevler! her keseye uygunu da var, cep yakanı da!... toplayıp Pleiade'da bile basıyorlar! anca ödev! basıyorlar ha bire!... bizim Profesör Y'nin de, N.R.F 'in dehlizlerinde yıllardır sırasını, Gastonun bir işaretini, bir göz atıvermesini bekleyen bir ev ödevi vardı haliyle... eh adamın adı boşuna çıkmamış "köpekbalığına, yayınevlerini yiyor adam, plankton niyetine indiriyor önüne geleni mideye! Gaston bu Gaston ! yedikçe büyüyor, yedikçe büyüyor!... parayı basıp aldığı arabayı bir görün de gözünüz şenlensin!... kendi gibi köpekbalığı, acayip bir makine, "süper lüks", ön ızgara tam tekmil dişleri!... kaporta muhteşem, kaymak gibi, ışıl ışıl !... eh dedik, adam başka!... anlayacağınız, o dehlizin dibinde işi zordu Profesör Y ile ev ödevinin!... insan acıyor tabii şu profesörlerin halini gördükçe, onu bunu "andıracağım" diye kıçlarını yırtıyorlar... paso kopya çekiyorlar birbirlerinden... eh ne yapsınlar başka, hayatları derste geçmiş bunların... meslek diye bunu bilmişler, o ders senin, bu ders benim... eh derse gir çık, derse gir çık, anca ne öğrenir insan? bir çükünü kurcalamayı öğrenir, bir de kopya çekmesini... ne kadar Goncourt adayı varsa, alayı birbirinden kopya çeken tiplerdir bunların, elleri mahkûm!... o tantanalı sergilerde ip gibi yan yana dizilmiş resimler kadar donuk, onlar kadar sıkıcıdır bunların yazdıkları, topunun sonu bellidir baştan... mükâfat hazır nasılsa, ya Médaille d ' or (Medaille dor , "altın madalya", Fransa'nın kayda değer sanat ödüllerinden biridir.), ya Goncourt , az şuraya sıva, az buraya çiziktir, tamamdır, alan memnun, veren memnun!... bizim Profesör Y nin de oracıkta, yanı başımda, bütün aklı fikri bunlardaydı tabii... o da kendisine, o sıçtığımın dosyasına bir Médaille d'or , bir Goncourt verseler diye yanıp tutuşuyordu! Gaston bir göz atıverse yeterdi be, bir kelimesi yeterdi Gaston un!

"Vaziyet ortada sayın Y! biraz toparlayınız kendinizi rica edeceğim! şurada Gaston için iş yapıyoruz!"

Dedim kendisine...

“Şimdi diyelim siz beni interviyuvlamadınız ... diyelim adam gibi bir şey çıkmadı ortaya... görürüz bakalım dönebiliyor musunuz Gaston un yanına!... görürüz o Gaston sizin o Goncourt’u alıp nasıl sallıyor çöpe!... “o yepyeni buzdolabınızı”!... İtalya seyahatinizi!... elektrikli süpürgenizi, “şimdi al, sonra öde” tabii!... Y Hanımefendi de kıçıyla güler artık, eh insanın kocası beceriksiz herifin teki olunca!...”

Bir baktım bizimkinin surat kırmızıya, mora dönüyor!... güzel, demek uyandırmayı başardık adamı!... ne sağına bakıyor... ne soluna!..

“Eh ta!... tamam!... ta ta !... tamam! başlayalım Beyefendi, buyurun!... başlayalım da mümkünse siyasete girmeyelim!... sakın siyasete girmeyelim!...

— Siz hiç merak etmeyin!... kaygılanmanıza katiyen lüzum yok! siyaset denen şey ne demektir zaten, öfke demektir!... ve öfke de Profesör Y, çok büyük bir günahtır! unutmayın sakın! öfkesine yenilen, diline sahip çıkamaz! öfke iblisleri yapışır adamın yakasına! gün gelir, ciğerini sökerler adamın! Adalet elbet yerini bulur!... ben var ya ben Profesör Y, bakın size bir şey söyleyeyim, ben ölürüm de bir daha teslim olmam o iblislere! dünyaları koysalar önüme olmam! asla!

— O halde şöyle ufak tefek, felsefi bir sohbet yapıverelim dilerseniz?... uygun olur mu sizin için?... mesela ne diyelim, mesela “kendi’nin başkalaşması vasıtasıyla gelişimde kaydedilen dönüşümlere dair biraz tartışalım mı arzu ederseniz?

— Ah Profesör Y Beyefendiciğim, size saygısızlık etmek aklımın ucundan geçmez lâkin söylemeden edemeyeceğim: bu son söylediğinize hepten muhalifim!... fikirmiş falan, bende yok öyle şeyler! bir tanecik fikir bulamazsınız bende! ve benim gözümde hiçbir şey, ama hiçbir şey, şu fikir denen şeylerden daha aşağılık, daha boktan, daha tiksinç değildir! kütüphaneler ağzına kadar fikir dolu! kafelerin bahçeleri de!... bütün çöpten çelebiler fikir zengini olmuş!... hele o felsefeciler!... tabii fikir deyip geçmeyin, heriflerin geçim kaynağı!... gençlerin aklını alıyorlar fikirlerle! hepsini bağlamış pezevenkler!... eh gençler zaten dünden hazır önüne konanı yalayıp yutmaya... her boku *şaahaaneeee* bulmaya! pezevenklerin işi çocuk oyuncağı tabii! ömrü hayatlarının en deli zamanları, bu çocuklar ne yapıyor, anca ya çadır dikiyor ya “ *fikirleeerle* ” gargara!... fikir dediğim de başka şey değil Beyefendi, felsefe işte!... bunların işleri güçleri felsefe!...

bayılıyorlar kandırılmaya, yavru köpek gibi bunlar, onlar da bayılır ya sopalara, kemik zannederler, yeter ki birileri fırlatsın, bunlar da peşinden koştursun! atlasınlar oradan oraya, havlasınlar, ömürlerini tüketsinler, dünya bu!... ah o üçkâğıtçı şerefsizler yorulmak da bilmezler ki üstelik, sabah akşam oynatırlar gençleri parmaklarında... içi kof bir sürü felsefi sopaları var bunların, fırlatır dururlar... gençler de yakalayacağım diye helak olurlar oradan oraya!... ha ama ağızları da kulaklarındadır safların!... üstüne bir de minnet duyarlar!... pezevenkler iyi biliyor tabii bunların ihtiyacını! fikirlere ihtiyaçları var!... olanı da kesmez ki bunları, hep daha fazla fikir lazım illa bunlara! bir sürü sentez lazım! ussal dönüşümler lazım!... arada da vur kadehi şaraba! yaslan şaraba sabah akşam! yaşasın mantık! *Şaahaarıeeee* !... ne kadar kof, o kadar iyi, rahat geçer boğazdan! yalayıp yutsunlar! o kof sopaların dibinde ne bulurlarsa... *fikirleeer !*... oyuncak oldular ellerinde!... eh bakıyorum da size Profesör Y misal, rencide etmek için demiyorum da, hani siz de pek bir zeki gösteriyorsunuz dışarıdan! hani böyle bir mantıkçı havanız falan var hatta!... takılıyordur o gençler peşinize muhakkak! bir güzel dolduruyorsunuzdur o kafalarını! ah o gençler yok mu o gençler, başınızın tacıdır hepsi kesin... eh olacak tabii, sayelerinde karnınız doyuyor!... ah o sabırsızlıkları, o cüretkârlıkları, o tembellikleri!... siz şimdi kazuistik falan da takılıyorsunuzdur tabii! kesin, kesin!... Abélard'ı sollamışsınızdır bile!... oh mis, tam modası!"

Ağzıma geleni söylüyordum!... sırf sinirinden kudursun diye!... dişe diş, kana kan, iyice bir çıksın bakalım zıvanadan! şamar üstüne şamar!... ya interviyuvlaşacağız ya yumruklaşacağız!... hepsini anlatacağım bir bir Gastona ! kıçıyla gülecek adam!... bir on bin daha çıkar artık!... çoğalıyor borcu!...

Tepesi attı bunun nihayet! eh atmasaydı pes!...

"Sizin çok mu farkınız var sanki, siz necisiniz?"

İlk sorusunu sordu! ah! ben dedim! söke söke alacağım interviyuvumu !

"Bendeniz naçizane bir mucidim Beyefendiciğim!... övünmek gibi olmasın ama naçizane bir mucidim ben!

— Demeyin!"

Bu kadarcık buyurdu.., pes etmedim...

"Diyeyim canım, neyse o, naçizane bir mucidim!... alt tarafı kıytırık bir numara icat etmişliğimiz var!... kıytırık bir numara, o kadar işte, başka bir

şeyim yok!... öyle cümle âleme verecek mesajlar falan yok bende!... yok efendim, benim olayım bu! kainatı fikirlerimle doldurmaya da niyetim yok! ben ne şarapla geçerim kendimden Beyefendiciğim, ne lafla, ne de gençlerin pohpohlamasıyla!... oturup bütün gezegenin hayrına tefekkürlere de dalamam hiç!... naçizane bir mucidim, kıytırık bir numaram var, durumum bundan ibaret! ki bizim numara da gelip geçecek elbet! ötekiler gibi bizimki de tarih olacak! o fır dönen yaka düğmeleri olmadı mı!... ben üç kuruşluk kıymetimin pekâlâ farkındayım! ama o *ftkirleeerin* zerresini bulamazsınız bende!... çapulcuların olsun o *fikirleeer !* bütün *ftkirleeer* onların olsun! pezevenklerin olsun hepsi, kafasikicilerin olsun!...”

Adam eğleniyordu benimle... kıs kıs gülüyordu alttan! ama ben ona gösteririm adamı nasıl güldürüyorlar asıl!

“Eh size ne buyurmak Profesör Y... siz necisiniz?... siz neyle meşgulsünüz?... apıştırıcının âlâsı değil misiniz?... yoldan çıkarmıyor musunuz gençleri?... “mesajlar” vermiyor musunuz onlara?... vermiyorsanız hayret!...

— Siz bir şey icat ettim falan dediniz!... ne icat ettiniz?”

Diye sordu.

“Yazı dilinde coşku!... yazı dili kurumuştu çoktan, çatlamıştı ve ben ne yaptım, yazı diline geri kattım coşkuyu!... ötmüyoruz boşuna!... inan inanma, ıvır zıvır işler değil bunlar!... öyle bir numara ki bu, öyle bir sihir ki bu, ver en dangalak adamın eline, sırf “yazarak” alsın aklını başından!... “konuşmanın” coşkusunu döküversin kâğıda! öyle havagazı değil yani!... kıytırık bir şey, ama olsun, yine de bir şey!...

— Kendinizi bir şey sanıyorsunuz da şu halinize anca gülerler!

— Kabul! kabul!... nedir ki yani?... az buçuk ucubelik müritliğin şanındandır!... alayı ucubedir be mucitlerin! bilhassa iplenmeyenler! *yazı dilinde, konuşma dilinin coşkusu* diyorum! bir düşünün Profesör Y Beyefendiciğim! bir zahmet şu saksıyı az çalıştırın!

— İyi güzel diyorsunuz da Delly’lere (Delly : Frédéric Petitjean de la Rosière ve kız kardeşi Jeanne Marie’nin birlikte kaleme al- dıkları romanlarda kullandıkları takma isim. Delly’lerin yazdığı sayısı yüzü bulan romans, macera ve casusluk romanları yirminci yüzyılın ilk yarısında oldukça popüler olmuştur.)ne buyuracaksınız? siz de şu Delly’leri bir düşünün madem!... yılda yüz milyon kazanıyorlar, ne reklam verdikleri var, ne binlerinden yazı istedikleri... sizin o “yazı dilindeki coşkunuzla” mı geldi

bunlar bu günlere? çok mu umurlarında?... laf olsun torba dolsun canım sizinki!... ayriyeten hapse falan da düşmüyorlar bazılarımız gibi! herkesten saygı görüyor, hürmet görüyorlar!

— Doğru diyorsunuz da bu Delly'lerin de bir numarası var herhalde!... var da sizin haberiniz yok anlaşılan?

— Yok!

— Eh bu Delly'lerin olayı şu ki, bunların işleri, piyasadakilerin alayından daha "cilalı"! sırf bu yüzden işte topundan çok satıyorlar! Goncourt ödülüymüş falan, sallamıyorlar bile!... şu koca dünyada en çok ne para eder Profesör Y Beyefendi? istisnasız herkesin hoşuna ne gider? fakir fukaranın da, kaymak takımının da, hepsinin hoşuna ne gider? hadi bilin bakalım bu nedir? SSCB'den Columbus , Ohiohioya , Kanadanın Vancouver'ından Fas'ın Fes'ine, Trabzon'dan Mexico City'ye herkesin hoşuna giden şey nedir?... söyleyeyim, "cila"dır Profesör Y, "cila"! "cila" her yerde gider, demir perdede de gider, tül perdede de gider!... rejim falan dinlemez! Saint-Sulpice her yerde! edebiyat da aynı bok! müzik de! resim de! ahlak da, adabımuaşeret de! alayı "cila"! kim bu Delly denen "cilacılar", şu uçsuz bucaksız Fransız dilinin en fazla çevrilen yazarları!... Balzac'tan bile çok çevrildiler, Hugo'dan, Maupassant'dan , Anatole'den , daha kimlerden kimlerden ... Péguy'den , Psichari'den ... ki hani bunlar da... misal Romain Rolland ... az "cilalı" değillerdi ha, dibine kadar!... ama tabii haklarını teslim etmek gerek, hani yavanlıktır, adamın içini baymaktır, ahlaktır iffettir falan, Sister Brother Delly'lerle kimse aşık atamaz! toz yuttururlar adama!...

— Tamam, ona da kabul diyelim, peki hani yine yavan olup da, bunlar kadar, şu Delly'ler kadar satmayanları nasıl açıklarsınız?... onlar niye satmıyor madem?... üstelik satmıyorlar, yavanlar ama götürüyorlar Goncourt u!... bu nasıl oluyor?... hani o sizin, dahiyane şahsınızın, maalesef anca rüyasında göreceği ödülü bunlar öyle ya da böyle götürüyor!... bir Goncourtu da değil tabii, bütün ödülleri!... bunlara ne diyorsunuz?... keçi boku kadar kıymetleri var mıdır gözünüzde?...

— Olmaz olur mu hiç! kazananlara saygım sonsuz! ne münasebet... o kadar uğraşmış "cilalamışlar", kusur eder miyim saygıda!... adamlar seksen yıl geriden geliyorlar be!... bunlara yıl 1862, yer Grand Salon, milletin resimden anladığı belli, bunların kafa daha hâlâ o kafa!... akademiğinde de aynı kafa, alaylısında da!... anti-akademiğinde yine aynı kafa!... hiç değişmez!... alayı aynı bok!... "cilası" bol olsun yeter!... anarşist olsun

“cilalı” olsun!... goygoycu olsun “cilalı” olsun!... kiliseci olsun “cilalı” olsun!... mesele “cila”!”

Anlıyor gibiydi derdimi... asabını iyi bozdum ama herifin... çıkacak çileden, az kaldı!... varsın çıksın, hiç de suyuna gidemem!... kudursun!... aynen devam!

“O kadar odun kafalı çıktınız ki Profesör Y, anlaşılan her boku tane tane açıklayacağız size!... olsun açıklarız, tane tane de açıklarız, açın kulağınızı dinleyin yeter! vaziyet şu: bugünün yazarlarının, sinemanın icat olduğundan haberleri yok!... amma velakin sinema icat olup da, bunların o edebi üsluplarını komik, işe yaramaz bir boka çevireli yıllar oluyor!... bunlar hâlâ cicili bicili yazsınlar oturup!...

— Nasıl yani? nasıl?

— Şöyle ki bunların yazdığı romanlar, ne kadar yazdılarsa alayı, anca bir sinemacının eline geçerse para eder bu saatten sonra... malı da götürür hatta... ama bunların yazdığı romanlar, az para eder, çok para eder orası ayrı dava, henüz kendilerine sinemacı bulamamış birer film senaryosundan ibaret şu an itibariyle!... üstelik romanda arayıp da bulamadığı ne varsa milletin, sinemada var: aksiyon var, manzaralar var, renkler cümbüşler var, tüysüz, çırılçıplak, fıstık gibi kızlar var, Tarzanlar var, bebek gibi oğlanlar var, aslanlar var, sirk numaralan var ki gerçek sanırsın! cehennemlik yatak odası oyunları var! psikoloji var!... aşk-ı memnunlar var, oh!... ta cehennemin dibine seyahatler var! gören gitmedim demez!... o götü boklu çakma yazarların anca rüyalarında göreceği şeylerin alayı var!... onlar otursun ev ödevlerine ineklesinler! okurların nefretine layık olabilmek için kıçlarını yırtsınlar!... ama boy ölçüşemezler sinemayla! istedikleri kadar cilalansınlar bu saatten sonra! istedikleri kadar paralansınlar! modaları çoktan geçti! bine katladı sinema bunları, bine!

— Eh ne diyorsunuz yani, romancılara bir şey kalmadı mı?

— Kalmaz olur mu! geriye kalan bütün denyolar , hepsi onlara kaldı, devasa, müthiş bir kitle!... gudubetler kitlesi... gazeteye bile elini sürmeyenler... ayda yılda bir sinemaya gidenler...

— Onlar okur mu cilalı romanları?

— Bayıla bayıla!... hele tuvalette, mis gibi gider!... eh bunlar anca tuvalette sıçarken düşünüyor iki dakka !... o da mecburiyetten!...

— Bahsettiğiniz bu kitle, toplamda kaç okur ediyor?

— Oh hoo ! ortalama bir nüfusun yüzde 70'i... 80'i!

— Demeyin be, baya bir müşteri demek!..."

Bizimkinin gözler açıldı, hayallerde...

"Öyle tabii, öyle... fakat aman diyeyim Profesör Y! aman dikkat! bu müşterilerin hepsi radyonun müptelası olmuş durumda! damarlarında radyo akıyor bunların! hem zekaları kıt, hem kafaları gidik !... gidin işiniz yoksa anlatmaya çalışın bunlara "coşkun dokuyu!... haydi kolay gelsin!... "coşkun doku" liriktir... peki "sıçan okur" nedir, şu dünyanın lirizme ve coşkuya en uzak şeyi!... lirik yazarlar, ki bendeniz de onlardan biriyim, hem o gudubet kitleyi düşman ederler kendilerine, hem de seçkinleri!... kaymak takımının lirik olmaya harcayacak vakti yoktur zaten, onları hiçbir şey durduramaz, önlerine geleni indirirler mideye, göbeklerini büyütür, osurur, geğirir, sıçarlar... sonra hop, baştan!... ama bunlar da, bu seçkinler de yalnız sıçarken kitap okur, bunlar da anca ciladan anlarlar... netice şu ki, lirik roman beş kuruş kazandırmaz adama... kanıt karşınızda!... lirizm yazarın katilidir, sinirlerine girer, damarlarına karışır, cümle âlemi düşman eder yazara... laf olsun diye konuşmuyorum Profesör Y!... bunlar ciddi mevzular!... çok zahmetli iştir "coşkun dokulu" bir roman yazmak... yakalamak istiyorsan, kâğıda dökmek istiyorsan coşkuyu, konuşma dilinden geçeceksin, başka yolu yok!... konuşma dilinin hatırasıdır kâğıda dökülen! sonsuz bir sabır ister! defalarca yazacaksın, düzeltip baştan yazacaksın! ölme eşeğim ölme!... ama bakın işte var ya, sinema da bunu beceremez işte!... intikam!... istediği kadar ayağa kaldırsın ortalığı, milyarlar döksün reklamlara, bilmem kaç bin kere zumlasın o kamerasını... git git bitmesin o kaşlar kirpikler!... ne ahlar, ne vahlar, ne gülüşler, ne hüngürtüler, rüyanda göremezsin ama ne çare, fasonluğa, mekanikliğe, soğukluğa mahkûmdur sinema... çakma bir coşkudur sinemanınki!... coşku dalgalarını yakalamaktan aciz... coşma özürlü... sakat bir canavar!... şu denyolar vardı ya hani, doğru, onlar da anlamaz coşkudan falan!... hayatta anlamazlar!... yerden göğe haklısınız Profesör Y... onlar anca sapıtmaktan anlar... kocaman bir kitle, alayı çatlak!... ama coşku desen yok, bir gram desen yok işte!... lan zaten şu kadarcık coşku olsaydı Profesör Y Beyefendi bunlarda, tek bir savaş yüzü görmezdi şu dünya yüzyıllardır!... tek bir katliam yaşanmazdı!... ama daha çok bekleriz!...

"Bunların sağı solu belli olmaz Profesör Y, bunlar, bu malum kitle, acayip "coşkulu anlar" yaşıyordur misal, sonra durup dururken, bir

bakmışsın şalter atmış bunlarda! bir bakmışsın o coşku dönüvermiş vahşete, yağmaya, hatta cinayete, anında, oracıkta! insan denen tür, etle beslenir...

— Demek istiyorsunuz ki yani üslubunuzun düşmanları size bugüne kadar zulmettiler?... doğru mu anlamışım... üslubunuzu kıskanan şahıslar değil mi bunlar?...

— Aynen öyle Profesör Y Beyefendi!... pusuya yatmış, bekliyorlarmış köşe başında!... ben de gittim, kendi ayaklarımla kucaklarına düştüm!...

— Bir de ne diyordunuz, yeni bir üslubun mucidiymişsiniz, doğru değil mi?... iddianız bu yönde yani? ısrarcısınız?

— Evet Profesör Y Beyefendi!... kıy tırık bir icat... ama pratik!... fır dönen yaka düğmeleri gibi... duble bisiklet çarkları gibi...

— Tevazuya geçtiniz birden!

— Yok canım!... neyse onu söylüyorum, ne eksik, ne fazla! büyük icat dediğin nedir ki zaten, hikâye, yok öyle bir şey! o kadar! bitti! icat dediğin küçük olur! bakın Profesör Y! inanın bu söylediğime, tabiatın insana icat kabiliyetini lütfettiği nadir ki nadir görülür... lütfetti mi de kuş kadar, bir gıdım bir şey anca kopar cimrinin gönlünden!... dolanan bir sürü adam var tabii sağda solda, bunlar zannediyor ki her boku icat edecek kadar kabiliyetliler, ama toplaşan alayı beş para etmez bunların, her biri ayrı dolapçıdır!... çatlağı da dolapçıdır, harbiden akıllısı da!... neymiş o meşhur icatlar mesela, hadi buyurun en babası, Lavoisier , ne yaptı Lavoisier , alt tarafı, ondan evvel de cümle âlemin zaten bildiği bir sürü maddeye numara koydu tek tek !... Pasteur ne yaptı, mikroskobunun altında minik zımbırtılar gördü, sonra kalktı senin ismin şu, senin ismin bu olsun dedi!... aman ne büyük marifet!

— Doğru! doğru da sanat dünyası da ne ki zaten, olan biten hava cıva! buyurun işte kanıtı: sizin o coşkun buluşunuz!... buluşmuş!... bir de iddia ediyorsunuz hâlâ!...

— Yapmayın Profesör Y Beyefendi, 1862’de Grand Salon’daki o davetliler, o “altın madalyalar”, Empresyonistlerin kıymetini hemen oracıkta anlayabilmişler miydi sanki? hele halk! sırf şüphedir be halk! bir tek ne geçiyordu o sırada biliyor musunuz halkın aklından, adamları oracıkta sallandırmak! o Empresyonistleri! araya imparator Napoléon girmeseydi, kimse de alamazdı ellerinden!

— Öyle bir konuşuyorsunuz ki Céline Beyefendi, duyan da konunun mütehassısı zannedecek! madem çok biliyorsunuz, teknikse alın size teknik, rica edeceğim açıklar mısınız bütün Empresyonistler ne diye birden ortalığa döküldüler? bir anda durup dururken ne diye “atölye ışığında” fırça sallamaktan vazgeçtiler?

— Eh fotoğrafı gördüler de ondan!... eh çünkü fotoğraf icat edildi!... karşılarında bir anda fotoğrafı buldular ve o vakit ne yapmaları gerekiyorsa, tam da onu yaptılar!... fotoğrafa kafa tutmaya kalkışmadılar!... o kadar aptal adam değildi bunlar! hemen başka bir çare düşünmeye koyuldular... sonra da işte o kıçıkırık numarayı buldular! fotoğrafın baş edemeyeceği numarayı!... tamam, numara “açık hava” numarasıydı da, “açık havanın” kendisi değildi ki mesele!... salak değildi diyorum bu herifler!... açık havanın “dokusunu” kapmaktı numara!... işte bununla baş edemezdi kimse!... fotoğraf coşkuyu yakalayamaz... asla!... sabitlenmiştir fotoğraf, dondurulmuştur... sinema gibi... zamanla komik gelmeye başlar millete... aynı sinema gibi, bak millet kıçıyla gülüyor artık!... çünkü yapabileceği bu kadar!...

— Eh sizin Van Gogh ayakta uyumuş demek, bir tane tablo satamamış vaktinde!”

Sinirinden Van Gogh’la saldırıyordu bana!

“Kabul de bir de şimdi bakın bakalım o Van Gogh a!... külçe külçe altın ediyor be adam!... kendi satamadığı tablolar para basıyor şimdi mezatlarda!...

— Olsun! üç kuruşa muhtaç, aç sefil geberip gitti ya!

— Yaşattı be adam milleti, galeriler bir yandan, koleksiyoncular bir yandan sürdüler sefasını! koy bir kuruş, al çuvalla geri!... eh “ Suez ” toplayacağına, Van Gogh topluyor tabii millet!... bundan iyi yatırım mı olur bu devirde!... herif bir de kafayı kırıp da ölmüş ki üstüne, al sana reklamın kralı!... bakın asıl diyeceğim ne benim, insanlar öyle çok değil, topu topu ikiye ayrılır, nerede olursa olsunlar, ne bok yerlerse yesinler, ya işçidir bunlar, ya pezevenk... ya biri, ya öteki!... mucit dediğin adamlar da “memurların” en zavallı türüdür!... daha baştan idamlıktırlar!... çaktırmadan aşıramayan, adam gibi cilalayamayan, intihalden faydalanmasını beceremeyen yazar, belasını bulmuş demektir!... cümle âlemin nefretine pek güzel nail olmuştur! artık insanlar kendisinden tek bir şey beklemektedir, o da bir an evvel nalları dikmesidir ki böylece zulasındaki numaraları

yürütebilsinler! oysa intihalciler, aşıranlar, tam aksine, güven verirler insanlara... ha ama bunların da olayı buraya kadardır, öyle caka falan satamazlar ortalarda!... ipleri milletin elindedir bunların... yeri gelir, aynı o millet, bir boka yaramaz, beceriksiz herifin teki olduğunu şak diye hatırlatıverir adama... anlıyor musunuz?... kaç defa taklit ettiler be beni, kaç defa çalıp çırptılar benden, kaç defa sırtımdan paraya kondular, şimdi sorun kaç defa, hesabını ben bile unuttum!... mis gibi havadan para tabii!... havadan para!... sonunda ne oldu peki, olacağı baştan belli zaten, bana karayı bunların en rezilleri çaldı, gaza gelen cellatlar da boynuma ilmiği geçirdi!... eh bu işler böyle!... dünya dönmeye başladığından beri böyle!...

— Çivisi çıkmış diyorsunuz yani bu dünyanın?

— Sadist diyorum, gerici diyorum, üstüne düzenbaz, bir de kuş beyinli diyorum... oldum olası sahteye meyilli, tabiatında var... ölüyor bitiyor sahteye!... etiketleri değiştir, partileri değiştir, enlemleri değiştir, fark etmez, netice aynı!... sahte mal lazım bu dünyaya, cilalı mal lazım, her yerde, her şeyde!... misal şu aralar Van Gogh malı götürüyor, niye, millet iyi para getiriyor deyip abanıyor da ondan, hazır "piyasalar" da tıkırında! nerede lan peki o şans yazarlarda! yaşlandıkça kıymete mi biniyor kitaplar!... ama ne anlattım ben size, sinema çıktı, aynı bu yazarlar kıllarını bile kıpırdatmadılar... mülayim adam havalarında, görmemiş, duymamış gibi yaptılar... hani davet olur, masada genç bir kızcağız, zart diye osurur birden, aynı hikâye... ama yetmedi bunlara oralı olmamak, istiflerini bile bozmayıp döktürmeye devam ettiler üstüne, hem de ne döktürdüler be!... iyice inceltiler o "ince üsluplarını"... ahenk kattılar "ahenklerine"... "inci gibi dizdiler" dizelerini... Cizvitlerden kalma o meşhur kadim tarif... içine de bir tutam Anatole France , bir gıdım Voltaire , azıcık René , azıcık da Bourget , oh mis... ama dur, asıl ne kattılar asıl, şöyle kol gibi, bol kepçe ibnelik... kilo kilo dolap entrika... eh "sapına-kadar- Gideci ", "sapına-kadar- Freudcu ", "sapına-kadar-ispitçi" nasıl olacaksın başka!... ama tabii evvela "cilalı" olacaksın!... cilasız olur mu be?... en yenilikçi sen olacaksın ama geleneklere uyacaksın!... en "angaje" sen olacaksın! akacak böyle paçalarından!... taşaklarına kadar dolacak! üç, dört, beş, altı Partiye birden göz kırpacaksın, bir ona bir buna, maymun edecek'sin milleti!... ama "cila"dan vazgeçmek yok, Saint- Sulpice'in haşmetli Tanrısından vazgeçmek yok!... asla!... sadakat! "formül" bu!

“Getirsinler bir adam liseden mezun, altı aya kalmaz, Goncourt’u cebine koymazsa neyim! ne gerek yalnız, temiz bir siyasi sicil, sağlam bir yayıncı, Avrupa’nın sağında solunda iki, üç büyükanne, bitti gitti, ödül cepte!

— Gene sardınız başa Céline Beyefendi!

— Sardık da ne oldu be! sardık da ne oldu! alın buyurun: daha bir bok anlamamışsınız!... su gibi ezberlemeniz gerek bunları!... önce bir cin olun da sonra kalkışın adam çarpmaya!... kafanız basmıyor sizin, kafanız!... o kadar anlattık, daha neden bahsettiğimden haberiniz yok!... anca hık mık sabahtan beri!... tekrar edeceksiniz şimdi!... önce ben, sonra siz!... Coşku, yalnız ama yalnız, bin bir cefaya karşılık, “konuşulan sözün” içinde yakalanabilir... bu yola baş koyan, mecburdur coşkuyu “konuşulan sözün” içinde kovalamaya... ve o coşkuyu yazı dilinde yeniden üretmek, sizin gibi bir dallamanın aklının ucundan dahi geçiremeyeceği kadar gayrete, zahmete ve sabra mal olur!... nasıl, oldu mu şimdi? bence gayet açık seçik! girdi mi kafanıza?... kendi numaramı daha sonra izah edeceğim size! siz şimdilik şunu bir sokun aklınıza, daha da çıkmasın oradan; coşku denen şey, hercai, oyunbozan bir şeydir, tabiatında vardır bunun, bir görünür, bir kaybolur!... hadi sıkıyorsa çıksın biri, sırtını yere getirsin de görelim coşkunun, iki dakka sonra pes demezse ben de neyim!... baştan belli diyeceği, baştan! pes! anca pes! kralı gelse haklayamaz coşkuyu!... nerede be öyle, çocuk oyuncağı mı bu!... yıllarca canını dişine takacaksın, teslim olmayacaksın, keşiş gibi sabredeceksin, ha bir de ne tabii, şansın da yaver gidecek arada! hadi belki o zaman, hani kuş kadar, bir gıdım bir coşku kısmet olur adama! şu kadarcık !... coşku kıymetli şeydir Profesör Y Beyefendi!... tekrar söylüyorum!... kalpten bile daha değerlidir bir manada! onun işi ayrı, öbürünün ayrı zaten! ne yapıyordu Corinne , “yüce gönlünü” eğliyordu... kalbini lan işte! hem o “yüce gönüllere” de bir haller olur arada regl gibi, dönem dönem ... ne ki lan zaten işte “yüce gönül”, bildiğin düdük be! düdüklen rahatla! coşku başka şeydir ama, coşku, varlığın cücüğünden doğar, elâlemin taşağından, ovaryumundan değil!... coşkuyu zapt etmeye çalışmak öyle bir imtihana tutar ki sanatçıyı, kendi coşkusunu bile tüketir adam anlamadan... yazık o Goncourtculara , sapmışlar bir kere, gidiyorlar tam gaz ters yöne! ters yöne cilacılar, en küçüğü, en büyüğü! ters yöne kargaşadan pay çıkaranlar! tabana kuvvet kaçıyorlar coşkudan, altlarına sıça sıça !... ne zaman ki gelecek “coşkun üslup” da “orta malı” olacak... ki elbet olacak!... ne zaman ki mangırla dolacak Akademinin kasası... lan işte o gün elveda günüdür “coşkuya”!... başlayacak cilacılar “coşkun portrelerini”

karalamaya müşterilerinin, kelimesi 100 para!... yüz seneye oldu bil! anca dank eder kafalarına... çoktan etti benim, çoktan!... ne geçti peki elime, vurdular damgayı “katilmişim” Fransız diline tecavüz eden serserinin tekiymişim, ibne bile olamadık be, serseriymişiz anca, 1932’den beri hüküm giymeyi bile becerememişiz toplum düzenine muhalefetten!... gidin sorun istediğiniz kitapçıya, dükkânlarında, ne dükkânı be ne dükkânı, depolarında bile bir tanecik *Yolculuk* nüshası tutmamaya yemin etmişler! kapıya kilit vurmayı yeğliyor adamlar! eh biz de boş durmadık tabii 1932’den bu yana, layıkıyla vurduk dibe, tecavüzcülüğümüz kesmedi, üstüne bir de hain olduk, kesmedi soykırımcı olduk, kesmedi öcü olduk... adını bile anmayacaksın benim gibisinin!... ha ama soyup soğana çevirmek serbest tabii! eline sağlık soyanın! dımdızlak bırakacaksın bunun gibisini ortada! ismi var cismi yok, daha hâlâ vızıldanıp duruyor!... ciğeri beş para etmez herif yaşıyor mu ki lan şu dünyada! var oldu mu ki lan hiç!... öldürdüler Denoel’i (1945 yılında vurularak öldürülen, kendi adını taşıyan Dfinoel yayınevinin kurucusu Robert Denoel , başta Celine olmak üzere, sonradan değer kazanacak birçok yazarın eserlerini yayımlamıştır.), Invalides avlusunda, fazla kitap bastı diye öldürdüler... eh ne oldu, ben de öldüm, onunla birlikte ben de öldüm!... prensipte bildiğin öldüm!... tabii sonra miras kaldım heriflere!... göz göre göre soyup soğana çevirdiler!... şaşacak bir şey yok! kolunu sallasan bunlara çarpar, katil bunlar, kasıla kasıla dolanacaklar tabii etrafta... gördüm de konuşuyorum, gözümle gördüm... tuhaf işler bunlar! hırsız olsalar caka satamazlar böyle... yüzüne bakamaz milletin hırsız dediğin, utanır... cinayet başkadır ama işte, benzemez hırsızlığa, çalımından geçemezsin katilin... kıl payı kaçırdılar ya beni ellerinden, içlerine oturdu, çenelerine vurdu... (“Hatıralar” tarzı malum)... Napoléon dan beter çıktı bunlar, hatırlayan katiller... eh ne Bernadotte’lar , ne Enghien Dükleri kaçırdılar ellerinden!... ama hırsız dediğin öyle değil, hırsız anca susar oturur!... kim görmüş çıkmış ortaya caka satan bir Thénardier (Thénardier : Victor Hugo’nun Sefiller’inde vicdansız kimliğiyle öne çıkan karakter.)! lan gerçi ne gülerdik be biri de çıkıp dese ki mesela: “Şahsınızdan onu, bunu... şunu, munu araklamış bulunuyorum... hepsini götürüp bir güzel okutup, sayenizde voleyi vurduğumu arz ederim!”

— Söylemeden duramayacağım artık, elbette şahsi kanaatim fakat sizdeki kibir tavuskuşlarını bile kıskandırır!

— Heyt be yürüyün sizi kim tutar! ha şöyle bir kudurun da görsünler Profesör Y!... vay ki vay, kanaatim bu diyorsunuz demek, güzel, pek güzel,

eh madem öyle, ben de bir iki şey ekleyeyim de pekişsin o kanaatiniz: milletin ne düşündüğü çok da sikimdeydi! yazsınlar sabaha kadar! havagazı! peh ! tırışkadan nameler!... kıymeti yok bunların, kıymeti olan başka şey, zımbırtının kendisi asıl olay! her ne boksa artık o zımbırtı, o işte bir tek mühim olan! anlıyor musunuz beni? o şey lan işte mesele! çalışıyor mu, çalışmıyor mu?... çalışıyorsa güzel, çalışmıyorsa kötü!... iki tüh, bir eyvah, yeter! fazlası akademik safsata!... dedikodu!

— Vay ağzına burnuna! coştunuz be diyalektikte!

— Başlatmayın şimdi ağzınızdan burnunuzdan!... ne alakası var! ne diyalektiği! yok diyalektik falan! metroda aklıma geldi bunlar! diyalektik ne arar lan metroda!

— Benimle dalga mı geçiyorsunuz?

— Dalga falan geçmiyorum Profesör Y! benim tek derdim şu interviyuv ... madem açık konuşmaya başladık, söyleyeyim... işin doğrusu, ben sizden daha fazlasını bekliyordum!

— Eh daha ne yapayım sizin için?

— Hani şu sıralar ne oluyor, ne bitiyor camiada, öyle şeylerden bahsedelim diyorum... ikimizi de alakadar eden şeylerden!

— Gallimard Beyefendiden bahsedin o halde... söylendiği kadar cimri midir sahiden?”

Soruyu yersiz buldum.

“Aklınız fikriniz şu interviyuvdan kaç para koparacağınızda!... beş kuruş ödemeyecek, baştan söyleyeyim!... zenginler asla beş kuruş ödemez!... böyle arada derede yüzmez onlar, ya tufaya gelip, yolunmuş tavuğa dönerler ya da seni beni üçkâğıda getirip donumuza kadar soyarlar!... ya öyle ya böyle! canavar dediğin bunlar işte!... damarlarında geziyor canavarlık! yirmi beş kuruş borcun olsun kolunu bacağını kopartırlar, ama götü boklu fahişenin teki gelir, elini kolunu sallaya sallaya milyonlarını götürür!... adamlar ütülmekten keyif alıyor!... yazın bunları bir kenara!... pusula şaşmış bunlarda, neden zevk alacaklarını şaşırmışlar!... millet gelip kaysın diye kıçlarını yırtıyorlar!

— Yazık!

— Yazık diyor! pusula şaşmış! kanun bunların kanunu! İlk defa falan mı duyuyorsunuz siz bunları?

— Evet!

— Geçelim bu konuyu, geçelim!... asıl mevzuumuza dönelim: üslup!... en son üslupta kalmıştık Profesör Y! size izah etmeye çalışıyordum... yeni bir üslup icat etmenin, yeni bir teknik icat etmek anlamına geldiğini kafanıza sokmaya çabalıyordum! kıytırık bir teknik belki ama olsun!... işe yarayacak mı? yaramayacak mı? asıl mesele bu! gerisi hikâye!... mevzu bundan ibaret!... şimdi, benim numaranın olayı ne peki, *coşku!* "coşkun dokulu" üslup! peki neydi mesele, işe yarıyor mu, yaramıyor mu? çalışıyor mı, çalışmıyor mu?... işte ben de diyorum ki: tıkır tıkır çalışıyor!... eh yüzlerce yazar boşuna mı taklit etti, boşuna mı ediyorlar hâlâ, önce arakla, sonra bas makyajı, sonra sür çakmayı piyasaya!... canla başla çalışıyor be adamlar!... canla başla!... eh ne olacak sonunda? benim numara da bir bakmışsın ''cilalanmış"!... elbet bir gün olacak Profesör Y Beyefendi! göreceksiniz! bakın göreceksiniz! benim şimdi bile gözümün önünde!... elbet cilalanacak!... taş çatlasa otuz sene!... hadi bilemedin kırk!... Akademi burnunu soktu mu tamam! bunu da indirecek elbet mideye!... bir kelime!... derken iki!... derken üç dört kelime bir bakmışsın Sözlük'e girivermiş!... o saatten sonra da bak gör yüzüne bakıyorlar mı "coşkun" olmayanın, "coşku"dan nasibini almayanın!... *sic transiti*... bütün icatların kaderi aynı kader!... en küçüğünden en büyüğüne!... yağma, çakma, kopya, taklit, sinirinden çatlamazsan elli yıl katlanacaksın bunlara... sonra?... bir gün hop! milletin elinde oyuncak! perde indi, oyun bitti!... eh hani bir mucit vardı, ne oldu ona? canım o nalları dikeli çok oldu!... gerçi dur bakayım, var mıydı öyle biri harbiden?... al sana muamma... al sana şüphe... tombul yanaklı kumral bir herif vardı hani fotoğraflarda, o muydu lan acaba? yok yok , ufak tefek sıska sarsak bir şey vardı, oymuş diyorlar!... eh bazıları da diyor ki kadın dövüyormuş bu, kedi kesiyormuş, fotoğraflardaki tombul yanaklı kumral herif işte, oymuş canım!... aman o ufak tefek sıska sarsak olanı da milletin içinde çaya kahveye kızarmış ekmek bandırmaya bayılıyormuş... Mormon diyorlar bir de adam için!... asıl o kumral şişko ne yapıyormuş... (bak öbürü müydü yoksa?) pazarları kalkıyormuş, sabahtan akşama kadar uçuçböceklerini kurtaracağım diye koşturuyormuş... ha bir de boğulma tehlikesi geçiren yusufçukları... buymuş adamın eğlencesi... yani öyle söylüyorlar!... eh millet konuşur!... dinlersen konuşur millet!... ne sikimize yarayacak lan peki bunları dinlesek?... hadi bir anlatın bana ne sikimize yarayacak milletin zırvası?... aslolan tek bir şey vardır, daima tek bir şey, zımbırtının kendisi!... her zaman her yerde bu böyle!... sporda da böyle!...

buyurun örnek! kulaç mı?... kravl mı?... kravl icat oldu, ne oldu, rekor kalmadı kırılmadık!... sonuç, zafer kravlın !... nedir peki kravl , kıytırık bir numara lan işte!

—Anladım! anladım! dinliyorum sizi... dinliyorum da pek ilgimi çekmedi!

—Ah demeyin, çekmedi mi! ah canım, çekmedi mi! eh hiçbir şey çok ilginç değildir ki zaten Profesör Y Beyefendi! not alın bunu bir kenara! biraz da not alın canım ayrıca!

—Neyin notunu?

—Yazın işte ben söyleyeceğim!... şu savaşlar olmasa, alkol olmasa, tansiyon olmasa, ha bir de kanser olmasa, şu ateist Avrupa'mızın insanları can sıkıntısından geberip gitmişti çoktan!

—Başka memleketlerde ne yapıyorlar sanki?

—Afrika'da sıtmadan gidiyorlar zaten, Amerika'dakiler keçileri kaçırmış, Asya dakilerin alayı aç... Rusların kafa hepten gidik zaten! bunca dertleri varken ne sıkılacak canları!

—Vay vay vay !

—Ha bir de dalga geçin!... ilginizi çekelim diye kıçımızı yırtıyoruz be! şaklabana döndük!... interviyuv yapmaya gelmedik mi biz buraya? başka şeye mi geldik?... sıçtığımın belası!

— Aristófanes hakkında ne düşünüyorsunuz?

— Aristófanes mi, bak o önemli adam!

—O neler icat etti sizce?

—Şimşeği icat etti! bulutları!... retoriği!

— Interviyuvu kaleme alacağım zaman, acaba sizden, kafayı kıytırık numaralarla bozmuş bir manyak olarak bahsetmemin mahsuru var mıdır?

—Lan ben şimdi var ya!... ama siz daha geçin dalganızı, geçin daha!... şöyle bir ağzınıza layık " reklamlayıp " önünüze koysunlar da o "kıytırık numaralarımı", göreceğiz bakalım nasıl götürüyorsunuz hapır hupur! çatlayana kadar!... lan ben size o "kıytırık numaralarımı" yutturmazsam neyim... teker teker yutturacağım boğulana kadar!... önce fır dönen yaka düğmelerimi yutturacağım! üstüne farelere-kesin-çözüm'ümü!... üstüne duble bisiklet çarklarımı! Hepsini yutturacağım lan! hepsini! "Amerikan

usulü” servis etsinler de önünüze görürüz o zaman! sarıp sarmalasınlar neonlara da görürüz!

— Ne güzel işte, görelim!

— Daha nesini göreceksiniz be!... heriflerin bütün zokalarını yuttuk... koca işkembeyi doldurduk... kesmedi, gönder gelsin bir porsiyon daha!... adamlar kakaladı, biz yuttuk!... utanan yok sıkılan yok!... yardır gitsin!... neymiş, Voltaire öyle demiş!

—Ah?... Voltaire mi?

—Ya! Voltaire !... herifin ruhu içimizde!... cüretkârlık tavan, boku çıkmış!... bu kafayla devam!

— Nasıl yani?

— Eh bir Toscanini çıktı, sildi attı Beethoven!! sildi ne kelime! asıl Beethoven bu be! dehasını lütfediyor Beethovena sağ olsun!... eh götü boklu yirmi soytarı çıkıyor, Molière ! baştan yaratıyor her gün!... *baştan yazıyorlar* lan Molière !! bir Matmazel Pustine çıkıyor, Jeanne d’Arc ! oynuyor... oynamak ne! Jeanne d’Arc asıl o!... Jeanne d’Arc yaşamadı ki hiç!... rolü geldi bugünlere! Pustine e kavuşmaya geldi!... vaziyet bu, daha neyin nasılı!...

— Gerçekten mi?

— Hem de ne gerçekten!... ben size bir şey diyeyim, aklınızdan çıkarmayın Profesör Y... inanmadığım şeyi de söylemem, onu da bilin ayrıca!... velhasıl diyeceğim o ki, bizim defteri dürdüler!

— Demeyin öyle! demeyin!

— Neyi demeyeyim bu saatten sonra!... zafer olmuş sahtenin! reklamcılar düşmüş sahte olmayanın peşine, takipteler, avdalar, buldukları yerde indirecekler baltayı!... hakiki olandan keyif almanın devri geçti!... bitti o devir! geçmiş olsun! görene kabak gibi meydanda!... bir dönün bakın etrafınıza!... bağlantılarınız var mı bakayım sizin?... var mı tanıdık önemli birileri?... hani para sıçan herifler, önemliden kastım o! parayı basıp kadın alan, tablo alan, ıvır zıvır alan!... izleyin azıcık onları bakalım, bakın o pek önemli zatlar nasıl da gidiyorlar, istisnasız her seferinde, nasıl da seçiyorlar sahte olanı, nasıl da yapışıyorlar üstüne! sal domuzu, o da koşar boka yapışır, al bunların aynısı... ha bunlar böyle, züğürtler farklı mı sanki, değil, onlar da aynı bok!... fark ne, züğürdün sahteye bile gücü yetmez, sahtenin

çakmasına tav olur mecbur!... sahtenin müşterisi ayrı, çakmasının ayrı!... cilalı olsun, “rötuşlu” olsun!... bakın bir misal vereyim, diyelim ki siz, Profesör Y Beyefendi, siyasete falan girmeyeceğim merak etmeyin, farz edin, günün birinde, bir bakmışsınız sizi de “arındırmaya” gelmişler bu dünyadan! ne demek “arındırılmak”, bir sürü şey demek tabii de, asıl soyulmak demek!... evinize girdi diyelim arındırıcılarınız, bir düşünün, ilk neyinizi çalarlar sizce? neyi görseler, üstüne atlarlar ilk? o kıymetli evinizi yağmalamaya gelseler ilk neyi götürürler acaba? ben söyleyeyim ilk neyi götürürler, buldukları çerçöpü götürürler! millete göstermeye bile utandığınız şeyleri götürürler!... asıl kıymetli şeylerinizi ne yaparlar peki? onu da söyleyeyim, alayını yakarlar!... tam yedi el yazmamı yaktılar be benim!... yedi tane, yedi! dur diyemezsin cehalete!... sizin eve de uğrayacak elbet! ben biliyorum da konuşuyorum!... yağmacı lan bunlar, domuzdan hallice!

— Gene döndünüz, sarıyorsunuz başa.

— Sarıyorum var mı!... sarıyorum!... kaç satır oldu siz onu söyleyin!”

Saydı... iki saniye sürmedi!... baştan saydı... yüz sayfadan aşağısı kurtarmaz, interviyuv bu!... yüz sayfa gerek en kötü!... en kötü!

“Hadi Profesör Y, biraz hareket! bakın rica ediyorum!... canlanın azıcık!”

Silkelemesem adamı, uyuyup kalacak! gözümün önünde uyuyacak!

“İyice saldınız ama Profesör Y!

— Yok! yok!

— Ne yok! bal gibi saldınız! götlük ediyorsunuz resmen!

— Hakaret ediyorsunuz ama!

— Edeceğim tabii! tabii edeceğim! hak ediyorsunuz! bir anlayamadınız gitti vaziyeti!... lan yoksa aptal ayağına falan mı yatıyorsunuz bilerek?... bak şimdi aklıma geldi, ne malum işbirlikçi olmadığınız? sizin de parmağınız var değil mi tezgâhta! kesin, yakışır!... huyunuz mu lan yoksa milleti sallamamak? ha? o kadar mı bencilsiniz?

— Konuşun daha konuşun!

— Kaç oldu?”

Saydı.

“Daha yaramaz!... devam konuşmaya! devam! demin Van Gogh’tan bahsediyordum size... varsayalım adam hortladı... kalktı dirildi... çıktı geldi kolunun altında tuvaller... eh gelse kaç yazar be bu saatten sonra, nasıl bastılarsa kıçına tekmeyi o zaman, aynı tarife gene basarlar!... kapının önüne koyarlar bunu bozuk balık gibi! bir adam bulamaz buna para yatıracak!... üç kuruş toplayamaz Salon da! öyle öğretirler adama işte milleti sikine takmamayı!... öğretirler adama ne demekmiş Van Gogh olmak!... hadi bas git yürü, bir daha intihar et şimdi!... eh Mozart! değil mi Profesör Y!... yetti resim de resim!... azıcık da müzikten konuşalım canım!... kaçıncı sayfadayız?”

Saydı.

“Kendinizi komik mi sanıyorsunuz?”

Sorguya çekiyor adam beni.

“Eh, idare eder!

— Zeki mi sanıyorsunuz peki?

— Katiyen, sıfır!

— Eh peki bana ne diye Profesör diyorsunuz iki saattir, komiğinize mi gidiyor?

— Ne münasebet!... ne münasebet!... ne münasebet!... bana öyle söylendi!... niye diyeyim canım başka!... Paulhan öyle söyledi!...

— Eh uydurmuş! ne alakam var! olur mu öyle şey!... şaka yapmış herhalde!... Albay Réséda benim adım!... nereden uydurmuş Profesör Y falan! komik!

— Hadi canım oradan?... Albay Réséda ?... eh ne diye...

— Kaçak yaşıyorum!

— Kaçak mı?

— Evet, kılık değiştiriyorum!... ne yapayım, mecburum! hişş sessiz!... adamlar bizi izliyor, görmüyor musunuz?... etraftaki herkes bizi gözetliyor! hepsi bizi dinliyor! hişş ! hişş !”

Yuh artık pes! yok izleyen falan!... gözüm çıksın yok!... iki gariban var oturan, o kadar, onlar da ta ileride... dört bank ötede... vay odun evladı odun, kafadan sakat çıktı bir de iyi mi! ah benim dertli başım!... boku yedik ki ne yedik! sağlam sıçtık! hay ben interviyuvcu diye bulacağım herife!...

diyordum ki bir de bulduk nihayet! oh, şansa bak! buyur, buldun zurnanın son deliğini!... hadi başkasını bul bu saatten sonra işin yoksa! bir de bundan angut çıksın, o zaman gör!...

“Bağırmadan konuşacağım Albay, rahat olun... sakin sakin konuşacağım... yeter ki siz de beni bir dikkatle dinleyin!... sırlarımı açacağım size Albay, sadakatinize itimat ederek çok mühim şeylerin sırrını paylaşacağım sizinle!

— Paylaşın! sizi dinliyorum!

— Saklı bir hakikatin örtüsünü kaldıracağım gözlerinizin önünden... şimdi beni can kulağıyla dinleyin Albay! şu yaşadığımız dünyada aslolan tek hakikat nedir bilir misiniz? ben söyleyeyim: bu dünya var ya, paranoyak olmuş!... ya! bildiğin paranoyak! olmayan şeyleri var sanıyor, çizmiş işte kafayı! maalesef Albay, maalesef!... eh orduyu benden iyi bilirsiniz Albay, gezin bütün kışlaları teker teker, bir er bulamazsınız! niye, çünkü alayı general!... baştan sona arşınlayın demiryollarını, bir bekçi bulamazsınız! niye, çünkü alayı baş mühendis! alayı baş makasçı mühendis! alayı baş yüklükçü mühendis!

— Öyle! öyle! aynen öyle!

— Eh bakın tiyatroya... aynı bok tiyatroda, buyurun... bizim köylü güzeli, ömrü hayatı “yumurta tavuk”, bir gün atlar trene, gelir şehre, istikamet doğruca Elysee - des - Beaux - Arts pasajı, Brichantzky ’ den ayaküstü bir iki ders, oldu bitti tamam! şanmış, dansmış, diksiyonmuş, salla! koy götüne repertuarın!... abla bitirdi olayı!... sen daha konuş!... hadi bir konuş da gör harbiden!... bak nasıl alıyorsun cevabını!... sen daha hâlâ bizim dünyada zannet bunu!... gitti o kızcağız gitti, paranoyak dünyaya geçti çoktan!... bu saatten sonra anca sinirlerini hoplatırsın hanımefendinin! hay sana da, fikirlerine de!... paranoya bunun adı be! öyle bir musibet ki bu, ne kent bırakır ne kasaba, vurur geçer! önüne çıkana acımaz fenomenal "ben”!... durmak bilmez!... her şeyi ister, hepsini ister! Güzel Sanatlar yetmez, Konservatuvarları da ister, Laboratuvarları da ister! Kilise okullarını da ister! ne hocası ne talebesi kalır! katar önüne alayını! doçenti, asistanı, bakıcısı, hademesi, alayını toplar!... alayını kaynatır *paranoyada!*... bak onca saat ne yapıyor okullarda o talebeler, o hocalar?... her boka hak kazanmaya çalışıyorlar!... emekliliğe!... yan gelip yatmaya!... Dehaya! Medaille d’Or’a ! bütün altın madalyalara! bütün jürilerin bütün ödüllerine!... Akademideki bütün koltuklara!

— Tımarhanede ferah bir oda isteselermiş ya bunlar asıl! çıkmıyor mu isteyen?

—Çıkmaz Albay! orayı isteyen çıkmaz! mümkün değil! Gördünüz de mi konuşuyorsunuz?

—Görmez olur muyum! görmez olur muyum! tecrübe konuşuyor burada!

—Sizi neden tıktılar tahmin edeyim! kıskançlıktan değil mi? kesin kıskançlıktan yediniz siz kafayı!

— Aynen öyle Albay! iyi bildiniz! ah o kıçlarını yaya yaya, paşalar gibi yaşayan büyük yazarlarımızı gördükçe... ama Tanrı biliyor ya, ne Tufanlara göğüs germiş, ne Tufanlardan sağ çıkmış adamlar bunlar! hem de hiç ıslanmadan, hayret!... kuru girdi kuru çıktı adamlar!... yersen!... çakal oğlu çakallar!... pes diyorum be pes!... yedirtmez mi be adama kafayı! sırf kıskançlıktan yedik Réséda , neden yiyeceğiz başka!... itiraf ediyorum!... buyurun itiraf ediyorum!... doğruya doğru Albay!... kaç sayfa oldu?”

Baştan saydı... daha elli tutmamış!... saymayı mı bilmiyor nedir!

“Devam hadi devam!... ne diyordum, ha işte bu anasının gözü hinoğlu hin yazarlar var ya, çatlatacaklar lan tabii beni kıskançlıktan!... ah bir gebersem de kurtulsam!... adamlar ayda bir film, iki film çıkartıyorlar romanlarından!... hele interviyuvları ! ah onu hiç sormayın Albay! hele siz hiç sormayın!... interviyuv dediğin öyle yapılır işte! kusura bakmaca yok Albay! kusura bakmaca yok!... renklisi bunlarda!... renksizi bunlarda!... anadan doğması bunlarda!... tıraşlısı bunlarda!... mikrofon peşlerinde!... çat orada!... çat burada!... ha deyince evde!... ha deyince dışarıda!... bir Titine’ler de!... bir tatilde!... papaz okulunda!... havuzda!... çukurun dibinde!... kerhanenin tekinde!... Papualıların arasında!... Papualılardan ötede!... Papualılar için!... Papualılara karşı!... bir Papualının altında!... zamana karşı!... Fransa Turuna karşı!... Fransa Turu için!... feda olsun onların o kıymetli “ben’lerine! yeter ki patlasın rahatlasın heriflerdeki “ben”!... yalvarsın!... yakarsın!... çat, bir posta daha!... zıbarana kadar!... doldur!... boşalt!... doldur!... boşalt!... rahatlasın iyice!... sonra başlasın Tanrıyla konuşmaya!... fısır fısır !... ama dışarıya çıt yok!... somurtup otursun!... tutsun nefesini beklesin cümle âlem!... yalvarsınlar buna iki kelime etsin diye!... etsin de kaydetsinler!... şimdi gelelim size Albay, gelelim size, hay ben sizin yapacağınız interviyuva !... siz kim, interviyuv yapmak kim!... aslında siz var ya Albay, siz yokmuşsunuz aslında! siz sabote etmeye gelmişsiniz interviyuvumu ! tabii ya! çıktı işte ortaya!

resmen sabotaja gelmişsiniz! diz çökün Albay! diz çökün! bırakın o salak şaşkın ayaklarını! yemezler artık!... nereden buldular lan sizi! Gaston un işi tabii, kesin! dünyadan haberiniz yok!... yalvarmanız gerek lan aslında!... ağzımdan çıkan size lütuf be!... ama nerede, onu bile anlayacak kafa yok!... anca pişkinlik, anca küstahlık! kasıtlı yollamışlar canım belli, belli de kim yolladı? yok yok , size değil, kendime soruyorum!... kendime soruyorum! siz ötmeyeceksiniz, anladık!., ama ben söyleyeceğim Albay! ben söyleyeceğim!... haykıracağım!... sabotaj devam ediyor! ne *Figaro'da* yer var bana!... ne *Huma* da! Tanrı aşkına! Pravda !... Léon hayatta olsaydı, sabaha kadar inletirdi ortalığı: "Ben size dediydim! ben dediydim!"... ittifak kurulmuş! tezgâh meydanda!... tertip muazzam!

—Tahrik ediyorsunuz ama beni!"

Afalladı!

— "Hiç alakası yok! hiç alakası yok! ben gerçeği haykırıyorum! lan öbürlerinin, o çok sevilen yazarların önlerinde diz çöküyor be interviyuvcuları , göklere çıkartıyorlar herifleri! ağızlarının içine bakıyorlar!... susup oturuyor herifler, ona bile tapıyorlar! her dakka mest oluyorlar, mest!

—Ne anlatıyor ki o yazarlar interviyuvcularına ?

—Ne kadar muhteşem olduklarını!

—Eh siz de anlatıyorsunuz! farkınız yokmuş!

—Lan ben kıytırık da olsa bir numara keşfettim!... onlar ne yaptı? hiçbir şey!

— Bakın diyorum ki, gelin ben en iyisi, kendiniz uydurup kendiniz inandığınız şu zırvalıklardan sizi bir kurtarayım artık! insanların hakkınızda ne düşündüklerini öğrenmek istemez miydiniz? gerçekten herkesin ne düşündüğünü?... hemen söyleyeyim, herkes, zatınızın, aynı masalı döndür döndür anlatan, sklerotik , kavgacı, kendini bir bok sanan, işi bitmiş bir bunak olduğunu düşünüyor!...

—Yollayın gelsin be Albay! dökülün ne varsa, hadi, yollayın gelsin!

—... yine hapsi boylayacakmışsınız er geç! öyle diyor herkes!

— Ah canım Albay, sizin elinizden olacaksa hemen tıksınlar içeri! daha adımımı atmam dışarı!

— ... gene rezil olacakmışsınız!

—İşte o biraz zor Albay, maalesef! vazgeçin o sevdadan! bundan böyle yalnız kıytırık icatlar!

—Ah demeyin! ah demeyin! başka şey mi beklenir sizin gibi manyaktan!... manyak da değil, manyağın önde gidenisiniz! yemişsiniz kafayı!

— Aah ah! Courtialı tanısaydınız asıl!

—Büyük sanatçı falan değilsiniz siz!

Değilim tabii!... nereden çıktı canım! şıp diye anlardı herhalde millet!

— Büyük yazar da değilsiniz!

— Eh değilim!... kim diyor!... ne münasebet!... olsam okurduk dergilerde!

— Bir şey daha söyleyeyim, Gaston Gallimard Beyefendi büyük cesaret göstermiş de yayımlamış sizin yazdıklarınızı!

— Ah! değil mi azizim! kim yapar başka! ah ama Gaston Beyefendi işte, var mıdır emsali, yürek var adamda, yürek!

— N.R.F.'dekiler ne düşünüyor sizin hakkınızda?

— Sıkılmış adamlar oradakiler, yorgun hep... nedir dertleri, ondan da haberleri yok... eskiden kürek mahkûmlarının başına subayları dikerlermiş... sorsan paso yorgunmuş subaylar ama sebebini bilmezlermiş... bunlarınki de aynı hesap... sabah akşam mahkûmlardan başka bir bok görmezsen, olacağı bu!... bir de üstüne boş boş otur!... sinirleri bozulmuş tabii adamların... perişan vaziyetteler... beyinleri sulanmış...

— N.R.F.'de durum aynı mı diyorsunuz?

— Öyle diyorum, aynısı!... eh bir boka yaramıyorlar, kıçlarını kaldırmaya mecalleri yok, eh bir anlam da veremiyorlar vaziyete...

— Çok büyük sanatçılar yok mu N.R.F.'de?

— Oh hoo !... sürüsüne bereket!

— Ne yapıyor peki bu büyük sanatçılar?

— Minderlerine yoğunlaşmakla meşguller kendileri... kıçlarını koyacakları minderlere en uygun şekli vermek için bütün gün uğraşıyorlar, oturup kalkıp deniyorlar...

— Hangi minderleri, nereye koyacaklar?

— Nereye olacak, Akademideki koltuklarına koyacaklar! Goncourt’daki koltuklarına!... Rıhtımın Oradaki Akademideki koltuklarına... Yol Kenarı Kafe Bahçeleri Akademisindeki... Argo Akademisindeki... Gezenler Tozanlar Akademisindeki... Nabza Göre Şerbet Akademisindeki... Bikini Akademisindeki... Polisiye Akademisindeki... Cukka Cep Akademisindeki... Tahtalı Köy Akademisindeki...

— Alayı cilalı tabii bunların sizin deyişinizle? cilalı olmayana koltuk yok?

— Ne güzel söylediniz! ama bir de ne var? ne var... bu okurlar seyirciler falan, bunların takım, hayvandır aslında bir nevi, geri zekâlıdır vesaire, daha sayarım da neyse... fakat içgüdü dedin mi, bunlarla oyun olmaz işte, bir mikron şaşmaz bunların ayarı!... mırlaya mırlaya uyurlar! keyif bunlarda, cila yerinde, horul horul , mırıl mırıl ama çeyrek mikron şaşmaz ayar, katiyen!... hadi göreyim onda bir fazla kaçır ölçüyü!... az kaçır!... bak nasıl takıyor pençeyi! bak nasıl yırtıyor cart diye!... ya cila ya Ölüm!... işine gelirse!... ya Ebedi Güzellik ya Ölüm!... olayı böyle bu takımın! eh işini bilenler böyle topladı alkışı, böyle altın madalyalandılar , böyle meşhur oldular, eh hâlâ aynı taktik, sanmayın ölüp gidiyorlar, diriliyor bunlar başka suretlerde: Rosa Bonheur , Cherbuliez , J.-R Laurens , Grévin , Delly , Alexandre Köprüsü, Montheus , Lanson ... gelsin yakalara nişanlar!... bari siz kanmayın Albay o lafta direnişçilere, o sahte angajelere, o sözde putyıkıcılara !... sıçtığımın sonmodacıları !... yaramaz Albay bunlar!... bir boka yaramaz bunlar!... alayı neo - Grévin !... lan o kıçıkırık orijinallerine benzeseler be bari!... gelenekten yürüseler be bari!... al bir avuç sümük, al bir iki cenin, koy ortaya karıştır, kakala millete çiçek diye! şimdi olay bu!... okurmuş, seyirciymiş, nasılsa bayılacak, her bok ağızlarına layık!... oh! oh! diye başlayacaklar, aman aman , hayretler olsun!... şimşekler çakıyor tepemizde! geleceğin kapılarını açıyorlar önümüze! Olympos adına! vay be vay! Musalar ne yiğitler doğuruyor be! cila damlıyor cila! nelere can veriyorlar nelere! yalanım varsa gözüm çıksın! daha amma Sanat varmış yahu Sanat’m ötesinde! sözcüklerin ötesinde! Kendi’nin öteötesinde ! sonmodacı bunlar sonmodacı , fikir sıçıyorlar bütün gün!... ne mesajlar, ne mesajlar!... açın gözünüzü, görün bunları!... zincirlerimizden kurtarıyorlar bizleri! aşkınlattırıyorlar hepimizi! yeni bir ruh bahşediyorlar bizlere!

— Bunlar mı çekecek okurların ilgisini?

— Yok be yok! sayfa dolsun diye... bir sayın bakalım!” Saydı.

“Ah! fena tutmamış!... iyi gidiyoruz...

— Devam edelim!... bir iki misal vereyim şu son model dehaya: *anneannesini ayaklarının altında ezdi... dedesini parça parça doğradı!*

— Pek vurucu gelmedi...

— *Karısını becermiyor artık... küçük erkek kardeşiyle evlenecekler...*

— Eh yani? ne olmuş?

— Anneannesi ile dedesi arasında geçenlere hiç girmiyorum...

— Girin canım, niye?

— Olur mu canım, sakın, uç Tehlike nin eşiğini aşarız! Kendilerimiz özdönüşümleşiverir !... sonra bir bakmışız, dehanın ötesine geçivermişiz!... bir de “anti-kendi- yüceleşim -noktasına” düştük mü vay halimize!

— Ah yapmayın?... düşer miyiz cidden?...

— Düşeriz tabii! sayın kaç sayfa oldu!”

Saydı... 64!...

“Yapmayın Albay, yanlışınız olacak!., demin daha fazla tut-tuydu!

— Olur mu canım!

— Eh oluyormuş işte! oluyormuş! aman be neyse, kaçsa kaç artık... ben devam ediyorum: diyorum ki cila aldı başını yürüdü, patlaması an meselesi!... artık vakit geldi!... bakın sosyetiklere bir haller oluyor, iki tatil, dört “hafta sonu”, üç tansiyon ölçtürtme, iki noter randevusu, üç muhasebeci ziyareti arasında vakit bulup Sanat menajerlerine ayaküstü şöyle bir uğradıklarında, birden “ne idüğü belirsiz” bir şeyin pençesine düşüyorlar... yepyeni bir şeyin, emsalsiz bir şeyin!... bir çeşit kaygının... “Gördünüz mü canım?... neyi mü?... ah üstadım! ah cancağızım! resmen mistik bir şey!... neymiş o? ne gördünüz?... ay şu “büyükanne” herhalde, nasıl görmediniz halen?... en aşağı 17 milyon rahat eder!... alnında tam dört tane kukusu var! ay beş değilmiş! beş değilmiş! dün ben de öyle diyordum: beş tane diyordum! ama değilmiş, dört taneymiş! Portitionun başyapıtı, işlerinin zirvesi!... hangi Portitio bu? Fuegolu Portitio mu? şu tuvallerinde yalnızca uranyum kullanan mı?... o işte, ta kendisi!... eh baştan desenize! bir altı milyon daha veren olursa, ağzının tam ortasına bir tane de “evet” konduracakmış!... büyükannesinin mi?... evet! üstelik de eflatun renkte! yemin etti gözümün önünde!... ay yok inanmam! hayatta inanmam!... inanmazsanız inanmayın, etti işte!...

— Sıra ressamlara mı geldi şimdi? bitti mi yazarlarla işiniz?... size huysuz diyenlere, işe yaramaz diyenlere artık iyice hak vermeye başladım! işiniz gücünüz bok atmak! eh müziğe gelmeyecek mi sıra? müzik deyince ne geliyor aklınıza?

— Klasik müzik deyince... atlı karınca!... modern müzik deyince... nefret! sarıların ve siyahların nefreti! beyazların müziğine duydukları nefret!... ama sağlam sıçtılar heriflerin müziğinin içine, iyi bozdular façasını!... ellerine sağlık!... göstersinler gününü! sevaptan sayılır!

— Yavaş! bağırmayın öyle! dinleniyoruz!

— Siz kafayı fena çizmişsiniz Albay!

— Başka şeylerden bahsedelim!...

— Eh başa gelen çekilir, buyurun, siz nelerden bahsetmek isterdiniz? bilyeli rulmanlar?... fır dönen düğmeler?...

— Devam!... devam!...

— Şimdi kaç sayfa oldu?

— ...72!... Akademiye gelin geri, o iyiydi...

— Akademi'dekilerin bir bok icat edecekleri yok!... oturdukları yerden laf sıçıyorlar bütün gün! harbiden afili sıçıyorlar ama! hele bir tanesi var, soytarının önde gideni, Mauriac ... bunu bir kere rüyamda gördüm, peygamberdevesiymiş bu... yok yok , peygamberdeveleri buymuş!... maskeli baloymuş meğersem... rüya değil kâbus tabii!... yarışıyormuş bunlar Mauriaca benzemek için!... becermişler de ha, aynı benzemişler!... “ Mauriac usulü” dua falan ediyorlar!... çıkışta hepsi doğru Nobel'lerini kucaklamaya!... bir keresinde benim evde gördüydüm Mauriacı , canlısını, Lepic sokağındaki evde!... oradan kalmış herhalde aklımda... eh adam peygamberdevesi!... aynısı, ben ne yapayım!... alın yok adamda... böcekten bozma hareketler falan... Fernandez getirdiydi yanında...

“Bu muymuş François Mauriac ?” inanasım gelmiyordu ki... “Alnı nerede yahu bu adamın? ameliyatla falan mı almışlar?... “Yok canım!...” Fernandez’in eski tanıdığıydı... “Eh doğuştan o zaman? mikrosefal miymiş?...” ön loblar kesin yoktu adamda, eh yer yok ki!... kendisini yakından tanıyan Fernandez , sesi hakkında ne düşündüğümü sordu... “Kanser herhalde, ne diyorsun?”... ne diyeceğim, kıçından çıkıyordu herifin

sesi... Akademiye kapağı atmak için bulunmaz nimet!.. “İki aya nalları diker... bilemedin üç!” piyango!...

— İcat ettim dediğiniz bu muydu sizin, Akademi ye taş atmayı icattan mı sayıyorsunuz?

— Herhalde saymıyorum! boku çıkmış şeyi mi sayacağım lan icattan! ta Richelieuden beri gelen vuruyor, giden vuruyor zaten!

— Aman siz bayatlamadınız sanki! benden söylemesi, sizin kadar bunamışı pek kalmadı Akademi’de!

— Orası muhakkak Albay Herneboksa , siz öyle diyorsanız! bırakın da bunları kaç sayfa oldu, onu söyleyin siz!

— Sayayım baştan... 80 olmuş!... ben asıl ne soracağım size, sizin derdiniz nedir bu Akademiyle, ne yaptılar size?

— Hiçbir şey!...

— Olmak ister miydiniz aralarında?...

— Yok aman yok!... uzak olsunlar!... yaşını başını aldın mı sıçtın orada, maymun gibi giydirip adamı, salıyorlar milletin ortasına... gerçi Goncourt’dakilerde bunlar kadar da merhamet yok, işin bitti mi yoksun artık bu dünyada...

— Hepsini koyayım mı bunların interviyuva ? ilgisini çeker mi dersiniz okurların?

— Çekmez belki ne bileyim... ne yapalım canım!... Gaston dedi ki “elinizi çabuk tutun! bahsettirin adınızdan!...” yapıyoruz işte elimizden geleni...

— Diyorum acaba şu “coşku” mevzuuna geri mi dönsek? sizin deyiminizle “coşkun üslubunuza”?

— Gerisi çekmedi, bu mu çekecek milletin ilgisini?

— Yok canım, çekmez! sanmam yani... yok yok !... çekmez!... çekmez de yeri gelmişken ben bir iki şey söyleyebilirim belki size... dilerseniz, sizin o sözde “coşkun üslubunuz” hakkında insanların ne düşündüğünü söyleyebilirim mesela... hem de hemen her kesimden insanın!... sokaktan... sanat camiasından!... asker çevresinden!...

— Hah şöyle! bir işe yarayacaksınız nihayet!... tam yeri, buyurun!

— ...okumuş etmiş insanların fikri ne... başka başka insanlar ne düşünüyor...

— Sizi dinliyorum! sizi dinliyorum!

— ...neler düşünüyor insanlar beş para etmez romanlarınız hakkında mesela?... zatınız hakkında?... hani o numaralarınız...

— Gönderin gelsin!

— ...hani o gölgelerin adamı pozlarınız... “ben o oyunları oynamam” havalarınız...

— Neymişim be ben? neymişim?

— Neymişsiniz söyleyeyim: Fransız edebiyatının gelmiş geçmiş en rezil Tartuffe’ü !

— Ah be ah! yapmayın Albay bu muydu! daha iyisini beklerdim!... sizden daha iyisini beklerdim!... eh kaç kere duydum ben bunları!... on kere!... yüz kere!... daha ne laflar soktular fiyakalı!... zehir zemberek!... pek bir tatsız tuzsuz çıktınız canım siz!

— Sahi mi diyorsunuz?

— Neler duydum ben!

— İltifat duydunuz mu peki hiç?... birileri de iltifat etmiştir herhalde... hiç kimse etmedi mi?... övgüye layık hiçbir şey yapmadınız mı şu hayatta?

— Ah be yapmaz olur muyum! ah be Albay! yapmaz olur muyum! bakıyorum nihayet beni anlamaya başladınız gibi Albay Réséda !... ha şöyle aynı dilden konuşalım! bravo! o kadar doğru söylediniz ki!... beni de övenler oldu Albay, çok defa oldu! en son, Cebelitarık açıklarındayken!

— Durun bir saniye! kaçırmayayım... müsaadenizle, bir saniye!... hah! not defterim! kalem de tamam!...

— Kaç sayfa oldu?

— 90!,.. evet, Cebelitarık diyordunuz?... neler yaşandı Cebelitarık'ta?

— Evet Albay, Cebelitarık diyordum!... Cebelitarık açıklarındaydık!... ufak bir İngiliz savaş gemisini batırdık, *Kingston Cornelian* ... tam ortasından yarıp geçtik bunu! dümeni, direği, tayfası falan, topunu gömdük suyun dibine... hızımız saatte yirmi iki deniz mili Albay, yirmi iki! netice belli! ağırlık 11.000 ton! ne olduğunu bile anlamadılar! bizimki kocaman, onlarınki minicik, felekleri şaştı heriflerin!

— Olur öyle! olur!...

— Ne demek “olur öyle”! *Chella*’daydım ben Albay, Chella !’da donanma doktoruydum! donanmanın yıldızıydı bizim *Chella !* başından kıçına kadar silahtı gemi sırf! o kendini bilmezleri tam ortasından ikiye böldük! böldük bölmesine de... bütün bombaları infilak etti bunların! bizim gövdede on altı metrelik delik açıldı! tam on altı metre yarıldık!... onlara ne oldu ama, denizin dibini boyladılar! dümeni, direği, tayfası, alayı boyladı!... bir Trafalgar yeter bunlara, yok öyle her gün!... kaç yazar o saatten sonra savaş suçları mahkemesine yollasan!... geçti! olan oldu! yirmi iki mille gidiyorduk Albay, yirmi iki mille!

— Yükseltmeyin sesinizi! bağırmayın şöyle!”

Kulağıma eğilip, fısıldadı.

“Gören oldu mu?

— Siz ne diyorsunuz! olmaz mı! saat gecenin on biri... kaleden taş çatlasa yüz kulaç ötedeyiz!... yüz tane projektör, en kötü yüz, hepsi üstümüzde!... bütün kale bizi izliyor! Epinay stüdyosu halt etmiş, yanıyoruz ışıl ışıl !

— Talihsiz bir durum!

— Resmen canlı yayın!

— Bir de iftihar mı ediyorsunuz?”

Not almayı bıraktı.

“Hayır efendim!... iftihar falan etmiyorum ama olan oldu!...

aynen böyle oldu, ben de altı yıl sonra kendimi kodeste buldum, iki yıl tıktılar içeri, Vesterfangstel hapishanesi, K blok, Kopenhag, Danimarka... “Danimarkalı ölüm mahkûmları ” koğuşu...

— Hak etmişsiniz ama!

— Eyyama devam! ettik tabii! tabii ettik! etmişiz!... etmişiz ki beş yıl daha soktular sonra Baltık kıyılarında, tıktılar o göt kadar, o çok özel barakalara... sıfırın altında 20... 25 derece!... lan her boku da cepten yedik be!... konuşun hadi şimdi!... her boku da cepten yedik!

— Niye peki?... niye?

— Kendileri de bilmiyor ki... prosedür gereği!

— Hepsi böyle mi bu Danimarkalıların?

— Hepsi böyle de turistlere çaktırmıyorlar tabii!

— Eh hiç mi farkına varmıyor turistler?

— Nerede! onlar anca açsın ağızları, havalara baksınlar aval aval! hiçbir insan evladı, gerzeklikte turistlerle boy ölçüşemez! daha giderken bir boka yaramaz, kendini beğenmiş mahluklardır bunlar, döndüler mi iyice kendilerini beğenir, iyice bir boka yaramazlar!... acenteler gazı verir bunlara, bunlar da bulutlara yolcu...

— Nelerden bahsederler turistlere?

— Andersen'den , Hamlet'ten , Kierkegaard'dan ...

— Başka şeyleri var da mı söylemezler, yoksa bu kadar mı?

— Dampe var! Jacob Jacobsen'miş asıl adı, onların Mirebeau su adam, önce idama mahkûm etmişler, sonra hapse çevirmişler, yirmi yıl tıkmışlar içeri!

— Hiç sözünü etmiyorlar mı bu Dampe nin ?

— Katiyen, ağızlarına almazlar!... bir tane patikaya bile vermemişler adamın adını... daracık bir sokağa bile... götü boklu bir tabelada bile yok herif...

— Demiştiniz ki bir de, demin bir ara sanki bahsetmiştiniz yanlış hatırlamıyorsam, Danimarka hapishanelerinde kafalarına esti mi öldürüyorlarmış mahkûmları?

— Öldürüyorlar tabii!

— Kanıtınız var mı?

— Tabii var! var da bir bunların olayı değil ki canım bu!... keşke bir bunlarda olsa! nerede! hapishanelerde insanları öldürürler, bütün hapishanelerde öldürürler, bütün dünyada, normal bir şey canım bu, adettendir!..."

Buna bayağı bir güldü!...

"Saat kaç gibi gerçekleşiyor peki bu hadise?

— On bire doğru... gece yarısında Albay!

— istihbaratınız kuvvetli!

— Olmaz mı! ayıpsınız! dakkası dakkasına bilirim!... "telef hücreleri"... öyle derler orada... 12-13, Albay! 12-13 hücreleri! duvarlar kauçuk kaplı! yazın bunları, yazın!... bunları göstermezler turistlere!

— Başka şeylerden konuşsak! dinleniyoruz diyorum!... tekniğinizden bahsetsek biraz!"

Yığdığı müsveddelerin içine gömülüverdi... belliydi, tükenmişti artık...

"Tekniğinize dönecek olursak... teknik değil tabii, icatmış... icadınıza dönecek olursak!... iftihar ediyorsunuz değil mi icadınızla! ediyorsunuz! boş bulduğunuz yere koymanızdan belli, her yerde o meşhur "ben"iniz!... iyi numara ama!... sonu gelmeyen bir "ben"! başkaları da pek mütevazı değil mi canım!

— Yapmayın Albay! yapmayın Albay!... ben vücuda gelmiş tevazuuyum! benim "ben"im boyundan büyük işlere kalkışmaz! her seferinde büyük ihtimam, büyük ihtiyat gösteriyorum onu arz ederken!... her seferinde en baştan, pür dikkat, özene bezene, en halis boklara sarıyorum da salıyorum ortalığa!

— Aman ne hoş! ne kadar iftihar etseniz az! neyinize yarıyor peki o "ben"ler madem öyle?... buram buram bok kokan o "ben"ler ne işinize yarıyor?

— Türün gereği bu Albay! "ben" olmadan lirizm olmaz! bunları iyi not alın, istirham ediyorum!... lirizmin kanunu budur!

— Kıçımın kanunu!

— Nasıl uygun görürseniz! ama o "ben" var ya, çok pahalıya patlar adama!... en tuzlu zımbırtıdır şu piyasada! hele bir de matrak bir şeyse!... başına beladır sahibinin! hele bir de hem lirik hem komikse!

— O niye?

— Yazın bir kenara! bunları da yazın! sonra okuyacaksınız hepsini baştan... *milleti güldürecek adamın, bir ayağı çukurda olacak!* güldüremezsin başka türlü! bu dünyadan *geçmiş olacaksın!*

— Daha neler göreceğiz bakalım!...

— Biz gördük göreceğimizi!

— Ötekiler nasıl yapıyor o zaman, öteki yazarlar?

— Eh hile yapıyorlar!... bu dünyadan geçmiş ayaklarına yatıyorlar ama nerede... oh hoo ! bunlar mı geçecek bu dünyadan! yarısı zampara domuz, yarısı peygamberdevesi!... buldukları sinekten yağ çıkaran ikiyüzlüler!

— O halde “bu dünyadan geçmiş”, “boklara sarılmış” bir “ben”?... bu mudur formül?... doğru mu anlamışım?...

— Bedava dağıtmıyorlar ama Albay!... zannetmeyin öyle sakın!... bedavaya yok!... öyleymiş gibi görünür, orası ayrı mesele, ama yok!... öyle görünür sadece!... ama bir bedeli var!... istiyorsan ödeyeceksin bedelini!...

— Öyle diyorsunuz da neticede...

— Hadi dökülün bakalım! dökülün Albay!

— ...sizin o pek kıymetli “dünyanın merkezi göbeğimin deliği’niz ... o tahammül edilmez, sonu gelmez “ben”leriniz bir tek neye yarıyor biliyor musunuz?... okurlarınızı çileden çıkarmaya!...

— Hah şöyle! söyleyin de bilelim!... ah be Albay Réséda’çığım , şuracıkta yer yarılsa da dibine girsem! ne yalan söyleyeyim, resmen utanç içerisindeyim şu anda: utanıyorum sizin adınıza!... siz ki mürekkep yalamış, okumuş yazmış adamsınız! nasıl göremediniz şu lirik yazarların yaşadıkları dramı! bunların alayı aynı trajedinin kurbanları, şakaya vuranı da, kedere vuranı da! alayını “ben”leri sarmış bunların!... istediğin sosu dök üste ama altları “ben” kaynıyor!... teslim olmuşlar kendi “bentlerine!... hoşlarına gittiğinden değil, ben bilmez miyim, değil!... ama ne çare, nasıl kaçıp kurtulsunlar “ben’lerinin zulmünden?... türün gereği bu!... türün gereği bu!

— Neden ama?... neden?...”

Yazıyordu... sahiden yazıyordu dediklerimi...

“Çünkü Albay, mesela siz, evet, varsayalım siz! diyelim denize gidiyorsunuz yüzmeye, ne giyersiniz üstünüze, en afili takımınızı çekip de mi gidersiniz?

— Ne alakası var?

— Lirizm diyorum, deniz diyorum, daha ne alakası var diyorsunuz!... ama her şeyi de ben öğretemem ki size Albay! o kadar vaktim yok!

— Müstehcen bir şey mi?

— Hem öyle hem değil... ateşle oyun olmaz!...

— Neymiş o öyle!

— Açayım madem biraz daha... diyelim bir salon ressamısınız, olayınız salonlar, dernekler, kurumlar, konsolosluklar, sinemalar falan, nasıl çıkacaksınız bu milletin karşısına?... adam gibi giyineceksiniz tabii!... iki

dirhem bir çekirdek!... eliniz mahkûm! cilayı çekeceksiniz mecbur!... işin raconu bu çünkü!... amma velakin diyelim sizin olayınız lirizmmiş... lirik çıkmışsınız bir kere ananızın karnından!... doğuştan liriksiniz yani!... eh ne bok yiyeceksiniz şimdi!... sizin tabiatınıza uygun bir kostüm yok ki piyasada!... eh ama sahneye çıkmanız gerek, kendinizi tanıtmanız gerek!... ne olacak neticede, sinirler oynayacak tabii!... kimin sinirler, sizin sinirler oynayacak!... millet rahat!... dert mi be başkasına! sizin sinirler düşünsün!... anadan doğma kalacak olan sizsiniz meydanda!... öyle bir don bir gömlek falan değil ha!... çırılçıplaktan daha çıplak!... o “ben” kabak gibi çıkacak ortaya! görecek millet!... malı görecek!... hilesiz hurdasız görecek!

— Not alıyorum.

— Alın Albay! düpedüz ahlaksızlık! teşhircilik!

— Terbiyesizlik!

— Şarlatanın sonu! oh be!

— Siz bir de mucitsiniz tabii üstüne?

— Aynen, bir de mucidiz!... eh kaz gibi yolunduk işte! kanıtın âlâsı!... sırf lirik olsam yırtardım belki de... de yok işte, hem liriğiz hem komik!... hiç kaçarım yok, hiç!... garanti sıkacaklar topuğa!

— Bu lirizm pek de Fransız işi değildir aslında...

— Acayip haklısınız Albay! o kadar kendini beğenmiş adamlardır ki bu Fransızlar, başkalarının “ben”leri bunları bildiğin kudurtur!...

— îngilizler peki?... Almanlar?... Danimarkalılar?... onlar da gıcık oluyorlar mı “bentlere?... sizin tabirinizle “ötekinin beni’ne ?...

— Hım! bir düşünelim... bakalım... şimdi onlar biraz daha kapalılar sanki bize kıyasla... daha bir ketumlar... fark odur anca yani!... ha daha bir gamsızlar bir de belki... ama benim bahsettiğim şey evrensel bir olay: kimse “ötekinin beni”ni sevmez!... Çinliler de sevmez, Ulahlar da sevmez, Saksonlar da sevmez, Berberiler de sevmez!... her yerde aynı bok!... aynı bok derken bildiğimiz bok!... yani herkes kendi bokunun kokusuna katlanabilir ama misal Estelle'in bokunun kokusu, ki hadi diyelim ölüp bitiyoruz Estelle e, gene de çekilmez!... bağırtır adamı “cam açın! cam açın!” diye...

— Makine gibi işliyor edepsizliğiniz!... lirizminiz de bahanesi...

— Size bir şey diyeyim mi Albay! kıçıkırık iki hakaretle benim canımı mümkün değil yakamazsınız!... haydut damgasını bir vurdular Sezar'a, etrafını katiller sardı... Sezar olmaya gerek bile yok!... bize de "haydut" dediler, bizi de yoldular!... aynı hikâye!... tecrübe konuşuyor!... yolmakla kalsalar iyi, her boku üstüme yıktılar! yine tecrübe konuşuyor! lan bari başkaları olsa, kendi ailem be!... bana katil dediler, katil!... yazıp da gönderdiler!... hem de kimin katiliymişim: kendi annemin!... kiminle aşık attığınızı anlayın diye anlatıyorum Albay!... sizin lafınızla apışıp kalacak adam değilim ben!

— Ne yapmıştınız ailenize?

— Hiçbir şey!... hapisteydim...

— O halde sebep?

— Bana ait olan şeyleri çaldılar... sonra da konuşacağımdan korktular...

— Sonra? sonra?

— Sonrası, diyeceğim o ki, hiç kimse, hele de siz, hele de o kıytırık hakaretlerinizle benim canımı acıtamazsınız!

— Bunların hepsini koyuyor muyum?

— Sayın bakalım kaç sayfa oldu?

— Tam 100!... Akademiye salladıklarınızı da ekleyeyim mi?

— Eh zararı olmaz... ekleyin gitsin! eski teraneler zaten!... şişirmeyin de yazarken!

— Peki!

— Aman sağ olun, çok yardımcı oldunuz! önce verin fitili, sonra cayın hemen!

— Başka bir konuya geçelim!... argoyla aranız iyiymiş!... biraz bahseder misiniz şundan?

— Memnuniyetle! zevkle!... argo denen şey, bir nefret dilidir! yakalar okuru icabında, atar önünüze... gerisi kalmış insafınıza!... canına okur adamın!... aklını alır!...

— Güzel!... fena değilmiş!...

— Değildir de bir yavaş! dikkat!... ekliyorum: argonun etkisi çabuk geçer! iki, üç küple geçirdin... üç, beş lafı çaktın... bir bakarsın okur ayağa

kalkıvermiş!... ağzına kadar argoyla doldurmaya kalkarsan kitabı, Sayıştay tutanaklarını mumla aratırsın millete...

— Niye peki?

— Okur diye doyumsuz dingillere diyorlar da ondan! verdin mi daha kalaylısını ister bunlar!... eh nereden bulacaksınız?

— Nereden bulacağız?

— Ya, nereden! yazın bir kenara Albay: ağızlara layık, enfes bir baharattır argo!... fakat elinin ayarı bir kaçtı mı, mahvedersin yemeği! okur kıçına basar tekmeyi! o mutfağın ağzına sıçar! eh ağzı yandı be adamın! cilalılarına dönmeyecek de ne yapacak! durduğu kabahat!... argo baştan çıkarır ama tutamaz elinde... ne yapıyor bizim kazanova , şaşaalı bir girişin ardından bir bakıyor hanımefendi buna burun kıvırmaya başlamış, eh kadına gökkubbeyi vaat eden bu, ormanları dümdüz ederim diyen bu... sonra minnacık bir çalı çıkıyor karşısına, bizimki dizlerinin üstünde!... merhamet dileniyor!... öyle geçirtirler adamı işte argodan aksiyona!... asıl argo nerede ama: kodesteki heriflerin manitalarına yazdıkları mektupları göreceksin asıl!... silme argo, ötesi yok!.,, dağıt bunları Barbes'ten Lapea bütün meyhanelere, bak nasıl kapışıyor müdavimler... bak nasıl giriyorlar sıraya!... Markizin mektupları! aşağı kalmaz! cüretse cüret, entrikaysa entrika, gözler fal taşı, bütün şato mest! Perigord'dan Beauvaisis'e bütün hanımefendilerin ağızlarına layık, bir okusunlar bak nasıl başlıyorlar kıkırdamaya, bak nasıl düşüyor çeneleri, nasıl ötüyorlar car car !... pezevenkler de aynı bok, nakış gibi mektup işler herifler!... ama durun, asıl en komiği ne, anlatayım gülün, hani bu yollusuna, ahbabına falan gelince argo sıvayan, damardan giden o yazar-katil herifler var ya, savcının karşısına oturttular mı bunları, bak gör bir küfür çıkıyor mu ağızlarından!... çok ayıp!... tam gaz tornistan!... ne laflar! nasıl efendi!... insan baktı mı iş boka sarıyor, baktı mı hayat harbiden kaymak üzere (film değil ki lan bu, hayat!) argo margo yalan olur!... diploma hayat kurtarır!... küfür hayat kaydırır!

— Vardığınız netice?

— Netice, argo deyip geçmeyeceksin, işe yarar! muhakkak yarar!... aynı baharat mevzuu... hiç mi koymadın? o çorbadan hayır gelmez!... fazla mı koydun? artık hiç hayır gelmez!... kıvamını tutturmakta maharet!...

— Daha demin "ben" falan diyordunuz... argoya geçtiniz birden!

— Yahu siz dediniz ya Albay! siz değiştirdiniz konuyu! siz başlattınız argoyu!

— Ah doğrudur! mümkün! gayet mümkün...

— Kaç oldu sayfa?

— Yüz!”

Hâlâ yüz demez mi!... ileri değil, geri sayıyor şuursuz dingil!

“Biraz da aşktan mı dem vursak?

— Hişş ! bağırmayın! bağırmayın!... bizi dinliyorlar!...

— Kim dinliyor be kim?”

Lan bari adam olsa etrafta!... dibine de girmişim zaten... yoktu benim bağırdığım falan!... hakkaten yoktu! bildiğin çatlak çıkmıştı bizim Albay, çizmişti herif kafayı!... o gözlerinden belliydi zaten!... deli deli bakıyorlardı!

“Yapmayın Albay, abartmayın durumu! konuşuyoruz alt tarafı! rasgele muhabbet, ortaya karışık!... nesinden ne olacak?... siktiriboktan bir interviyuv lan işte! ne var o kadar büyütecek! siktiriboktan bir şey!... neyse, diyordum ki, biraz da aşktan bahsedelim bari, aşk şarkılarından falan... hazır parktayız, tam yeri ne güzel... parkta bir bankta aşk şarkılarından seçmeler!... hemen bir küple terennüm edeyim mi size? popüler lirizmden bir misal?... ben hayatımı bunlardan kazandım be! şarkılardan!

— Siz mi?

— Ben ya!... sadakat! şefkat!... sonsuzluk! sevgi! alayını kotardım! bir tane dinlemek istemez miydiniz?

— Hayır! hayır! hayır! giderim bakın!

— Aman diyeyim! gitmeyin Albay! durun! tamam, söylemeyeceğim!

Adam kalktı gidiyordu!... resmen gidiyordu!...

Geri yerine oturdu...

“Lan asıl hayat bunlara güzel be!

— Kimlere?

— Kimlere olacak, aşk şarkıcılarına!... adamlara her şey serbest! lirizmin şımarık piçleri! ne idüğü belirsiz götükalkıklar ! “ben” sıçıyor herifler, ses çıkaran yok!... batmıyor kimseye heriflerinki! amma kıymetli “ben”leri

varmış demek! vay be vay! millet peşlerinde! cümle âlem peşlerinde! reprodüksiyon ozanlar! adamlara yılın 365 günü bahar!... eh Aşk şarkısı söylüyorlar be, Aşk, vereceksen böyle vereceksin sperminin hakkını!...

— Okurları şaşırtmaya falan mı çalışıyorsunuz?

— Katiyen! alakası yok! tamam kabul, tevazuuyla pek aram yok, doğrudur, ama ince işlerse mevzuumuz, itiraf ediyorum, ben bir şey icat etmiş değilim!... iki başlı canavara dün gülmeye başlamadı ya millet! dün başlamadı ya! dünya dönmeye başladığından beri komik! ama yok neymiş, iki başlı canavarmış, düdükte kralmış... öyle diyor insan evladı! öyle yakıştırıyor kendine! hadi canım oradan!... gerçekte ne asıl? komiksin lan! komiksin! sen kimsin düdükte kral olacak!... daha çok yolun var!... çok yolun var!... lan aşka meşke düdüğe geldi mi iş... anca palavra kralı olur insan evladı!... götü boklu sineğe bile yetişemez be! yetişemez Albay! hafif-hafıf sinek sıklet kalır! türün alayı sanrılarda! yaptığı ne?... anca hazırlık!... hediye mediye ! uzaktan yalanmalar! yeminler! yok ayıldım! yok bayıldım! eh netice?... bir hafta yatak döşek! buyursunlar, hayvanlar âleminin en narin sinir sistemi!... hakikat bu! ha sinek ne yapıyor bu arada? yüz kere çakıyor be bir dakkada ! yetişemezsin Albay, Titanların soyundan gelme bu sinekler! atası Titan bunların, Titan!

— Öyle mi diyorsunuz?

— Öyle diyorum! eh bütün derdi buydu işte Don Juan'ın ! minicik sinekteki kuvvet yoktu adamda!

— Bunu da mı koyacağız interviyuva ?

— Niye koymayalım canım?... nesi var! gerisi harika, bir bu mu battı! hem millet bayılır oturduğu yerden bir şeyler öğrenmeye!

— Gaston un hoşuna gider mi?

— Yok! onun gitmez! sallamaz ki gitsin!... ucu cebine dokunanı sallar, dokunmayanı sallamaz o!., dokunanı da dokundu mu indirir cebine!...

— O kadar mı paragöz bu adam?

— Değil, ama zengin...

— Yani?

— Zenginler cepleriyle müsemma...

— Yani?

— Akılları ceplerinde adamlar bunlar... şiştikçe şişmek isterler, semirdikçe semirmek, kartlaştıkça kartlaşmak ki kimselere postu deldirmesinler... gerisi kapı mandalı! en okkalısı bunlar olacak âlemin, en yağlısı bunlar olacak, yeryüzündeki bütün orduların bütün tanklarının bütün zırhlarını katıp kaynatacaklar birbirine, bunların derisi illa ki daha kalın gelecek!... idealleri bu adamların! bir bunu sallarlar işte! arada bir huzurlarına çıkıp dert anlatmaya kalkanlar da olur tabii, onların da alayı uğursuz, kem gözlü heriflerdir... gaspçı şerefsizler... eşkıyalar!...

— Kabul!... peki Paulhana ne buyuracaksınız?... o da para basmıyor herhalde?

— Basmıyor!

— Eh N.R.F.e saygıda kusur etmiyor ama gene de!

— Etmeyecek tabii, etmeyecek ki versinler ekmek parasını!

— Interviyuvu yayımlar mı dersiniz?

— Kendi bilir! fırlatsın atsın olmaz derse!

— Olur derse?

— Sayfasına üç bin frank çıkar sağlam!... hizmetçisine bile kaç para bayılıyor adam! parça iş başına, kaç katı bunun!... kusur etmiyor muş saygıda, etmez tabii!...

— Hizmetçisi mi var?

— Var ya, var!... ben neye çatlıyorum asıl: hizmetçisi var be herifin!... ölsem affetmem bu saatten sonra!...

— Sizin içiniz fesat... resmen kıskanıyorsunuz!

— Eh ben ne diyorum be!... övünmek gibi olmasın ama kıskanıyorum! milleti kendine uşak tutan ne kadar adam varsa, topunu kıskanıyorum!... saat başı ayağına temizlikçi çağıranları!... ömründe bir kerecik kendi bulaşığını kendi yıkamamış olanları!... yirmi yıl oldu be Albay, yirmi yıldır bir kere temizlikçi girmedi evime!... benim evime, koskoca bir Cihan Harbi gazisinin! bir edebiyat ve tıp dehasının! onlar kim peki, kimlerin evine gidiyor hizmetçiler? utanmaz arlanmaz tembel kıçının keyfinde beyinsiz heriflerin! sallandıracaksın bunları Albay! çıkartacaksın Champs - Elysées nin ortasına, bir bir sallandıracaksın! tam on ikide! iğreneceksen bu sınıftan iğreneceksin işte, hak ediyorlar! ha sağında perdenin ha solunda! sallandır kurtul!,., gerçi durun bakayım, size de geliyor değil mi?... geliyor değil mi

hizmetçi? hizmet ettiriyor musunuz zatınıza?... kesin ettiriyorsunuz, kesin, tipinizden belli!...

— itiraf ediyorum, evet!...

— Varım bahse, emekli maaşı da yatıyordur bir yandan!

— Yatıyor!...

— Düz maaş mı, artışlı mı?

— Artışlı...

— Lan ben adım gibi biliyorum!... sonra, niye battık!... beslesinler aylakları!... ama dur sen dur, az kaldı geliyor Çinliler yakında, görüşürüz o zaman!

— Nereye, niye geliyor Çinliler?

— Bu saçmalığa bir son vermeye geliyorlar! hepinizi it gibi çalıştırsınlar da görün Som- Yang - Tze - Kiang kanalının inşaatında!

— Siz nereden biliyorsunuz?

— Ben bilirim!

— Bunu da istiyor musunuz peki interviyuvda ?

— Hem de nasıl! noktası virgülü dahil! yakışır!

— Yok ama yok!... bu olmaz!... bu olmaz!...”

Fırladı ayağa... bu sefer gidiyordu... son anda yakaladım!

“Bir daha girecek misiniz politikaya?

— Girmeyeceğim!... yemin olsun girmeyeceğim!... aklıma geldi, çıkıvermiş ağzımdan!... kanala mı sıkıldı canınız?... ne kanalı canım?... espri olsun diye dedim!... yok artık, elle kazdıracaklarmış bir de!... çay kaşığı versinler bari!... kaz babam dur çay kaşığıyla!

— Şakaydı yani o zaman? espri olsun diye?

— Eh yani Albay! ciddiye alınacak şey mi? yapmayın etmeyin! siz şu sayfaları bir sayın asıl! sayın da bir görelim neredeyiz! hem N.R.F’ dekilerin de gülmeye hakları yok mu canım!”

...Yüz on sayfa!...

“Yetmez mi daha?

— Yetmez Albay! yetmez! şekerleri falan sarıyor Paulhan onlarla, yeter mi hiç!

— Şekerleri mi sarıyor Paulhan ?

— Evet! “hijyenik ambalajlara” dönüştürüyor!

— Başyapıtlarınızı mı?

— Eh büyük ihtimal!... beğenmedi mi yapıyordur herhalde!... kafa Neron kafası!...

— Neyse madem! lirizmden falan hoşlanır herhalde?”

Oltayı attı bizimki... ödü patlıyor adamın siyasete gireceğim diye...

“Siz nasıl arzu ederseniz!... lirizm mevzuuna istinaden diyordum ki, artık bu işler, lirizmin aşklısı meşklisi bile pek rağbet görmüyor...

— Neden?

— Çünkü o romantik şarkıcı olacak herifler işin bokunu çıkardılar! tatmin ede ede geberttiler milleti!

— Öyle mi?

— Radyonuz vardır herhalde Albay?... var değil mi? güzel! eh siz söyleyin haksız mıyım!... o aşk şarkıcısı denen tipler, erkeği kadını fark etmez, adamın içini baymaktan başka ne boka yarıyorlar? milleti kedere boğmaktan başka bir naneden anladıkları yok! kıçlarıyla gülüyordur lan ardıçlar! ispinozlar! öldürüp aşkı bir de ağıt yakıyorlar üstüne! gülmesin mi lan bülbüller!... serçeler bile güler be!

— Sıra bunlara geldi demek, şarkılara da mı muhalifsiniz?

— Hayır canım! muhalif falan değilim! o boynu bükük ötenlerden haz etmiyorum, o kadar...

— Durun bir saniye! ben bir sayayım yine...”

Saydı... baştan saydı... yetmiş iki sayfa demez mi!... adam sayı saymaktan aciz!... ama ben dedim!...

“Hadi bakalım hadi, sizi de bir görelim artık!... sorun bir soru!”

Gayret göstersin azıcık, derdim o!...

“Bir bırakmadınız ki sorayım!

— Hadi oradan be!... neyi bırakmadım!... eh buyurun madem!... buyurun bıraktım! sorun ne soracaksanız!

— Tek soru!”

Düşünüyordu.

“Buyursunlar!

— Sizin şu sözde yeni üslubunuz nerede, nasıl aklınıza geldi?

— Metroda geldi Albay!... metroda!

— Anlayamadım?

— Tam metroya binecekken aklıma geldi... bende bir tereddüt, binsem mi binmesem mi...

— Ah!

Tam karar verdim bineceğim... eh ben anlattım ya bunları size be!... dinlememişsiniz ki! tek kelimesini dinlememişsiniz!

— Nasıl vani metroda?...

Metroda değil aslında!... “Kuzey-Güney” hattında!... “Kuzey-Güney" deniyordu o vakitler!

Ee ?

— İşte ben tam..."

Lafı ağzıma tıkadı!...

“Bir müsaade eder misiniz?... çişim geldi de!...

— Müsaade sizin, buyurun!... da nereye yapacaksınız?”

Parkın çıkışını işaret eni bana, iki kanatlı küçük bir kapı... taflan ağaçları... onların da arkasında: umumi pisuvar !... lan demek ondan iki saattir o tarafları kesiyormuş bu, vay arkadaş!... sabahtan beri gözü orada!... kıvranıyor oturduğu yerde!... biz de havaya konuşuyoruz!... meğer helaya kitlenmiş bizimki!... yazıklar olsun! ağzımdan çıkan tek kelimeyi hatırlıyorsa ben de neyim!... işin özü bile girmedi ki kafasına: şu asrın tek gerçek yazarının ben olduğum! benim!... ben!... elli kere tekrar ettim! gerisi ne boka yarıyor peki? peh ! peh ! cuklca cebe indirsinler paralan, siparişe göre döşesinler sayfaları... şüphetohumcuları , rezilkepazemürekkephokkaları !... peh ! Pehkipeh !... o yazdıkları Bic'lerin hakkını verseler bari! yedek tüpleri bile daha kıymetlidir be bunlardan! erken sulanmış beyinler! kadını erkeği!... kabiliyetten yoksun intihalci çöpten çelebiler, rıhtım boyu tezgâh voltacıları!... fırıldak çevirmekten aciz şarlatanlar!... Goncourt’ları aratır lan adama bu üfürükçüler!... harbiden aratırlar!... formolsüz kalmış düşükler! boşuna yormuşuz be çenemizi! o kadar anlattık adama, bir gece gördüğümüz kâbusu bile anlattık... kalmışım

peygamberdevelerinin arasında... size de anlattım bunları! hepsi giyinmiş Mauriac gibi!... filme çekiyorlarmış bir de bunları!... ha sonra yine gördüm Mauriacı ! eh her sabah okuyoruz gazetede yazdıklarını... bu sefer motora biniyor bu!... vay başımıza gelenler!... motorcu peygamberdevesi!... şu rahibelerin iki tekerlilerinden!... başına da geçirmiş bir külah!... eh nasıl saklayacak o defoyu başka!... Claudefi almaya gidiyormuş bu!... beraber Doğuya gideceklermiş!... direnişe katılmaya!... ikisi birlikte! kardeş kardeş ! kılıçlar havada! hücum! “14’tekine yetişemedik, bekleyin oradayız 74’te!...” nereden gidecekler Doğuya, yardıracaklar aşağı Champs - Elysées’den !... etraf kalabalıksa tabii!... adam toplayacaklar ya!... fırıldak dağıtacaklar millete, beleş! ana baba günü Théâtre - Français ! omuzlara alacaklar bunları!... alınmaya layık elbet bu servet, bu iman, bu cambazlık! hele *Ode !* külahlı Claudel !... bunlara göre Doğu tabii Théâtre - Français ! gazetelerine göre!... baş koymuşlar bu yola! ikisi de!... muzaffer dönecekler, alkış kıyamet!... hafızalardan silinmeyecek sahneler!... “aşinayız biz zaferlere!” diye kükrüyorlar... “bir kere yendik!... yine yeneceğiz!...”

Koptum gittim ben! az kalsın yalan oluyordu bizim mevzu!... Albay zaten başka diyarlarda... bir an evvel hikâyeme dönmem gerekiyordu! kendi hikâyeme!... bizzat yaşadıklarıma!... Yukarıdan bana, yalnız bana bahşedilmiş yeteneklere!... lan o kadar bastım üstüne her şekil!... yalan yok, harbiden olağanüstü yetenekler! yüz kere tekrar ettirdim adama!... bir zahmet hatırlasın artık! yeryüzündeki tek gerçek dehanın ben olduğumu hatırlasın! asrın tek gerçek yazarı! kanıt mı lazım, alın size kanıt: adımı anan yok!... ötekiler çatır çatır çatlıyor!... Nobellisi, Nobelsizi, alayı! kurşuna dizmeye çalıştılar beni, kıçlarını yırttılar!... amma dert olmuşum be içlerine!... gebersinler! kan davasına döndü madem, ya onlar ya ben!... o okurlarını bir bir hoplatmazsam! tek tek , sırayla! alayını kusturtmazsam o kitaplarının üstüne! başlarım onların tezgâhına! bu dünyada iki üsluba birden yer yok!... ya onlarınki ya benimki, o kadar!... ya kravl ya kulaç!... aynı hikâye!... kimmiş asrın tek müridi! benim be! ben! meydandayım işte, tek başıma! tek dehayım şu dünyada! lanetliymişim, değilmişim, geç!...

“Azıcık daha bir beni dinleyin önce Albay Réséda Beyefendi! sonra gider işersiniz doya doya ! üslubu kim kurtardı zincirlerinden? kim “konuşmanın” coşkusunu yazıya döktü? ben yaptım bunları! başkası değil! ben yaptım! anlıyor musunuz beni Albay?

— Ya? ya?”

Beyinsiz mahluk!

Bu Réséda beyinsizi neye benziyor, adam gibi tarif edemedim size daha... o kadar dangalak bir şey ki!... o tipi... o duruşu... o kaşı gözü... yok yok !... sonra oydu buydu falan dersiniz!... ha kafadan falan da uydurduğum yok herifi!... sonra çıkıp uyduruyor falan demesin kimse! sakın! harbiden vardı herif!... bıyıklar boyalı... kaşlar da... boyu posu bana yakın...

“Hadi Albay, bir toparlanalım!... “coşkun dokulu” üslubum asıl olay... bir dönelim o mevzuya , benim üslubuma! kıytırık bir icat, söylüyorum zaten, orası tamam, ama vaka ne asıl, öyle bir canına okudu ki bu üslup Romanın, bakın görün, daha da hayır gelmez Roman dan! zayi oldu Albay, Roman artık yok!

— Yok mu artık?

— Kötü ifade ettim!... demek istiyorum ki ötekiler yok artık! öteki romancılar artık yok!... “coşkun üslup”ta yazmasını öğrenemeyenlerin vadesi doldu!... nasıl ki kravl icat oldu, kulaç atan bir tane adam kalmadı!... nasıl ki “Kırda Öğle Yemeği” çıktı sahneye, ne “atölye ışığı” kaldı geride, ne “ Medusanın Salı”! anlıyorsunuz değil mi Albay demek istediğimi? “geç kalanlar” yaygarayı kopartacaklar tabii şimdi!... ona buna bok atacaklar, yaraları var ya, fesat herifler, yanlarına yanaşılmaz artık! ama daha dur! dahası var Albay! dahası da var! benim o kıytırık icadım yalnız romanın canına okumadı!... sinemaya da gösterdi gününü! hem de nasıl gösterdi! cart diye kesti biletini! ya! sinema da yedi ayvayı! sinema da yok bundan böyle! ezelden kıvranıyordu zaten! doğarken başladıydı can çekişmeye! meşum ektoplazma !... uğursuz şey!... beyazperdenin sonu geldi Albay!... duyduk duymadık demesinler!”

Bizimki başladı yine aleti kurcalamaya... sözde beni dinliyor! dediği de çıktı nihayet, millet harbiden bizi izliyor artık...

“Of, hadi gidin! çabuk gidin gelin, hadi!”

Hemen ilerisi... yirmi... otuz metre... ayağa kalktı... bir de laf atmaz mı oradan: “Bir şeyler yazmıyor musunuz?...”

Piç kurusu, yazmayan kendisi asıl!

“Yazmıyorum!... zahmete değmez!... siz unutmayın da yazacaklarınızı! uzun sürmez değil mi o kadar?

— Eh yani işte... beş... altı dakika!

— Bir derdiniz mi var sizin?

— Biraz canım sıkkın da...

— Sebep?

— Prostat başlıyor gibi...

— Bir “yoklar” anlardım şimdi de aslında... parkta olacak iş değil tabii!... başka zaman söz!... başka zaman!”

Dalga geçtiğimi sandı... omuzlar bir indi kalktı... döndü arkasını... yürüdü gitti sallana sallana ... bastı gitti... oturdum kaldım kıçımın üstünde... konuştuklarımızı düşündüm... hatırlıyordum hepsini... her bir kelimesini!... olağanüstü bir hafızaya sahip olmanın böbürlenecek bir tarafı yok aslında... hatıralarla dolup taşıyor kafa, işin yoksa ayıkla hepsini, eh sonra dakka başı, durduk yere aklına geliyorlar... sonra da neticede... son tahlilde... şöyle bir yığıyorsun hepsini üst üste... bir bakıyorsun, hatırlanmaya değecek bir bok da yokmuş ortada... ya bir de dil öğrenmeye kabiliyetim olsaymış diyorsun?... sular seller gibi iki yabancı dil daha... üç dil... dört dil daha konuşsaymışım?... bir de onlar çakılıp kalsaymış kafada?...

Albay işiyordu hâlâ... konuştuklarımızı düşünüyordum işte ben de... şu bellek denen şeye dair acayip hikâyeler geliyordu aklıma... benden de kabiliyetli bir kayınvalidem vardı misal... seksen yaşındaydı, o güne kadar bindiği ne kadar taksi varsa, hepsinin plakasını bir bir hatırlıyordu... yalnız Paris’te annesiyle gezerken bindiklerini falan değil... sonra bindiklerini de, ora senin, bura benim dolaşırken... bindiği her taksinin plakasını!... Rusya’da, İran’da, Hollanda’da... farkına varmadan beş altı dil öğrenmişti... orada burada gezip tozarken... elini kolunu sallaya sallaya !... her ülkede üç, dört hafta... sorsan haberi yok! lan ben ne vakitler harcıyordum bir dil öğreneceğim diye... o, sıfır!... kadını düşünüyordum işte, bankta otururken... şimdi nerelerdeydi acaba? kaç yaşına gelmiştir ki? yüz önüyüz yirmi?... hesaplamaya çalışıyordum ki... tam o sırada... Réséda peydahlanıverdi!... bir an afalladım!... hayallere dalmıştım malum...

“Siz miydiniz Albay?... hallettiniz mi bari?... iyi misiniz şimdi?

— iyiyim! iyiyim!... iyiyim de ne diyeceğim...”

Taarruza geçiyor bizimki.

“Şu dalganız vardı ya sizin hani... şu coşkun zımbırtınız? diyorsunuz ya hani konuşmanın coşkusuymuş bu falan... yani yanlış anlamadıysam...

anlamadığımı varsayıyorum... eh madem öyle, siz bu kitaplarınızı yazacağınız yere, okusanıza!... direkt okuyun gitsin!... bu kadar basit!”

Lan sanki atomu keşfetti!... çakal! neyse lan hadi! hadi ses etmiyorum, ikna etsin beni...

“Acayip diktafonlar var piyasada!... biliyorsunuzdur da muhakkak!... yok mu haberiniz?... müthiş plaklar çıktı yeni!...”

izliyordum bunu... aletini kurcalamıyordu artık...

“Acayip diktafonlar var!”

Dediklerini anlamadığımdan korkuyordu.

“Ben diyorum ki, önce bir sizi halletsek Albay?... önce bir siz beni dinleseniz?... artık bir dinleseniz?... çişinizi de yaptınız geldiniz ne güzel!

— Evet!

— Güzel, dinleyin şimdi... dinleyin çünkü duymadığınız kalmayacak!... o dediğiniz diktafon sistemleri falan var ya, yok o lakırdı kayıtlar, yok o plaklar falan, alayını salla çöpe, bir boka yaramazlar! o mekanik zımbırtılar hayatı öldürüyor, hayatı! anladınız mı şimdi beni? “anti-hayatçı” boklar bunlar! morgdakilere eğlence!... anlıyor musunuz Albay?... daktilo da aynı bok!... sinema da aynı bok!... telezıkkım da aynı bok!... aynı bokun soyu mekanik otuz-birciler!... durun Albay, size bir şey demedim!... gitmeyin lütfen!... gitmeyin!... celallenmeyin hemen!”

Alındı herif!

“Fikrimi söylüyorum alt tarafı!

— Sizin icadınız çok işe yarıyor sanki!

— Karıştırmayın beni hemen!... ben başkayım, onlar başka!... bende hiç merhamet yok, ama başka manada!... ben bütün coşkuyu ele geçirdim!... yer yüzeyindeki bütün coşkuyu, bir çırpıda, tümünü!... kafamı topladım!... sonra tuttuğum gibi tıktım alayını metroya!... benim metroma!... öteki yazarlar mevta, haberleri yok!... ihtimal bile vermez tabii herifler!... çürüsünler yüzeyde, sarınsınlar o cilaladıklarına! al sana mumya!... mumyalara gel!... coşku falan arama bunlarda! işleri bitik...”

Bana bakıyordu...

“Çişe gitmek ister misiniz bir daha?”

Teklif benden...

Yok!... istemiyormuş! kesiyor ama gene de uzaktan... bir tereddüt... çeviriyor kafayı...

“Çişe gitmek ister misiniz bir daha?”

Yok! konuyu mu değiştirsem ne yapsam?

“Bıraktınız Albay yazmayı?... not falan da aldığınız yok... salladınız anlaşılan?

— Hayır!”

Bizim interviyuv boka sarmak üzereydi...

“Aklıma gelmişken Albay bu arada, sizin dosyanız ne âlemde? hiç bahsetmediniz de, nedir vaziyet?”

Mecbur ateşlemek lazımdı kuş beyinliyi!

“Daha yayımlanmadılar!

— Aman canım, teferruat!... beş yüz kitap basıyorlar yılda!...”

Vay vay ! bizimkinin gözler açıldı!

“Yayımlanır canım!... yayımlanır Albay, niye yayımlanmasın, siz canınızı sıkmayın!... hele bir ben araya gireyim, olmuş bilin!... şöyle bir yağlayayım sizi Gaston a!... iyi “cilaladınız” mı bari?... hadi anlatın bakalım! anlatın dinleyelim!

— Yani eh işte... az biraz...

— Yattınız mı bir tarafa?

— Nasıl? nasıl yani?

— Canım işte kattınız mı azıcık şundan... azıcık bundan? “angaje” ayaklarına yatmalar falan? abartmak yok ama, sakın! “hayırlısından” bir şeyler az buçuk? fena durmaz ha! sınırlarda gezinmeceler?... ama geçmek yok!... aman geçeyim demeyin! sonra bir Gide havaları falan, estirdiniz mi azıcık?

— Ah, evet...

— Abartmadınız değil mi?

— Yok! yok!

— Aynısı olmasın?

— Yok, nüanslar var... bir sürü nüans var!

— Güzel! güzel!... okurken uyunuyor mu?

— Evet, evet!

— Emin misiniz?

— Karım her gece okuyor...

— Ve uyuya mı kalıyor?

— Evet!

— Muazzam! hemen Gastona tavsiye edeceğim!

— Hepsini kendisi mi okuyor Gallimard Beyefendi?

— Kendisinden ziyade Okuma Komitesi!

— Okurken uyuyakalıyorlar mı?

— Tabii, benim *Yolculuk* u öyle okumuşlar...

— İyi not verdiler mi?

— Eh, idare eder... iş işten geçtiydi zaten... başkası yayımladı...

— Eh onlar ne yapıyordu o sırada?

— Horluyorlardı...

— Tuhaf!...

— Yok canım, neresi tuhaf!... dünyada yalnız “karnı kazınanların” gözüne uyku girmez, gerisi horul horul uyur... ertesi günü dert etmeyen bütün insanlar uyur... dolu etrafta bunlardan, arabalarında, bürolarında, kırda, şehirde, cemiyette, gemilerde... aylak aylak gezerler... boyuna laf sıçar, mühim işler yapıyor ayaklarına yatarlar ama hiçbir bok yapmazlar, anca uyurlar...

— Eh demek sizde başka bir iş var Céline Beyefendi! Gaston a söz geçirebildiğinize göre... bir numaralar varmış demek sizde! istediniz mi uyandırıyorsunuz adamı! Bu Gaston , nasıl bir adamdır sözü açılmışken?”

Aklı sıra laf alacak ağzımdan!

“ Gallimard Beyefendide para boktur!

— Öyle mi?

— Ötesini bilmeye lüzum yok! salla gerisini! parası var mı? var, bayağı bir var!... varsa vurduğu yerden ses getirir!... para bitti, ne yapar?... iki eliyle bir sikini doğrultamaz! hiç çekilmez!

— Hâlâ zengin midir sizce?

— Zengindir, zengindir... büyük ihtimal...

— Niye?... niye büyük ihtimal?

— Bütün gün oflayıp pufluyor... çok iyi bir işaret... Yönetim Kurulu da canından bezdiriyormuş, dakka başı öyle söylüyor!... bu da çok iyi bir işaret!... hayırlı nağmeler bunlar!

— Benim için bir şeyler ayarlayabilir mi acaba?

— Canı istesin, kralını yapar! şuraya yazıyorum! istesin, sizi alır, altı ayda, asrın en büyük yazarı yapar!

— Sizin gibi mi?

— Benden bile büyük!

— Nasıl yapacak?

— Eh adamın işi bu!

— Ama şimdi benim anlamadığım... yani müsaadenizle söyleyeceğim... müsaade eder misiniz?...

— Rica ederim! rica ederim! müsaade sizin!

— Bir soru soracağım aslında... nasıl oluyor da siz, asrın en büyük yazarı, şu bahsettiğiniz üslubun mucidi, Fransız edebiyatının Çarkına Sıçan Adam... günümüzün Malherbe'i ! *ve nihayet Céline geldi*... yakıştı mı?

— Muhteşem! muhteşem! ağzınıza sağlık!

— Peki nasıl oluyor da, neden Gallimard Beyefendi sizin kitaplarınızdan hiçbir yerde bahsetmiyor?

— Eh adamın tarzı bu!... taktik icabı!... ben geberip gideceğim, o zaman konuşacak!

— O kadar yaşar mı?

— Hepimizi gömer... bünyeyi yormuyor ki...

— Eh şimdi ne olacak?... siz hayattayken?... ne yapıyor kitaplarınızı?

— Tıkmıştır mağarasının dibine!... pek güzel muhafaza eder!... daha binlercesi... kaç binlercesi duruyordur orada öyle!... stokluyor herhalde!

— Dosyaları da stokluyor mudur?

— Muhakkak! kesin! kesin!

— Benim dosyamı da mı?

— Garanti!

— Of! of! of!

— Sallanıp durmasanıza Albay! kafamı döndürdünüz!

— Kafanızı mı döndürdüm?

— Gidin işeyin hadi, bekliyorum ben!”

Domuz herif, çatlayacak!., ama yok, tutturdu bir kere... direniyor!...

“Zaten işimiz bitti sayılır herhalde?

— Ne bittisi Albay! ne bittisi! en vurucu bölüme yeni geldik asıl!

— Yeni mi geldik?

— Not almıyor musunuz? deham şimdi çıkıyor sahneye!

— Ya?

— Yası falan yok!... neyse! işeyin gelin hadi! hadi marş marş !

— Yok yok!... durayım ben!... işerim bir ara!... pisuvar doludur zaten...”

Bahaneye gel!

“Kıvırın Albay, kıvırın!... tamam canım!... bana ne altınıza işemeye meraklıysanız? ne haliniz varsa görün! ben hikâyeme devam ediyorum!

— Evet evet! hızlıca mümkünse!... hızlı hızlı !

— Öyle olsun, buyurun!... Blaise Pascal !... hatırlar mısınız Blaise Pascafi ?...

— Evet!... evet!

— Neuilly köprüsünde ne dank ettiydi bunun kafaya, onu da hatırlar mısınız?... atlar gemi azıya almış... teker fırlamış uçmuş... araba tepetaklak!... bu tam boğuldu boğulacak?...

— Ah evet!... ah evet!...

— Hatırlıyor musunuz?”

Oturuyordu o vakte kadar... tutacak gücü kalmadı... ayağa kalktı... apış arasını avuçladı... gidemiyordu herif benim yüzümden... bırakıp gidemiyordu!... resmen gidemiyordu!

“Hadi gidin hadi!

— Blaise Pascal !... evet!...”

Hatırlıyordu...

“ *Düşünceler...* o değil mi?

— Ta kendisi Albay! ta kendisi! nereye baksa uçurum gören adam! nereye baksa uçurum!... o günden beri!... o korkudan, o şoktan!... sağındaki uçurum, her yerde!

— Evet evet, sağındaki!”

Ağzımdan çıkanı tekrarlıyordu.

“Gidin işeyin Albay!

— Ah hayır! hayır! hayır!

— Peki! keyfiniz bilir! sağındaki uçurum!

— sağındaki!

— Ve sonra gökyüzünde Albay! ve sonra gökyüzünde! *uçsuz bucaksız boşluklar beni korkutuyor!* bu da Pascal’den Albay! herifteki kafaya bakın!... hatırladınız mı?

— Evet! evet! evet!

— Köprüdeki o korkunç kaza hayatını değiştirdi adamın!... tepeden tırnağa değiştirdi! bir dehayı özgür kıldı o kaza! onun dehasını özgür kıldı!...

— Ya?

— Evet Albay!... ve ben! şimdi bana iyi bakın Albay! ben de onun gibiyim işte, Pascal ve ben, aynı hamurdanız biz...

— Yok artık!

— Ne yok artık!... yalan mı söyleyeceğim!... Tanrı canımı alsın aynı hamurdanız! bakın bana görün!”

iyice sallanmaya başladı tepemde... o meymenetsiz suratını ekşite ekşite !... ıstırap çekiyordu... tutamayacaktı daha fazla... vaziyet aşikâr, milletin ilgisini çekmiştik iyice tabii... çişi bacaklardan aşağı damlamaya başladı bunun... damlaya damlaya birikiyordu kumda!... herif resmen gölet yaptı kendine, geziniyordu içinde!... lan dedim içimden, ben şuna temizinden bir kafa çakayım!... çakarım! netice?... iki seksen uzatırım yere!... kurtulurum beladan!... kurtulurum da ya sonra, ne olacak bizim interviyuv ?... şu kadarcık kalmışken!... bir iki satır daha!...

“Gidip işemeyecek misiniz? yeminli misiniz? peki!... keyfiniz bilir!... bari şu kafanıza iyice bir girsin Albay: tarihi hakikat!... şu interviyuvun

anlam ve önemi!... kafanıza sokun da bari boşuna kıçımızı yırtmamış olalım!... diyorum ki, ben de tecrübe ettim!... aynısını!... aynısının benzerini... Pascal'in korkusunun aynısını!... uçurum hissi!... ha tabii bana Neuilly köprüsünde gelmedi!... bana metroda geldi!... metronun merdivenlerinin başında... Kuzey-Güney'in merdivenlerinde... anladınız değil mi Albay!... Kuzey-Güney'in!... dehamın tecellisini " Pigalle " istasyonuna borçlu bu dünya!...

— Nasıl yani?... nasıl yani?..."

Sallanıyor bizimki halen ayakta... millet de oturmuş bizi seyrediyor... yan banktakiler... az ötedekiler... rezillik!... rezillik!...

"Açın kulağınızı dinleyin Albay! demin ne anlatıyordum ben size... yok yok ! daha anlatmadıydım!... şimdi anlatıyorum!... vakti zamanında hızlı yaşıyordum ayıptır söylemesi... itirafsa itiraf... her gün ayrı macera... Paris'in orası senin, burası benim, nereden eserse, kıçım yer görmedi kaç sene... tabanvay, metro, araba... buydu vaziyet!... oradan oraya hanımlar peşinde!... uğurlayan da oldu kapıdan... ardımdan bela okuyan da... ha tabii mühim işlerim de vardı ayrıca!... aman aman !... çok mühim işler de peşindeydim!... muayene edeceğim diye milleti geziyordum kapı kapı ... Issy faslı vardı hele sabahları, ta oralara gidiyordum, fabrikanın tekine, toplu muayeneye... ben nerede oturuyordum, Montmartre'da !... siz düşünün gerisini!... her sabah!... Pigalle - Issy !... otobüs?... bir kere, iki kere... tamam!... her gün?... eh fenalık gelir adama tabii her gün! geliyor!... eh nasıl halledeceğiz?... metro mu? bisiklet mi? otobüs mü?... metroya mı binsem?... pedal mı bassam?... tabana mı kuvvet?... her gün bir tereddüt faslı, of ki of!... öyle mi yapsam böyle mi yapsam... olduydu olmadıydı olduydu olmadıydı... karanlık metro! o leş kokulu bok yuvası dipsiz kuyu! eh ama pratik!... haşat insanlarla beslenen koca pisboğaz... hiç girmesem mi içeri? açsam mı pergelleri?... *be not to be?.„* otobüs!... otobüs?... tırsık canavar, bir titrer, bir hıçkırır... her köşe başı hık mık!... nazik olacağım diye saatlerini harca... moruğun tekini ezmeyeyim diye... çıksın bir bisiklet önüne, versin kıçını tampona, uyuz uyuz gitsin, siktirip gidene kadar bekle babam bekle!... bekle altı çocuklu aile babasının kıçında!... tabana kuvvet yürüsem mi acaba?... geze geze sokaklardan? *bir! kii ! bir! kii !* ta Issy ye kadar bir kii ? kimde o ciğer? heyhat muamma! derinlerden mi gitmeli, yüzeyden mi gitmeli? ey sonsuzun ihtimalleri! ama yukarıda eğlence bol!... ne ararsan var!... yukarısı sinema dünyası!... ince işler sinemada, sinema

yukarıda!... alıverir aklını!... alıverir!... bebek yüzler, çıtır kalçalar, gözlere ziyafet!... Beyefendiler kudurmuş tepiniyor!... ortalık caka fiyaka!... bir dünya mağaza!... rengârenk, cafcaflı vitrinler... ne ararsan, bini bir para!... etiketli Cennet!... parça parça !... kilo kilo !... kadınlar! parfümler! lüks ihtiyaçlar! hırslar!... her vitrinde *“ Binbilmemkaçküsur Gece”!...* ama bir dur be, bir dur, dikkat! büyü var, efsun var bu işte! bak kendin film oldun!... bak filme döndün! sensin be film, sen! film dediğin ne, dakka başı musibet! ta başından ta sonuna!... tökezle dur!... zaman kaybet! çarp duvara yuvarlan!... şaşı bak şaşır!... harala gürele!... aynasızlar, bisikletler, dörtyollar , sapaklar, yönler, tersyönler!... yol bitti!... sıçtın! gezip tozuyordu Boileau , keyifler gıcır... gel şimdi gez yiyorsa, sıvarlar adamı yola... kıçına sokarlar o düzdüğü kafiyeleri!... Pascal üstadım, haydi atlasın düldülüne, haydi gitsin Printemps’dan Taitbout sokağına kadar da bir görelim!... bir tanecik uçurumdan mı korkmuş, yazık!... yukarıda yirmi uçurum var be, yirmi! yaşanacak yer değil artık yukarısı, Yüzey!... gerçek bu!... o kadar!... eh yok mu çaresi?... var!... çare bende, bende tereddüt yok!... çare benim dehamda! açılın deham geliyor! şart şurt yok!... ne yapacağım, eşimi dostumu alacağım, hepsini bindireceğim metroma, kusura bakmaca yok!... basacağız gideceğiz buradan, götüreceğim, herkesi götüreceğim!... isteyeni zevkle, istemeyeni zorla!... benimle geliyor herkes!... coşkun metroyla, benim metromla! engel yok! trafik yok! rüya gibi!... durmak yok bize, iki dakka bile, hiçbir yerde! asla! sonuna kadar devam! sonuna kadar! ekspres sefer! coşkunun içinden gideceğiz!... coşkuyla gideceğiz! kitlendik hedefe: doğru silme coşkuya!... durmak yok, sonuna kadar!

— Nasıl olacak?... nasıl olacak?

— Özel tasarım raylarım sayesinde! özel tasarım üslubum sayesinde!

— Evet!... evet!...

— *İhtiyaca özel tasarım!...* özel yapım! güç bende, istediğim gibi eğip bükerim metromun raylarını!... itirafımdır, sırf keyfime göre!... çelikmiş raylar... bir kıvırdım mı tamam!... inci gibiymiş cümleler... bir kıvırdım mı tamam!... eğerim bükerim üslubu kafama göre!... öyle bir yamulturum ki o rayları, düş sanır yolcular, rüyalarda dolaşırlar...

farkına bile varmazlar... büyü bu Albay, sihir! eh biraz da şiddet!... yalan yok!... tıkacağım yolcuları içeri, vuracağım kapıya kilit, kilit üstüne kilit!... alayı yolcu coşkun vagonlarımda!... nazlanmak yok!... hiç gelemem naza maza !... kaçışları yok Albay!... kaçışları yok! yok!

— Vay anasını! vay anasını!

— Yüzeyde ne varsa alıp götüreceğim! o kadar! bütün Yüzeyi! yolcu kalmasın! hepsi kaynaşacak benim metromda! Yüzeyin bütün muhteviyatı! Yüzeydeki bütün cümbüş! cebren! bir bok bırakmam Yüzeye!... alayım kaptım gidiyorum!...

— Ah!... yapmayın!...

— Yok Albay yok!... bal gibi yapacağım!... hepsini tıkacağım metroma!... evler, herifler, tuğlalar, kocakarılar, pastaneler, bisikletler, arabalar, çıtır garsonlar, aynasızlar! tepeleme, “coşkun yığınlar”!... hepsi coşkun metroma! Yüzeye bir bok kalmayacak!... büyülü aracımla gidiyoruz!...

— Ah?... ah?...

— Gerekirse yaka paça Albay!... büyücü değil misin be! göster gücünü madem, patlat büyünü!... pes etmiyor mu okurlar? patlat bir numara!... hâlâ sinema mı diyorlar? patlat bir numara görsünler!... cilaya mı tav oluyorlar? patlat bir numara daha!... sen ki koskoca efsun üstadısın... alayını tıkacaksın içeri, vuracaksın kapıya kilidi, bak nasıl inanıyorlar gücüne! öğreteceksin itaat etmeyi!... konuşma dilini kâğıda döktün!... sen icat ettin be bunu! daha neyin lagalugası ! Pigalle - Issy direkt sefer!... kimseye özel muamele yok! alayına basacaksın efsunu!... çokbilmişlere sıfır tolerans! en başta mantıkçılara! kavşak mavşak yok, sarı ışık yok, aynasızlar yok, kimin eli kimin götünde yok! anlıyor musunuz beni Albay?

— Evet!... evet!...

— Kamyonların kıçında beklemeyeceksin! sanatçısın be sen, sanatçı! kimmiş senin metronu durduracak!... kendi üslubunu kendin yarattın sen!

— Üslup mu?... üslup mu?...

— Evet Albay!... adamın sinirlerine çöküveren üslup!

Eh bu resmen tecavüz!

Öyle, ne yapalım!

Ah, kabul ediyor bir de! her şeyi mi götüreceksiniz?

Aynen Albay... her şeyi!... yedi katlı binaları!... homurdayan kudurmuş otobüsleri! bir bok bırakmak yok Yüzeye! bir şey bırakmak yok geride! ne afiş sütunları kalacak, ne meymenetsiz kız kuruları, ne köprüaltı çakalları! hepsi yolcu! hepsini götüreceğim!

Köprüleri de mi?

Köprüleri de!

Durduramaz mı kimse?

Durduramaz Albay!... coşkuya gidiyorum Albay!... coşkuyla coştum gidiyorum!... nefes kalmadı, feda olsun, coştum gidiyorum!

— İyi de... iyi de...

— “İyi de” falan yok!... alayını toplayıp götüreceğim!... tıkacağım vagonlara!... bakın tekrar söylüyorum! bütün coşkular, bütün heyecanlar benimle geliyor!... basıp gidiyoruz beraber!... her şeyi götürecek coşkun metrom! her şeyi götürecek benim kitaplarım!

Ah gidiyorlar! gidiyorlar! eh yabancılar ne olacak? yabancı yazarlar?

— Topunu salla! ömür tükettiler bir *Madame Bovary”yı* idrak etmeye, hâlâ cebelleşiyorlar, ne fayton sahnesiymiş arkadaş... bir *Bovary* ¸ bir de *Boule de Suifî* ... çektikleri kopya bile bir boka benzemiyor... bir adım öteye gidecek yetenek yok heriflerde... hissiyatları gelişmemiş... daha beteri, gelişmeyecek!... ne bileyim uçak falan yapsınlar, oradan yürüsünler... yeter ki bulaşmasınlar sanat sepet işlerine!... zorla mı canım, kafaları basmıyor demek!

Diyorsunuz da herkesin dilindeler!... ha bire kitapları çevriliyor!...

— Adamlar kalpazanlıkta usta!... o reklam ajanslarını, o milyonluk reklamlarını bir ellerinden alsınlar, o kasalarını bir boşaltsınlar, görün o zaman ne yeller esiyor yerlerinde!...

— Eh okuyanlar?

Fransız okurları züppedir Albay, geri zekâlıdır, köle ruhludur... paso zokaya gelirler!... geleyim diye de kıçlarını yırtarlar zaten! Delly tipinde herifler ararlar fellik fellik , aynı kafadan... buldular mı da değmeyin bunların keyfîne!... bir de iftihar ederler! dünyanın her yerinde, tüm ülkelerde, tüm kainatta en çok okunan, başka dillere en çok çevrilen yazar Delly’dir Albay! Delly’dir !

— Yabancı dillerde bile mi?

— Hangi dillerde be Albay, şu müzmin arıza dünyada yalnız tek bir tane dil var! kayda değer, saygıya layık tek bir dil! bu dünyaya hükmeden dil: bizimkisi!... gerisi faso fiso, anladınız mı?... ne idüğü belirsiz lehçeler!... saçma sapan, abidik gubidik tıngırtılar! elin dingilleri, homur homur

konuşuyor bir şeyler, başı kıçı bile belli değil! hık mık soytarılar! vaziyet bu Albay, bu kadar!... biliyoruz da konuşuyoruz! tartışmaya lüzum yok, geçelim!

— Dar kafalı bir adamsınız!...

— Dar kafalı falan değilim Albay... emperyalistim! gördünüz mü nasıl fethettim Yüzeyi? nasıl ele geçirdim her şeyi? gördünüz mü? anladınız mı? alayını nasıl tıktım metroma!... ne bıraktım geriye, Yüzeye? sinemanın dibini çöpünü!... başka dillere de tabii! tercümelerini! bokunu püsürünü bıraktım, çevirsinler beş posta! "sesli filmlerinde" kullansınlar!... psikolojiyi de bıraktım! psikolojik zırvalıkları da!... felsefi sıçmığın alayını, fotografık pisliğin alayını, donmuş götlerle dolu morgları, buzlama butları, şişirtme memeleri, küçültme burunları, alayını bıraktım, bilmem kaç bin kilo kirpiği bıraktım!... kaç bin kilo! kaldırmazsın yerinden!... vıcık vıcık!... kırmızısı!... yeşili!..."

Dinlemiyordu ki herif beni!

"Gidin işeyin Réséda !"

Tepemi attıracak sonunda... şap şup bata çıka!...

"Gitmem! gitmem! gitmem!"

Çatlayacak, daha hâlâ itiraz!...

"Tamam be! tamam!... rahatlayacak mısınız hikâyemi bitirince?... gidecek misiniz işemeye?

— Evet! evet!... evet! söz gideceğim!"

Bok gider!... bırak gitmeyi, herif beni dinlemeyi bile bıraktı!... kendi konuşuyordu artık!... benden iyi biliyordu!...

"Raylarda coşku! raylarda sinir! hay zıkkım!

— Zıkkımı falan yok! neyi nasıl yaptığın bütün mesele!... direkt tam gaz Albay!...

— Evet, direkt!... coşkun itki! ultra-kati coşku!

— Vay! anlaştık mı Albay nihayet?

— Evet!... evet!... evet! direkt tam gaz!

— Aferin Albay! işeyin! doldurun gölünüzü! damlatın Albay, salın gitsin Albay! anladınız mı beni?

— Anladım! anladım!

— Dikkat ama dikkat! şeytan ayrıntıda!... şeytan ayrıntıda! raylar sıradan raylardan değil!... öykü sıradan öykü değil!

— Azıcık kaçır ayarı, bak ne oluyor!... sıçtın gittin işte: kırdın balastları! yıktın tonozları!... bir nefes yüzünden be! bir ç”nin çengeli yüzünden!... takla üstüne takla! saatte bin mil! öykü mevta! çıktı yoldan! vagonlar pert ! çıktı milletin posası, koku leş! utan be utan! kendin de gittin, 600.000 okurunu da götürdün!... melun facia! az diye bir nefes! çok diye bir nefes!... millet jöle!

— Ne yapacağız?... ne yapacağız?

— Ne mi yapacağız Albay... dehamızı konuşturacağız!

— Ne dehası yine? neyin dehası?...

— Deha, raydan çıkmamakta Albay! asla çıkmayacaksın raydan!

— Çıkmayalım, evet, sonra?”

Bakınıyordu hâlâ şapşal şapşal ... pisuvara doğru!... gitmiyordu ama herif! reddediyordu!...

“Gitmiyor musunuz?... gitmiyor musunuz? keyfiniz bilir! size yazık! bakın özet geçiyorum sizin için!... özetin özetini geçiyorum!... artık anlamış olun Albay! sıradan raylar yok! sıradan üslup yok! bizim olayımız başka!

— Başka!... olayımız başka!

— Baştan aşağı özel raylar, baktın mı dümdüz görünen ama aslında öyle olmayan raylar!... ve siz Albay, bizzat siz, ellerinizle eğip büktünüz raylarınızı! artık sihirdir, büyüdür, bir numaralar çektiniz!... çakallık sizde!

— Evet! evet! evet! dümenden!

— Aynen öyle! dümenden!

— Güzel! güzel!

— işte deha burada Albay!... Pascarin kafasına dank eden şey!... metroda aklıma gelen şey... ona köprüde!... bana metroda! tamam mı Albay buraya kadar?

— Siz mi?... siz?... siz?...”

Yok, herif koptu yine!... beğenemedi beni, bakıyor dik dik !., suratını da ekşitti!

“Siz!... siz!... nasıl siz?

- *Ştrrr ! şvrrr ! ştrrr /*”

Öyle soruya böyle cevap! madem herifin gidip işeyeceği yok, eh ne yapalım, *şırrrlarız* biz de!... yapsın altına!... salsın oracıkta rahatlasın! kendi de kurtulsun, biz de!

Ama yok, iyice bana kitlendi adam.

“İsterseniz eşlik edeyim pisuvara kadar?”

Bunu da teklif ettim artık... yirmi beş metre yok bizim banktan pisuvara ... millet toplanmaya başladı... merakları kabardı tabii...

“Albay, gelin gidelim!

— Hayır!... sizi dinliyorum!”

Kırılacağım efendilikten!... fark ettiniz mi?... hiç bozmuyorum istifimi... niye? millete nutuk çekiyorum çünkü!... çare yok!... sardılar etrafı, dinliyorlar!...

“Meselede bir şey yok Albay, olay basit! “coşkun dokunun” dümdüz görünen rayları, baktın mı dümdüzler, kusur bulamazsın, ama işin aslı başka, dümdüz falan değiller, olay bu!

— Evet! evet! evet!

— işin hilesi hurdası bu Albay!... tuttu mu hüner maharet! tutmadı mı ateşten gömlek! şahsına münhasır bir acayip üslup! kavrayabildiniz mi?

— Evet! evet! evet!

— Buyursun kudursun taklitçiler!... buyursunlar intiharlara sürüklensinler!

— Ah!... ah!...

— Fakat hele bir düz raylara çıkmaya kalkın Albay, hele bir klasik üsluba yeltenin, hele bir inci gibi dizmeye başlayın o cümleleri...

— Ne olur?... ne olur?

— Yoldan toplarsınız Albay vagonlarınızı! viran eylersiniz sahneyi! balastlar paramparça! kızılca kıyamet! tonozlar yerde! eceli olursunuz yolcularınızın! jöle kavanozuna döner o metro! iki dakkada dönüverir menkuller gayri menkule!

— Vay zıkkımın dibi! neler taşıyormuşuz!

— Ne sandınız! siz de mevta, peşinize takılan saftirikler de! facianın kralı, kurtulan yok! *coşkuyla gitmekle mümkündür ancak sizin raylarda düz gitmek!* anlıyor musunuz Albay?

— Ah evet! ah evet!

— Gözünüzü dört açacaksınız!... bu işin şakası yok Albay!... sakın ola sıradan raylara çıkartmaya kalkmayın vagonlarınızı! sakın! sakın!... sakın! sakın!... ne olursunuz dikkat edin! yalnız eğip büktüğünüz “özel” rayları kullanın! “özel” tasarım rayları! kendi elinizle şekil verin! başkalarından medet ummayın! mikron mikron işleyin! *şırrr ! Ştrrr* !...”

Şırrrşırrrlarım tesirini gösteriyordu... pantolondan aşağı sızdırıyordu bizimki... büyütüyordu göleti ... bata çıka dolanıyordu içinde...

“Siz duyarlı bir adamsınız Albay!... duyarlı adamsınız!... odun kafalı kuş beyinli lapacı herifin teki değilsiniz! elin adamı hiç değilsiniz!

— Değilim! değilim! değilim!

— Anladınız mı size izah ettiğim şeyleri? anladınız mı hepsini? icadımın inceliğini? işin hilesini? neden edebiyatın dahisi, tek gerçek dahisi olduğumu?

— Evet! evet! evet!

— Safı coşku! asla ıskalamaz hedefi!

— Evet! evet!

— Bir kıla tüye bakar Albay raydan çıkmak!... vagonlar tepeleme okur... üslubunuzun büyüsüne kapılanlar... tıklım tıkış metronuz... sakın, çıkıverir yoldan!... facia ki ne facia!... tepetaklak Albay!... can pazarı! kıl tüy yüzünden Albay! sizin yüzünüzden!

— Evet! evet! tam gaz ileri!

— Dadılar, gazete büfeleri, bisikletliler, zamparalar, tugay tugay aynasızlar, intihalci kaynayan kafe bahçeleri, duygu yüklü kamyonlar, alayını siz tıkmadınız mı kitabınızın içine, yaka paça siz getirmediniz mi, siz kafeslemediniz mi! hadi bir milimcik sapın üslubunuzdan, hadi bir virgül kaydırın da görelim, bakın nasıl kalıyorsunuz altında! nasıl yıkılıyor dünya başınıza! nasıl cılkı çıkıyor alayının!

— Aa ?... aa ?... aa ?

— Yok öyle aa !... aa !... aa ! anlatayım mı daha?... gireyim mi ayrıntıya, başkasından duyamazsınız, mahrem şeyler bunlar!

— Oh lütfen! oh lütfen!

— Pekâlâ!... gelelim üç noktalara! lan az mı laf yedim eklemden “üç noktalarım” yüzünden! amma dert olmuş millete haberimiz yok!... *hay ben onun o üç noktalarının*!... *hay ben onun o üç noktalarının!... bitmek bilmiyor herifin cümleleri!...* daha ne dingillikler Albay! istesen uyduramazsın, daha ne dingillikler!

— Yani?

— Hadi Albay *şırrr ! şırrr !* salın gitsin Albay! bu arada siz ne diyorsunuz Albay bu konuda?

— O kadar üç nokta koyacağınıza, bir iki kelime koysanız daha iyi edersiniz, şahsi fikrim budur!

— Dingilliğinize doymayın Albay! aman siz de doymayın!... olmaz diyorum, coşkun anlatıda olmaz öyle şey!... Van Gogh dediğin adam bir tane doğru düzgün kilise çizememiş, hepsi yamuk yumuk, bir kişi çıkıp bok atıyor mu herife? bok atan gördünüz mü Vlaminck”e siktiriboktan kulübeler çizmiş diye?... Bosch a çakan var mı, ne başı belli ne kıçı belli herifin çizdiklerinin?... ölçü mölçü siktir etmiş, çıkıp laf eden olmuş mu Debussy”ye ! onu geç,

Honegger”e ! onların hakkı var da benim yok mu? yok mu lan benim hakkım? benim yalnız Kurallara riayet etmeye mi hakkım var?... Akademinin adımlarına uymakla mı mükellefim ben?... çileden çıkmayayım da ne yapayım!

— Yok canım!... tabii yani!... tabii de...

— Güzel Sanatlar’a geldi mi ama her şey serbest, evir çevir kafana göre! bir asrı devirdiler be böyle!... Müzikte serbest, Resimde serbest, Modada serbest... Mimaride serbest!... keyifler gıcır, Musalar özgür, oh ne âlâ!... lan hadi geçtim gerisini, taş yahu taş!... yuh be artık!... bildiğin taşta bile be!... Heykelde bile be!... eh kâğıtta? hah işte orada dur!... kâğıda geldin mi dur!... yazı dediğin ne ki, götü boklu uşak!... gazetelerin uşağı, hizmet edecek!... eh gazete dediğin gelecek şey mi evirmeye çevirmeye? değil!... gelir mi hiç!... gazetenin olayı belli! diplomanın olayı belli!... üniversitesi aynı bok!... lisesi aynı bok!... neyse o! sittin sene aynı bok!...

— İyi de üç noktalarınız diyorum ben... ne alakası var üç noktalarınızla?...

— Benim üç noktalarım vazgeçilmezdir!... siktiğimin şeyleri olmadan olmaz lan işte!... tekrar edeyim mi bir daha: benim metrom üç noktalar olmadan yürümez! anladınız mı şimdi Albay?

— İyi de niye?

— Eh başka nasıl sabitleyeceğim be coşkun raylarımı!... nesi var bunun anlamayacak!... nasıl duracak o raylar balastın üstünde?... nesini anlamadınız daha?... havada duracak halleri yok ya bunların!... araya kiriş koyacaksın ki dursunlar yerinde!...

— Ustalık başka işte!

— Eh benim metrom bu be, içerisi izdiham, mahşer yeri!... yıkıyor millet ortalığı!... hücum! savulun metrom geliyor!... ileri!... dal sinir sistemine!... tam gaz dibine sinir sisteminin!... anlıyor musunuz Albay?

— Gibi... gibi...

— Bu benim metrom Albay, kıçı başı dağıtmış külüstürlere benzemez! iki metre düz gitmekten aciz, üflesen devrilecek hurdalara benzemez! bulduğu kavşakta takılmaz!... ne dedim ben Albay!... benim metroma durmak yok!... elli kere söyledim! daha da söylerim!

Evet! evet! evet!... olağanüstü bir şey!

— Bir fırladı mı Albay, doğru hedefe! fakat aman dikkat dedim!... özel tasarım raylar şart!... 'gizli kirişlerle” bağlamak şart hikâyeyi!

Doğru söylüyorsunuz değil mi? kandırmıyorsunuz?

Daha neyin şüphesi be Albay?... hâlâ tereddüt!... ben size doğruları söylüyorum Albay!... yetti be kafa tuttuğunuz! bir aranmayın artık! lan benim numaramın yanında, “üç-noktalı-kirişlerle-bağlı-sihirli-raylarda-yol-alan-cevval-metromun” yanında atom neymiş be, atom neymiş!

— Atom mu neymiş? hangi manada?

— Eh millete konuşacak yenilik lazım!

— Yani?... yani?

Yanisi Albay, sinema boku yedi! geçmiş ola! aşıldı, bayatladı, sıçtı gitti!

—Hadi canım oradan, o kadar da değil!...

—Hadisi madisi yok Albay!... hadileriniz de yetti ayrıca!... şurada gerçeği sermişiz önünüze... akıllı olun da azıcık faydalanın!... açık açık söylüyorum, sonra demedi demeyin: ben sinemaya bir bok bırakmadım! yalan dolan bütün efektlerini yürüttüm!... salya sümük tantanası gitti!... tırışkadan hüzünleri gitti!... alayını götürdüm o yalan dolanlarının!... alayını süzdüm, ayıkladım!... alayını tıktım sihirli vagonlarıma, istikamet sinirlerin ta dibi! alayı paket!... "üç noktalı kirişli" metromla gidiyorlar!... sihirli metromla gidiyorlar!... ispiyoncular, şüpheli yosmalar, sisli rıhtımlar, otomobiller, kuçukuçular, gıcır gıcır binalar, romantik dağ evleri, intihalciler, her boka muhalifler, alayı!... çöp kalmadı sinemaya, çöp!... ama dur lan, gönlümden koptu: iki üç " Grévin " kalsın!... lan hadi Hollywood u da bıraktım, Joinville'i de, Champs - Elysées de kalsın, New York limanı da kalsın... karton dünyaları onların olsun!... ne taşıyacağım lan milletin çerini çöpünü!... elalemin takma kirpiğini, çakma memesini!... ataksiklere hayrım dokunsun... bak bunu da yazın bir kenara!... sklerotikler ... onlar da yollarını bulsunlar!... kalmasınlar ortada!... coşkuya dair ne varsa ben kaptım!... nasıl kaptım Albay, anlattım size!... " Pigalle - Issy ", şipşak!... en uyuşuk herifi bile gaza getiririm icabında!... haksız mıyım Albay?... gelmediniz mi yoksa?

— Geldim!... geldim!...

— Ah ne güzel anlaştık be Albay, kesin Oğlaksınız, ondan! şimdi bir de şair falan çıkarmışsınız? olur mu olur? olmadı müzisyen?

— Ah evet!... ah evet!

— Vay şu kaderin işine! eh birbirimizi daha iyi anlarız öyleyse! misal bir düşünün Albay, üç nokta diye bir şey yok diyelim, öyle bir müzik hayal edebiliyor musunuz?

— Olur mu canım!... mümkün değil!...

— "Es'siz olur mu hiç?

— Olmaz tabii! katiyen olmaz!

— Bakın ne güzel anlaştık yine!...

— Hay ağzına! hay burnuna! tüh canına! hay zıkkımın dibi!"

Lan ne oluyor!... kudurdu bizimki!... tepiniyor çiş göletinin içinde... gözler fıldır fıldır !... teki dağa, teki taşa!... kralı varmış adamda be maymunluğun!...

“Bir durun be Albay... bir sakin!... bir dinleyin!

— Hay zıkkımın dibi!... hay zıkkımın dibi!...”

Herif inletiyor ortalığı!... şimdi övünmek gibi olmasın ama, affınıza sığınarak kendimden bahsedecek olursam biraz, iş sabretmeye geldi mi, her türlü yarışa da açığım buyursunlar, benim bileğimi bükecek adamın alnını karışlarım ben... böbürlenmiyorum, ben böbürlenmem... hayatta!... hayatta!... neyse onu söylüyorum... şüphesi olan varsa buyursun kanıtım da var!... bendeniz, “Merkez”de, balatayı çizmişlerle, kafadan sakat azılı canilerle, hücrelerde, revirlerde tek başına kilitli kalmış, buralardan da sağ salim çıkmasını bilmiş adamım... peki nasıl çıktım, efendi efendi oturup tatlı dille konuşarak... duruldular mı, eh biraz duruldular... hiç olmazsa koşup koşup kafayı demir kapıya gömmekten vazgeçtiler dakka başı!... daan !... eh sürahileri kırıp bacaklarını, göğüslerini doğrayan adamlardı bunlar, femorallerini falan kesmeyi de bıraktılar!... fémoral en sakatıdır bu arada, kestin mi gittin!... eh yani tevazu da bir yere kadar, kusura bakmasın Albay, konuşacağım!... sayemde her geçen gün iyiye gitti bunlar... her geçen gün biraz daha duruldular... tabii bir kişi çıkıp tebrik etmedi ama olsun, anlayışla karşıladım... mahkûmsan tebrik beklemeyeceksin... insan suretli kaplandı velhasıl herifler!... ama sonuçta, karnımı deşmeye çalışmaktan vazgeçtiler... ha biri çıkıp taksaydı kafaya, çocuk oyuncağıydı, göt kadar kafeste bir ben, bir o!... hele gece!... en aydınlık hücrede olsan kaç yazar!... gardiyanların bile ödleri bokuna karışıyordu!... içerisini bilen bilir zaten... hücreye düştün mü, götün yalnız sana emanet!...

Ha tabii mukayese falan etmiyorum!... ne mümkün!... keşke!... neymiş ki onlar şu bizim Réséda yı gördükten sonra!... neyin mukayesesi! bir kere milletin içindeyiz... parkın ortasında... iti kopuğu başımızda!... bizimki ayaküstü ortalığı suladığından sebep, gören duyan geliyor tabii!... bir de bana bağırmıyor mu oradan, sıçtığımın domuzu...

“Ağzına! burnuna! hay zıkkım gibi! hay Céline gibi!”

Aman duymayan kalmasın!... sokak ortasında skandal!... lan o götü boklu sidikkafalıdan korktuğum falan yoktu da... ah bir çıkabilseydik şu parktan, ah bir kazasız belasız çıkabilseydik şuradan... tek dileğim buydu!...

“Albay, beni dinleyin! takmayın şimdi milleti kafanıza!... şunları iyice bir ezberleyin: coşkun raylar!... gizli kirişler!... coşkun üslup!... aralara üç noktalar!... üç noktalar!... asrın buluşu!... benim buluşum!... var ya benim cenazede yıkılacak ortalık!... harbiden yıkılacak! bakın yazıyorum buraya!

yıkılacak ortalık! dediydi dersiniz!... memleket meselesi olacak!... masraflar da devletten!... Colette'ten gördüm, ne yalan söyleyeyim!... bir tane de bakan çıkartırlar sulugöz , hüngür hüngür , salya sümük! oh mis! bizim mahalledekiler ayakta uyusun hâlâ!... "asrın dehasına" komşular be!... baktın mı dümdüz görünen fakat öyle olmayan raylar!... çıkartacaklar bakam, anlatacak bunların hepsini! siz şimdiden bilmiş olun Albay!... takılmayın etrafa, dikkatinizi dağıtmayın!

— Pigalle - Issy direkt tam gaz! sinema mevta!"

Güzel tekrarladı, doğruya doğru.

"Aştınız kendinizi Albay, aferin!... gerisi var daha tabii!... daha var! ne yaptı, konuşma dilini yazıya döktü!

— Kim döktü?

— Kim olacak be, ben! soruyor hâlâ! dingil! kim olacak başka!..."

Yok, ben umudu kestim adamdan!... pes!...

"Dolu dizgin!... dolu dizgin!..."

Sardı başa!

"Beni iyi dinleyin Albay!... zor kısma şimdi geldik asıl! az kaldı, bitiyor... maharet burada gerek!... anlamaya gayret edin beni! çaba gösterin!

— Tamam!... tamam!... tamam!...

— Diyelim siz bir okursunuz...

— Uygundur!

— Coşkun bir kitabın okuru... benim eserlerimden birinin!... coşkun üslupta yazılmış bir kitabın!...

— Evet?

— Eh başta bir rahatsız olacak tabii...

— A ah?... kim?...

— Benim kitabımı okuyan okur! şöyle bir duracak önce, sanki kafasının içine herifin biri zorla girmiş, yazanları bir bir okuyor buna, öyle sanacak başta!... kafasının içinde herifin teki!...

— Hay ağzına! hay burnuna!

— Aynen!... kafasının içinde herifin teki! artık ağızdan! burundan!... bir delikten dalmış içeri! eh buyurun size Empresyonizm Albay! bütün

numarası bu işte Empresyonizmin! Empresyonizmin sırrı bu! bahsetmiş miydim daha evvel Empresyonizmden?

— Ah evet! evet! evet!

— Kulaktaki bir sesten ötesi bu Albay!... ötesi!... sinirlerinin uçlarına kadar ilerlemiş! sinir sisteminin dibine çökmüş! kafasının içinde!

— Acayip!... boru değil!

— Doğru söze ne denir Albay! boru değil tabii! doğru söze ne denir! herifin biri gelecek, adamın kelleye girecek, sinirlerinin yaylarını kafasına göre tıngırdatacak, boru değil!

— Nasıl oluyor peki? nasıl?

— Bakın şimdi! az yaklaşın bakayım şöyle!”

Etraftakilerin duymasını istemiyordum... kulağına fısıldadım...

“Suyun içine bir sopa daldırdınız...

— Suya sopa mı daldırdım?

— Evet Albay! nasıl görünür sopa?

— Bilmem ki...

Kırılmış gibi görünür! eğri büğrü görünür!

— Ee ? ee ?

— Suya bırakmayın Albay, kendi sopanızı kendiniz kırın! suya daldırmadan evvel kendiniz kırın! bütün hikâye bu! Empresyonizmin bütün numarası bu!

— Eh ne işime yarayacak?

— Neticedeki görüntüyü düzeltmiş olacaksınız!

— Hangi görüntüyü?

— Kırılma görüntüsünü! önce siz kırdınız mı Albay sopanızı, mecbur, düzgün görünecek neticede!... kırın sopanızı suya daldırmadan evvel!...

— Kıracağım o sopayı!

— Kırın Albay, acımayın, parçalayın!...

— Vay be demek öyle! vay be!

— Eh benim coşkun üslubun olayı da bu işte, aynı hikâye! itinayla ölçüp biçtiğim raylarımın olayı bu! özel tasarım raylarımın olayı bu!

— Eh doğru ya! doğru ya!

— Kesinlikle! asıl size vay be Albay, büyük gelişme gösterdiniz! yakında beni anlarsınız bile!

— Gaston dan ne haber? asıl ona anlatın! bakalım o anlayacak mı?

—Onu da göreceğiz... gidip göreceğiz adamı nasılsa! Kendisi ne sorarsınız artık!

—Nerede ki Gaston , nerede oturuyor?”

Onu bile unutmuş...

“Hadi Albay, gelin benimle! gelin peşimden! bir çıkalım artık şu parktan!”

Ah şu başımın belasını bir çıkarayım şu parktan!... ama ne mümkün, herif gelmiyor! yok, inat!... tırstı, kaçtı geri! sonra da bastı yaygarayı!

“Hayır! hayır! bırakın beni!”

Neticeyi tahmin edersiniz!... duyan geliyor, al sana skandal!... milletin derdi belli, olay çıksa da izlesek!...

“Rahat durun Albay!... bir susun iki dakka !”

Lan ben senin gibi dallamanın çenesini kapatmasını bilmez miyim be!... sen dur, çekeyim bir nutuk da bak gör! duyan geliyormuş, gelsin be! bir nutuk çekeyim de bak gör nasıl dağılıyorlar çil yavrusu gibi!... bak gör nasıl çıkıyoruz tıpış tıpış !... bak gör nasıl açıyorlar yolu!... telaşa hiç lüzum yok!

“Hanımlar Beyler, acil durum!... bu adam hasta! epeydir tanırım kendisini! tedavisini yürütüyorum!... benim hastamdir kendisi!... acilen hastaneye götürmem lazım!...”

Bizim kelle rahat durmayacak tabii! bastı yaygarayı!

“Dinlemeyin onu! Hanımlar Beyler! dinlemeyin bu adamı! beni durdurmaya çalışıyor! bu adam katil! katil! serseri! Gallimard Beyefendiyi görmek istiyorum!

— Ben size göstereceğim Gallimard Beyefendiyi, dik kafasına sıçtığımın! başımın belası! göstereceğim ben size!... bizi bekliyor zaten kendisi! söz vermedim mi gidip görüşeceğiz diye! sözüm söz!”

Dünyaları vaat edebilirdim o anda!

“Atın kolunuzu boynuma!... sarılın bana!... sıkı tutunun!... aman sıkı tutunun!... sizi de kapmasın o metro, aman, tutunun sıkı!”

Herif atladı boynuma!... nasıl sıkıyor, boğacak!... eh tabii!... eh tabii!... metro çıkışını gördü bulvardaki!... ta ileride, Sébastopol bulvarının üstünde!... gördü ya, nasıl sarılıyor... fırsattan istifade millete laf yetiştiriyorum...

“Sormayın! sormayın! kafadan!... maalesef, kafadan!... ben doktoruyum Hanımlar Beyler!... tedavisiyle ilgilenen doktorum, evet! kriz geçiriyor şu anda!...”

Tam ikna ettim gibi milleti...

“Raylar!...” diye böğürdü bizimki... “tedavi! tedavi! tedavül! kaldıracak hepimizi tedavülden!... hain! raylar!... bütün rayları gevşetti bu hain!... bütün rayları!... asıl niyeti başka! Hanımlar Beyler!... imdat!... imdat!...”

Duracağı yok bizimkinin!...

“Siz ona bakmayın Hanımlar Beyler! yazık işte adamcağıza! hadi açılın!

— İmdat! imdat!...”

Bağırıyor avazı çıktığı kadar!

“Bütün metroyu kundakladı!... her yere nefesini bıraktı!... anarşist canavar!... satılmış herif!... hain!... hain!...”

Ben paso inkârlardayım! cevap yetiştiriyorum herife... elimiz mahkûm!

“Yiyorsa Gaston a anlatın da görelim bunları! hadi gidelim!”

Gaza gelir diye belki...

“Ne oldu, ne durdunuz!

— Siz görürsünüz, hepsini anlatacağım!... bir bir anlatacağım!... gideceğim hepsini anlatacağım!

— Hadi görelim! koşun anlatın! ispiyoncu! dangalak!”

Tam geliyordu derken... gelmedi durdu!... bastı feryadı!

“Önce çiş! önce çiş!

— Lan ne yapıyorsunuz sanki iki saattir!”

Adam idrak edemiyordu ki... millet toplanmış bizi seyrediyor!... bu işiyor, millet seyrediyor! bu salıyor, millet seyrediyor!... koca göl yaptı herif kumun üstünde... fısıldıyorum çaktırmadan...

“Cihan Harbi gazilerindendir kendisi! trepanla girmişler kafaya!... dünyadan haberi yok... ne dediğini bilmiyor! yazık, Albaymış üstelik!...”

Eh Cihan Harbinin fiyakası malum... eh bir de koca Albay!... bunların etekler tutuştu tabii, bir işaret çaktım, fırladı bunlar taksi aramaya!... eh bir çevirsinler canım yoldan geçen bir tane!... yardım edecekler bir zahmet!... şurada adam yetiştiriyoruz hastaneye!... bir açılsınlar bakalım şöyle!

“Nesi varmış?... nesi varmış?”

Adamlar inat!...

“Fazla konuşmuş, ondan! fazla konuşmuş!... fazla konuşunca krizi tetiklemiş!... sinirler hassas tabii!... kafa da malum!

— Ne krizi?”

İlla öğrenecekler...

“Metro yüzünden! inanmayın! metro yüzünden!”

Tersini söyleyecek illa dediğimin! çok biliyor ya! duymuş beni fısıldarken...

“Kurtarın beni! biri beni kurtarsın!”

Yalvarıyor etrafa!

“Bir taksi bulun Tanrı aşkına!”

Acele diyorum millete, acele!... herif altına işiyor be, daha ne lazım kanıt!... göl oldu herifin altı, göl!... ben mi yaptım!... yapan o!... anlayın artık be!

“Ah doğru! ah doğru!”

Hak verdiler... gözleri gördü nihayet... arıza yanımda!... arızanın kralı yanımda!... baktım yardım ediyorlar adamı götüreyim diye... kumlardan çıkardılar... ittiler arkamızdan... kaldırımın köşeye vardık... taksi bekliyor...

“Binin bakalım Albay! hadi binin!”

İşkilleniyor hâlâ... hâlâ!...

“Endişelenecek bir şey yok Albay! binin Albay!... hadi Albay!

— Gallimard Beyefendiye mi gidiyoruz?

— Evet lan evet!... domuz!...”

Herif bitirdi beni!

“Metro mu bu, ne bu?

— Ne metrosu be! benziyor mu!”

Bindi!... aklına yattı nihayet... ne olur ne olmaz, itekledim kıçından... cümbür cemaat itekledik!... şoförün surat bir karış... dedim ki adama:

“Yavaş gidin!... adam hasta!... aman dikkat!... yavaş yavaş !

— Nereye?

— Sebastien - Bottin sokağı, 5 numara!”

Teşekkür ettim toplanan güruha... da hâlâ soru soruyorlar!... “hangi hastaneye götürüyorsunuz?...” hadi dedim şoföre, hadi... bastı gaza... of!... hoplaya zıplaya kalktı araba... bizim interviyuvcunun kelle düştü öne... sızdı bu, uyuyacak... aman uyusun... aman uyusun... gözlerini kırpıştırıyor... zor kurtardım be herifi ellerinden!... lan dur, çişi ne oldu bunun?... unuttuk ya! işemesin yine bu?... batırır koltukları! sel götürür arabayı!... ne yalan söyleyeyim, bakmaya korktum... bu arada harbiden yavaş gidiyorduk... kamyonlar yolu tıkamış... Les Halles civarı malum!... iki metre git, dur!... kırmızı ışık, dur!... sarı ışık, dur!... neyse... geldik ya kazasız belasız Châtelet ye... içimden de diyorum, herif ne güzel mışıl mışıl !... hadi neyse yırttık!... tabii canım, oldu, bok yırttın! tek göz zınk diye açıldı bunun!... bir dışarı baktı... bir meydana baktı... ben daha dur diyemeden... artık inanması sizden!... pencereye dan diye geçirdi bu bir tane!... vuruyor cama!... nasıl vuruyor!... dan! dun! kudurdu herif!... bağırmaya da başladı tabii!

“İmdat! imdat!”

Avazı çıktığı kadar!... Châtelet meydanında skandal!... herifin olayı skandal!... illa çıkaracak! duyan geliyor, duyan geliyor... biz yine kapalı gişe!...

“Ne olmuş? olay ne? ne olmuş? olay ne?...”

Şoför durdu... kapının mandalını açtı... ben yine daha dur diyemeden! bizim terelelli fırladı dışarı! kapı mapı hak getire! olacağı bu! yardırdı gidiyor herif!... böğüre böğüre !... ben de peşinden!... çeşmeye vardı bile!... havuzun başında! zıpladı hop diye oturdu taşlara!

“Su! su!”

Yırtınıyor, ne bok yiyeceği belli!... ben uçtum tabii bunun üstüne!... tuttum ayağından yakaladım! öbür ayağını da yakaladım!... yakaladım da adam soyunmaya başladı bu sefer!... havuza girecek! yıkanacak havuzda! keyfe gel!... şoför de peşimden koşuyor bu arada... bağırıyor arkamdan!

“Bizim para ne oldu! bizim para!”

Bıraktım ayağını kepazenin... döndüm şoföre... parasını ödedim... tamam! bu da halloldu! çabuk havuza! geri havuza, çabuk! gene yakaladım bizim dalgıcı ayağından!... derken aynasızlar tabii!

“Ne yapıyor bu?... tanıdığınız mı!... sizinle mi birlikte?”

Sordular da sordular...

“Evine götürüyorum!... ben doktoruyum!

— Bir görelim belgelerinizi!”

Gösterdim belgelerimi... hastane falan hiç karıştırmaya niyetim yok... bir sardılar mı sabaha kadar oradayız!... ambulans falan da çağırmaya kalkarlar!... sıçışın kralı! sonra bir de onlara anlat... anlat anlat canıma yetmiş zaten! isabet, aynasızların da pek gönlü yok gibi!... defolup gidelim, dertleri o!... mesele yok!... belgelerimi göstermişim zaten... taksiciye de diledik özrümüzü!... fırladık işte birden mecbur!... topuklamışız gibi oldu tabii de!... mecbur topukladık işte!... olay çıkarmasın diye bizimki!

“Giydirin şunun üstünü başını!... nereye götürüyorsunuz?

— Sebastien - Bottin sokağı, 5 numara!

— Sizinle mi yaşıyor?

— Hayır! karısıyla!

— Derdi neymiş?

— Cihan Harbi gazisi olur kendisi!”

Bizim gazi yıkıyor ortalığı bu arada!

“ Gaston u göreceğim! Gaston u göreceğim! imdat polis! Gaston !

— Kim bu Gaston ?

— Amcası!”

inandırdım...

“Hadi sallanmayın! alın götürün evine! üstünü de giydirin!”

Hayretler olsun ki birden nereden estiyse... bizimkinin inadı bırakacağı tuttu!... hevesi kaçtı herhalde!... suyu muyu bıraktı!... havuzun yukarısından kayıverdi aşağı!... kenarından... çekti pantolonu yukarı... kendi başına... gömleğini giydi... ben de yardım ettim... acele ettirdim biraz... korkuyorum tabii millet damlayacak diye yine!... neyse ki toplanmadılar başımıza... geçtik gittik aralarından... iyi bari!... parktakiler kadar inatçı çıkmadı

bunlar... lan olan bana oldu ama be, canım çıktı... gözümde şimşekler çakıyor!... herife yol açan ben!... herifi ayakta tutan ben!... cümle âleme cevap yetiştiren ben!... arada da aynasızlara!... iki dakka oturmayı kim hak etmiş lan asıl!... iki dakka be!... biz de gazi değil miyiz lan sanki!... yok yok , benim iki dakka kıçımı bir yere koymam şart oldu... şu ileride güzel bir kafe biliyorum... bu herifle bana fazla bile güzel!... tiyatroyu geçince hemen... arka tarafta oturacak yeri de var... biliyorum... biliyorum...

“Albay, siz bayağı yoruldunuz!... bir iki dakka duralım en iyisi!... şimdi bir ufak kanyak çaktınız mı, kendinize gelirsiniz! şurada bir yer var, karşıda hemen... girin koluma gidelim!”

Dinliyordu sözümü... yelkenleri indirmişti suya... meydandan karşıya geçirdim... sağa doğru döndük... yaya geçidinden geçtik... “Rıhtımın orada Albay! rıhtımın orada hemen!”

Vardık rıhtıma!... vardık da zınk diye durdu birden bizimki! dondu kaldı! gözler fal taşı!

“Yürüsenize Albay! yürüyün!

— Bunlar neymiş? çiçekler! çiçekler!”

Dedi bana...

“Ne neymiş? ne çiçeği?

Gaston a çiçek! Gaston a bir sürü çiçek!”

Hiç niyetim yoktu tartışmaya falan...

“Çiçek vereceğim Gaston’a ! bir sürü çiçek Gaston a! bir sürü çiçek Gaston a!

Hayhay Albay! hayhay!

Çiçek alın bana, Gaston'a vereceğim!”

Yüzsüz herif!

“Hangisinden arzu ederdiniz?

—Hepsinden!... hepsi Gaston için!... güllerden istiyorum! güllerden!... glayöllerden de, bir sürü!... almazsanız öldürürüm sizi!... bir sürü gül alacaksınız, tamam mı?... bir sürü gül!”

Öyle bir söylüyor ki herif! yapar mı yapar!... aynasızlar bizi kesiyor zaten... sokağın karşısından... karşı kaldırımdan... belli, yine sokacak bu antika benim başımı belaya... dönüp gelecek bunlar da!... alıp

götürecekler!... mecbur bastık parayı... itaat ediyoruz herife!... bir tane gül istedi, aldım... on tane istedi, aldım... istediği kadar, saydım paraları! gülle kalsa iyi... zambak da istiyor herif... karanfil de istiyor! üç demet zambak!... bir saksı ortanca! saksı kafam kadar! üstüne de glayöller... hallettim hesabı... ağzımı açmadım...

“Sevinecek mi Gaston ?”

Herif dört köşe keyfinden!... bereket, kafe göründü ufukta... az ileride, karşıda... yolun tam karşısında!... bir iki yaya geçidi daha!

“Şurası Albay, geldik! şurası!”

Nihayet! girdik içeri... elimiz kolumuz çiçek!... barın önünden geçerken izah ettim mecbur:

“Arka tarafa geçelim biz... müsait mi orası? daha rahat ederiz!... şimdi bir sürü çiçek miçek !... düğüne gideceğiz de buradan!...”

Arka taraf bilardo salonu... salon karanlık... oyun saati değil... bir fasıl da garsona...

“Beraber düğüne gideceğiz de buradan!...”

Bizim üşütüğü şimdi bir görün, çiçeklerini aldı ya, eskisi gitti, yenisi geldi adamın! bir neşe, bir neşe! dırdırı falan çoktan kesti zaten... ağzı kulaklarında!

“ Gaston çok sevinecek değil mi?

Havalara uçacak! havalara!

Gülleri mi daha çok seviyor, zambakları mı? ikisine de bayılır!

Nasıl yazarları seviyor peki?

Geberip gidenleri! hepsi geberse de rahatlaşa!

— Eh kim yazacak ki o zaman o kadar kitabı?”

Soruya gel!

“Eh siz Albay, kim olacak! siz yazacaksınız ne güzel!

— Bütün kitaplarını mı?

— Bırakın canım dalgayı! eh herhalde bütün kitaplarını! sizden âlâ kim yazacak!

— Becerebilir miyim?

— Aman canım aman! çocuk oyuncağı! sizin için çocuk oyuncağı!

— Nasıl oyuncakmış, nasıl bir şey?

— Yapmayın şimdi! anlattım ya size tekniğini!

— Ah doğru! doğru, doğru!

— Unuttunuz mu yoksa hepsini?

— Yok yok! yok unutmadım!... hepsi aklımda: coşkun raylar! metro! şipşak üç nokta! Pigalle - Issy bir dakka !

— Başka?

— Okurları büyüle!

— Güzel! dahası da var ama! dahası da var!

— Özel tasarım üslup!

— Aynen!

— Dahiyane “coşkun doku”! Büyük Edebiyat Devrimi!

— Daha daha Albay? daha daha ?

— *Ve nihayet Céline geldi!*

— İnanarak söyleyin Albay!... öyle yarım ağız değil, basa basa: Céline !... yürekten! inançla Albay! inançla! bir daha!

— *Ve nihayet Céline geldi!*

— Hah şöyle! güzel! aferin!... fena değil!... eh daha daha ?... sinemadan bahsetmedim mi size?

— Tabii! tabii! tabii!... sinema siki tutmuş!... coşkun üslup defterini dürmüş!...

— Çok güzel!... çok güzel!...

— Eh Gaston ?... eh hani Gaston ?... öyle dediniz!... Gaston dediniz!”

Hadi bakalım!... sardık başa!... herifte saplantı!

“Gideceğiz göreceğiz Gaston”ü !... sözüm söz diyorum!..

Bir maraza daha çıkarmasın başımıza, ne dese kabul!... gözüm dışarıda, aynasızlarda, bir gidiyorlar... bir geliyorlar... bizim haytadan bir falso daha, tamam, sıçtık, gelip götürecekler!... hiç kaçarı yok!... mecbur adamı uslu uslu oturtacağız bir şekil!...

“Eh hadi Albay, içmiyor musunuz bir şeyler!

— Ah evet!... evet evet !”

Fırladı birden ayağa!... bir hopladı bir zıpladı! aynen barda bizimki!... kaçırdık yine elimizden!... çatlak!... kayışlar iyice koptu bunda! başladı bir de şakımaya!

“ Gluglu ! gluglu ! yol açın Parislime !... meyhaneci! tez yetiş! haydi hoppa!... çek bir tatlı beyaz!... bir de büyük rom!... bir de ellilik! dur bitmedi!... bir da sade kahve!”

Siparişini verdi... derken caydı...

“Dur, sade kalsın!... sütlü çek!”

Oradan beni gösteriyor parmağıyla meyhaneciye!... bir de adamın karısına...

“Şu işte şu! hah o işte! gördünüz mü! o adam işte! şuradaki, şu! o istiyordu işte, o istiyordu!... katil!

“Neyi istiyordu? neyi?”

Meyhaneciyle karısı anlamaya çalışıyordu haliyle...

“Sade kahveyi!... zehirleyecekti beni kahveyle!... tabii! tabii!... bütün rayları gevşeten de o! Hanımlar Beyler!... dikkat edin o herife!... şu herif işte, şu! evet!... oradaki!”

Millet bana bakıyor... baksın, biz biliriz işimizi!... gene telaşa mahal yok!... yaparız gerekeni!... şamataysa şamata!... biz de katılırız oyuna icabında!... düğünümüz var be bugün, coşacağız, eğleneceğiz herhalde!... kaç kere sağdıç olacağız!... kanıtımız da var: koskoca ortanca duruyor masada! koskoca saksı!... gün bizim günümüz, çekeceğiz kafaları! kelle olmadan durmak yok! hoppa! budur!... gerçi meyhaneciyle karısında bir işkillenme mevcuttu hâlâ... derken bunların da vidalar gevşedi!... işte bu kadar!... koptu gülüyor bunlar da! bizim kelle de tezgâhın orada, kafa güzel!... içkilerini tokuşturuyor kendi kendine... demeye kalmadı, kaptı birini fırlattı yere!... dolu kadehi fırlattı herif!... dursa bir derece, İkincisini de fırlattı!... o da kesmedi, üçüncüsünü de! millete işaret ettim ses etmesinler diye... bir bira daha doldurdular buna... dikti kafaya bu seferkini... sonra tuttu, bütün içkileri boş bardağa doldurdu!... tatlı beyazı, koca konyağı, üstüne bir kadeh de kirş! eh kendinin değil tabii, elin adamının kirşini aldı boşalttı bardağına!... adamın şalter attı bittabi, "hişt noluyor ! noluyor !” diyor... bir kahve kaldı geriye, eh durur mu, kahveyi de döktü bardağa!... sonra hop, bir güzel fondip!

“Gidelim hadi! gidelim!”

Geçti bizimki telaş faslına!... ben ödemeyi yapayım ki uzayalım bir an evvel!...

“Baş üstüne Albay! baş üstüne!”

Efendimin hizmetindeyim!... duramıyor ayakta... benden söylemesi: kusacak!... ya aynasızların önünde kusarsa?... ya üzerlerine kusarsa?...

“Taksiye mi binsek Albay?”

Hiç yanaşmadı!

“Olmaz!... çiçeklerime dikkat edin!”

Ben saksıyı taşıyorum... o demetleri... eli kolu dolu... zambaklar, glayöller, güller... tartışmaya hiç niyetim yok!

“Sıkı tutun saksıyı!”

Bir de laf yetiştiriyor utanmadan... sekiz çizen bu, düz gidemeyen bu... dingilin arkasından çiçek topluyorum!... bir de geliyor yaslanıyor!... bana dayanmasa iki adım atamayacak... millet de takıldı peşimize... bizimki hıçkırıyor... Pont des Artsa vardık... ilerliyoruz... bir düşe, bir kalka, olsun, ilerliyoruz!... korkuluk duvarları sağ olsun!... bir o duvara, bir bu duvara!... bunu duvara doğru itiyorum... nereye gittiği belli değil ki, girecek otobüsün altına, geberip gidecek!... yabani otobüsler kol geziyor etrafta!... bende bile hal kalmadı ki... dakka başı duruyoruz da ayakta duramıyoruz asıl!... yorgunluğum had safhada... da benimkinin sebep başka tabii, ben konuşmaktan yoruldum... sevmem konuşmayı... laf anlatmaktan nefret ederim... bunun kadar beni yoran şey yoktur şu hayatta... üç kuruşluk şapşala laf anlatacağım diye çenem ağrıdı... tüy bitti resmen dilimde!... lak lak lak kaç saattir! ha bir de sözde bu konuşacaktı asıl!... sıçtığımın, götümün interviyuvcusu !... eh bana verecekleri herif bu kadar olur!... lan zaten ayakta duramıyor, dolanacak şimdi ayakları, yuvarlanacak paldır küldür! girecek otobüsün altına! girer mi girer!... arada bana gömüyor ikide bir!... üstüme çıkıyor herif! öküz!... gördüm de ondan tırsıyorum!... şimdi milletin aklına başka şey gelir falan! bir akıllarına düştü mü, sıçtık gittik!... herifin otobüsün altına gireceği tutar, sonra ben ittim olur!... lan ben bilmez miyim bu insan evladını!... ne peşin hükümlü yaratıktır bunlar!... alayından korkacaksın!... daha baştan katilsindir bunların gözünde!... zaten ondan ilgilerini çekmişsindir, başka türlü sallamazlar adamı!... kurşuna dizsinler de birilerini, eğlence çıksın bunlara!... boynunu uçursunlar!... lan sanki suya

itmesini bilmiyor muydum ben bunu?... biliyordum!... bal gibi biliyordum!... ne atacağım be otobüsün altına!... sallarım suya cartlağı çeker!... sıçtığımın Albay Réséda sı, namıdiğer Profesör Y!... ne uğraşacağım be!... sallarım gider!... onu da, saksısını da, demetlerini de!... tuttuğum gibi, hop!... cumburlop suya!... parmaklıkların üstünden!... gelsin şamata! düşünmesi bile iyi geldiydi! içimden gülüyordum düşündükçe!... de meğer bir ben değilmişim aynısını düşünen! bizimki de kurmuş kafada! hem de ne kurmuş!... hem de ne kurmuş!... biz düşündük güldük, bunun derdi gülmek de değilmiş üstelik!... lan! gel!" yapıyor bana oradan... demeye kalmadı atladı üstüme!... resmen uçtu adam! anlatsalar inanmam... ama oluyormuş! hakkaten oluyormuş! oldu işte!.,, herif sarıldı belime! nasıl pis kıstırdı! nasıl sıkıyor!... zor bela kurtuldum!... koduğumun ilkeli!... millet altına sıçıyor tabii! iki ayyaş yaka paça yerlerde!

"Yeter Albay yeter! gidelim artık!"

Kimselere çaktırmadan sıvışmak gerek... kafalar kıyak, eğleniyor sansınlar!...

"Geçelim Albay karşıya!... çabuk çabuk ! Gaston bizi bekliyor!"

Millet damladı hemen...

" Gaston , kim bu Gaston ?

— Amcası! amcası!"

Lan söyledik ya elli kere! bir siktirin gidin başımızdan!... saati Enstitü"nün duvarda... geçmiş ola "saat beş"!... N.R. F"de "saat beş" dedin mi kepenkler aşağı! köprünün öbür ayağına yeni vardık...

"Hadi Albay!..."

Enstitü yü geçtik mi, bir iki ara sokak... sonra Raspail bulvarı...

"Hadi Albay! Gaston sizi bekliyor!..."

Su kaynatmasın da şimdi!... zaten işkilleniyorum sıçrayıp duruyor arada!... Bon Marché parkına vardık neyse!... düşe kalka... millet hâlâ peşimizde... Albaydan bir teklif...

"Azıcık otursak mı?"

Geçeceksin onu, hayatta!... katiyen, mümkün değil! benim şurada park görmeye tahammülüm kalmamış!... oturalım diyor hâlâ!...

“Olmaz Albay! olmaz! iki adım kaldı şurada! iki adım sonra Gastondayız !”

Eh yalan değil!... üç, bilemedin dört dakka ... taş çatlasa! bizimki gidiyor kör topal... paso zikzak... aynen ben de... kafayı buldu tabii bu!... ne bulduysa karıştırdı barda!... benim durum ayrı ama!... benimki ayrı!... benimki kafadan!... sabahtan beri boğaz patlatmaktan!

“ Gastonu görecek miyiz?

— Söz verdik ya Albay!

— Çiçekleri beğenecek mi?

— Bayılacak!... düşürmeyin de siz!... düşürüyorsunuz ama bakın!... ben düşürüyor muyum saksıyı!”

Bu da yalan değil, düşürüyordu çiçekleri!... gerçi daha sürüsüne bereket!... on... on beş demet daha var zulada!...

“Anlıyor musunuz şimdi neymiş Albay Yüzey? görebiliyor musunuz? siz artık yoksunuz Albay, mevcut değilsiniz! bunu diyordum işte!... bunu anlatıyordum ben size!... kızılca kıyamet!... dehşet!... her şey elinizden kayıyor Albay!”

Dinlemiyordu beni... duymuyordu... yürüyorduk... kolundan tutuyordum... sağ kolundan... böyle giderse çiçek miçek kalmayacaktı elinde!... adım başı zayiat!... topluyordum düşenleri... bir yandan da peşimizdekiler... yerden toplayıp tutuşturuyorlardı eline... çeneler düşmüş tabii! Châtelet’den beri peşimizden gelenler var... sorular havada uçuşuyor, hele rütbesi, kudurmuşlar meraktan...

“Albay mıymış sahiden?”

Milletin içine dert olmuş... Albay olsa ne, olmasa ne?

“Siz neciydiniz?... doktor muydunuz?... nereye gidiyorsunuz?... düğüne gidiyoruz dediydiniz?... hastane oldu sonra?...”

Çok şey demiştim... tutmuyordu biri ötekini... farkındaydım... bunlar da illa öğreneceklerdi... illa her boku öğreneceklerdi!... lan bir defolun gidin başımızdan!... neymiş bu kadar!... az bir yol kaldı... Bac sokağı, hemen şura... yol ağzından dön, Sebastien - Bottin sokağı... kapıyı şaşırmanın hiç sırası değil... “5” numara!... attık mı içeri kendimizi tamamdır! son bir gayret! girdik mi tamam!... ikimiz içeri!... gerisi dışarı!... kalsınlar orada! götü boklu sümüklü bir sike yaramaz dingiller sürüsü!

“Kaç numaraya gidiyorsunuz?”

Hâlâ soruyorlar, her boku öğrenecekler!... bir bağırdım bunlara: siktirin gidin!... Albay’a da bir tane gömdüm arada!... sağlam gömdüm ama!... feleği şaştı herifin! kapaklanıyordu yere... ramak kaldı!... tuttum son anda!... zambaklar yerde tabii!... bir de onları topladım verdim eline... gene düşürdü!...

“Albay!... Albay!...”

Durduğum yerde sallanıyorum... bastığım yer su sanki... az kaldı dayan!... az daha dayan!

“Albay!... geldik Albay geldik!... başardık! geldik nihayet!...”

Bir tane daha indirdim buna!... bir dur artık yerinde!... daan !... dönüp durma!... daan !... kapıya yapıştı! yumrukluyor malzeme kapısını!... yumruklasın be, başardık!... N.R. F”deyiz nihayet!... bir gidişimiz var bununla içteki kemerin altına!... uçuşun kralı!... efsane!... peşimizdekiler de girmek istiyor tabii!

“Olmaz! hayır! hayır!”

Kapıcıdan geçit yok bunlara! benden de yok! şansımıza oradaymış kapıcı!

“Kapattık! kapattık! it herifler! defolun gidin! çakallar!”

Alayını koydu kapının önüne! kalıbı sağlam bin bereket!... herifler çete oldu, zorla dalacaklar içeri!

“Kapattık dedik ya lan! bela mısınız! kapattık!”

Kapıyı çaktı bunların suratına! koca kapıyı çaktı! çat! klink ! klank ! böğürsünler şimdi dışarıda!...

Başladı bunlar yumruklamaya kapıyı! nasıl sallıyorlar! deli gibi!... sonra baktılar kendilerine zarar!... vazgeçtiler...

“Kim bu adam?”

Kapıcı bana soruyor.

“ Hişş !... hişş !... hişş !... adam yazar!...

— Tanıyamadım da...

— Hişş !... hişş !... hişş !.. adam yazar, yazar!... kriz geçiriyor!

— Ne krizi?”

Cevap işaretle karışık: kafadan!...

“Cihan Harbi gazisi!”

— Ha!...”

Anlatacağız artık mecbur... hem kapıcıya hem karısına... birdiler, iki oldular... karısı çıktı geldi aşağıdan...

“Cihan Harbinde gazi olmuş bir Albaydır kendisi!

— Ha!... ha!...

— Dinlenmesi gerek! Gallimard Beyefendi bekliyordu kendisini zaten... randevuları var!

— Şimdi mi?

— Evet!

— Çıktı ki Gaston Bey!

— Bir kaza atlattık sormayın!... ondan geciktik biraz... kaza canım işte, geliyor insanın başına!... neyse, yarın gelince görür artık! sabahtan erkenden!

— Burada kalacak hali yok herhalde Beyefendinin?

— Var Hanımefendi, var!”

Kadına dil döküyoruz... hiç yanaşacağı yok gibi!... sert çıktım mecbur... yumruğu vurma zamanı masaya!...

“Eh nerede yatıracaksınız?”

— Büyük salonda!... uyur orada mışıl mışıl !... hişş !... hişş !...

— Akşamları uğramaz ki bir daha Gaston Bey!

— Uğramasın!... sabah görür dedik ya!... mevzuu önemli diyoruz!...”

inandılar desem yalan olur...

“Yukarı mı çıkaracağız adamı?”

Her boka cevap yetiştirmeye kalkarsam!... kısa kestim!...

“Aman iyi! burada uyusun!... yatıralım şuraya!”

Kararım budur.

“Uyusun burada!... adamın uykuya ihtiyacı var!”

Gerçi bizimki ayakta uyuyor zaten... horluyor bile!... bir tarafında kapıcı, bir tarafında ben, arada uyuyor ayakta... iki yandan tutuyoruz adamı...

“Hanımefendi, siz çiçekleri alın!

— Nereye koyayım?

— Suya!

— Saksıyı?

— Gaston Beyefendinin oraya çıkarın! koyun odasına!... bürosuna! masasının üstüne!

— Eh bunu ne yapacağız, bırakacak mıyız burada, kapının önünde?

Bir an durdum...

“Diyorum aslında en iyisi sizin daireye götürelim! halının üstüne yatırırız ne güzel...”

Teklifse teklif...

“Eh ama hastaymış şimdi adam... hastaneye mi götürseniz acaba?

— Yok! yok! yok! Gallimard Beyefendi görecek adamı, çok istiyor! göreceğim dedi muhakkak!”

Hiç giremeyeceğim tartışmaya!...

“Randevusu var adamın, randevusu var! anlatamıyor muyum? adamın randevusu var! kusacak ortalığa, ondan korkuyorsunuz, derdiniz o sizin!”

Dertleri belli canım!... halıları batacak diye ödleri patlıyor!

“Gidin bir yastık bulun Hanımefendi! bir de battaniye! zatürre mi olsun bir de başımıza? uyursa burada kafa taşta, garanti!”

Azıcık mesul hissetsinler kendilerini!

“Bırakın adam uyusun! bırakın uyusun!”

Fısıldaşıyorlar hâlâ... düşünüyorlar... taşınıyorlar...

“Hadi! hadi! sallanmayın! Gallimard Beyefendi bekliyor adamı!

Kadını tuttum kolundan... itiverdim azıcık... yukarı çıktı... bir üste... sesi geliyor aşağı...

“Battaniye!”

Geri gitti battaniye aramaya... hah şöyle!... Albay horlamakla meşgul... taşların üzerine yatırdık... taş maş ama horluyor bizimki!... bildiğin uyuyor mışıl mışıl !... eh yastığı tamam, yorganı tamam!... taşta da uyunuyormuş demek! yataksa yatak! bir seferlik de böyle!... bilinsin diye anlatıyorum!... herkes bilsin benim sayemde uyuduğunu mışıl mışıl !... kapıcılara kalsa

donacak orada!... altına da baktım işiyor mu diye!... işemiyor!... bir de nabzına... 75... nabız da normal!... kapıya vuran da kalmadı gibi...

“Kalmış mı dışarıda birileri?”

Diye sordum... kapıcı kapıyı araladı... baktı...

“Yok!... kimse yok!...

— Saat kaç oldu?

— On!...

— iyi! ben bir eve gideyim!... fazla sürmez! ufak bir hastam var görmem gereken!... bir bakayım, geleyim geri.”

Kararsa karar! fikirse fikir!... Montmartre git gel!...

“Çiçekleri almıyor musunuz?”

Hay o çiçeklerin de!

“Hayır! almıyorum! suya koyun dedik ya size!

— Ortancayı?

— Gallimard Beyefendinin odasına!

— Münasip olur mu bilemedim ki?

— Tanışıyorlar diyorum tanışıyorlar!... ne dedim elli kere!... Gallimard Beyefendi kendisini bekliyor!

— Hani ilk defa görüyoruz da!

— Açıklayacağım ben size sonra!... bir gideyim geleyim, açıklayacağım!...”

Bastım çıktım ne halleri varsa görsünler!... benden topuk!... malzeme kapısından... hoop !... sokağa... bir iki zikzak, olur o kadar... gece olmuş... vakit dar!... vakit dar!... kafam dışarıda çalışmaz ki benim, ancak evde... dışarıda bir bok beceremem... eve gitmem gerek!... tırmanıp ineceğiz artık... geri geleceğiz aşağı... çare yok! mecbur! gidip interviyuvu adam edeceğiz evde! paşa paşa gideceğiz! hay sıçtığımın interviyuvu !... bize kaldı lan iş!... herife bıraksak, ayılınca neler döşer neler!... bırakılır mı lan o herife! Résédaymış ! kitabını yazdım lan ben iftiranın!... siz de şahitsiniz!... her şeyi gördünüz!... en yakışıklı yerden!... her şeye şahit oldunuz!... lan ama herife bıraksak, iki dakkada kaydırır ayağımı! uyanır uyanmaz! çocuk oyuncağı bu saatten sonra!... metro mevzuunu verdik!... coşkun rayları verdik!... taksiyi verdik!... iki ayar çekti mi tamam, babayı yedik!... Châtelet

meydanında banyo sefası!... Üslup Devrimi!... sinemanın ölümü! oh, ne ararsan!... bana neler söyletir neler! ne inciler!... kedi köpeğe döneriz artık Paulhan”la ! Gaston’la da! ötekilerle de, hepsiyle! yayınevinin alayıyla! mayası bozuk iki yüzlü mahlukat! Profesör Y! Albay! millete düşman edecek beni!... ayyaş!... şahitsiniz, ağzıyla içmiyor ki herif!... ne boksa, taksiye mi kaldık bir de şimdi eve dönmek için?... metro paydos!... hatlar kapalı!... kepenkler inmiş!... ne taksisi be, haydi tabana kuvvet!... inanmayın! bende yalan yok! tabanvaya talim!... gecenin o saati... eh ben böyle adamım, cesaretim bin basar onun gibisine... o Albay Résédaya !.. hele yorgunluğum!... hele yorgunluğum kaç bin basar o interviyuvcu olacak it herife! yedi bitirdi lan beni! canıma okudu! anamı ağlattı, ne derseniz!... kaypak soytarı! ikiyüzlülüğün başyapıtı!... beleşçi kelle!... kabahat bende, basacaktım geri, anlayacaktım! herif tehlikeli! oturmuşum bir banka, kendime kızıyordum böyle!... Clichy meydanı... iki dakka soluklanma molası... kaç oldu saat?... geçti mi ikiyi?... nasıl bulacaksak evi bu kafayla?... hadi buyur! hadi buyur!... buluruz lan tamam, buluruz! bir tırmanayım tepeyi, gerisi kolay... iş değil bana iki satır karalamak... bir kafa yorduk mu hallederiz!... az bir düşünmek gerek önce!... az bir şey!... yarım saat yeter... mesele ne asıl, mesele kafada, evde çalışıyor işte anca!... anca evde!... evde de ev nerede?... bulur muyuz meçhul!... bulamaz mıyız meçhul! bir bildiğimiz ne, mecbur topuklayacağız illa!... hoppala gazla yaylan volta!... eve gitmem şart! sonra tam gaz geri Paris’in öbür ucu!... o heriften evvel Paulhan”m yanına varmam şart! Paulhan hazretlerinin evine varmam şart!... bizimki ayılmadan evvel! yazmaya başlamadan evvel... gideceğiz mecbur!... gideceğiz de... Arenes’de ikamet ediyor Paulhan hazretleri! herif sosyete!... Arenes nerede bilen üç beş faniden biri!... ta cehennemin dibi!... olsun be! helal olsun Arenese !... oraları da gidip görmeli! şimşeklerden sakınsın görmeyen! çok yaşa Sezar! çok yaşa Lukretius çok yaşa Lutetia !... iyi denk geldi! gözüm açık giderdim!

Paulhan a diyeceğim ki: “Yazı hazır! buyurun ben getirdim! aramızda anlaştık!” aynısını Gastona da söyleyeceğim: “Albay biraz rahatsızlandı! benden rica etti! ikimiz adına imzaladım!”... ama heriften evvel varmam şart! yoksa iş bok! ister Arenes , ister cehennemin dibi, o kanı bozuk tezgâhçı sefil domuzu aradan çıkaramadım mı halim duman!... lan yoksa numaradan mı işiyordu bu herif?... yapar!... bu herif yapar!

Asıl mevzuya dön! asıl mevzuya dön! yolu kaybetme! otur otuz sayfa yaz... kırk sayfa yaz! kendin yaz!... fazla bile götümün interviyuvuna !

okuyan anlasın kâfi! okuyan anlasın! çok kuru kaçırma, süsle azıcık!... siktiriboktan bir interviyuv , gündemi sarsacak hali yok, boş ver!... onların o dünyaya nam salmış saygın kuruluşlarına leke sürmesin yeter: Seçkinler Katalizörü: *Illustribus Review New New, Hirsch* , *Drieu* , *Paulhan* , *Gaston & Co* ...

Neticede... tevazuya saygım sonsuz... on sayfa bir şey yazdı Harvey , şu kadarcık bir makale, üstelik Latince, mevzu da “Kan Dolaşımı”... Harvey ki baş tacıydı, anlı şanlıydı, kralın gözdesiydi... ne oldu, bir tanecik hasta girmez oldu kapısından içeri!... evi yağmalandı falan filan... düşman oluverdi lan dünya adama!... kıçıkırık on sayfa yüzünden!... neymiş demek ki? neymiş?... çok kısa yazmayacaksın... bak Galileoya , aynı bok!... dört kelime, dört!... nasıl getirdiler burnundan!... nasıl yalvarttılar!... dört kelime yüzünden be!... diz çöktürdüler herifi!... ben bir okuyayım baştan, bakayım ne yazmışım, okumak şart!... kısa mısa kaçmasın sonra... kendi elimden interviyuv gibisinden hal tercümem!... bıkmadan usanmadan okuyacaksın kendi yazdığını, başa dönüp dönüp !... baştan bir daha!... baştan bir daha!... yoksa sakat!... yoksa sakat!... lan gerçi... gerçi bizim etimiz ne budumuz ne ki be... ne dedik de ne olacak! tırışkadan nameler anca bizimkisi...